

การมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชน
บ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

นางสาวบุษบากร ดาษดา

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2562

The Participation in Sustainable Community-Based Tourism Management
Case Study: Ban Khok Mueang Community, Prakhon Chai District,
Buriram Province

Miss Budsabakorn Dasada

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Public Administration

School of Management Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2019

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน:
กรณีศึกษาชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
ชื่อและนามสกุล นางสาวนุชบากร คาชดา
แขนงวิชา บริหารรัฐกิจ
สาขาวิชา วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย

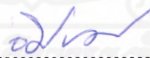
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2563

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิสเรศ สันสนีย์วิทยกุล)

(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศิริราม)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

ชื่อการศึกษา ค้นคว่ำอิสระ การมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้ศึกษา นางสาวนุชบากร คายดา **รหัสนักศึกษา** 2593002096 **ปริญญา** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย **ปีการศึกษา** 2562

บทคัดย่อ

การค้นคว่ำอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) การมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2) ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนและ (3) แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

การศึกษาค้นคว่ำอิสระนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเลือกศึกษาชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด 2,718 คน ใช้การกำหนดกลุ่มตัวอย่างของทาโร เยามานะ ได้จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือแบบสอบถาม โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญพบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า (1) การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง (2) ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวคือ เพศ (3) แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน การเพิ่มฐานการเรียนรู้รวมถึงการจัดภูมิทัศน์โดยรอบของชุมชนให้ดูสะอาดและสวยงาม การทำนุบำรุงและดูแลความสะอาดสถานที่ท่องเที่ยวและแหล่งโบราณสถานที่อยู่ภายในชุมชนเพื่อให้เกิดการดำเนินงานและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนในอนาคต (4) ข้อเสนอแนะการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การบริหารจัดการภายในชุมชนนั้นควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารส่วนต่างๆของชุมชนเพิ่มมากขึ้น และควรมีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวหรือหน่วยงานต่างๆ ได้รู้จักชุมชนบ้านโคกเมืองเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์แก่ชุมชนเอง

คำสำคัญ การมีส่วนร่วม การท่องเที่ยวชุมชน อย่างยั่งยืน บ้านโคกเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

Independent Study title: The Participation in Sustainable Community-Based Tourism Management A Case Study of Ban Khok Mueang Community, Prakhon Chai District, Buriram Province

Author: Miss Budsabakorn Dasada ; **ID:** 2593002096;

Degree: Master of Public Administration;

Independent Study advisor: Dr.Kittipong Keatwatcharachai, Associate Professor;

Academic year: 2019

Abstract

This independent study aims to (1) study participation in community-based tourism management (2) study the factors affecting sustainable community-based tourism management ,and (3) study the guidelines for the development of sustainable tourism management in Ban Khok Mueang community,Prakhon Chai District Buriram Province.

This independent study is the quantitative research in Ban Khok Mueang community, Prakhon Chai District Buriram Province. A total of 2,718 people as the study population were used to designate a sample of 400 people by using Taro Yemane's sampling formulation. The tool used to collect data is a questionnaire collecting with random sampling method. ~~Accidental encounter~~. The analysis of data was frequency, percentage, mean, standard deviation, one-way analysis of variance (ANOVA), content analysis and multiple regression analysis.

According to the study, it found out that (1) Participation level of community tourism management was at a moderate level. (2) The studied factor affecting tourism management was gender (3) Guidelines for community-based tourism management development should be as follows; developing of tourism activities within the community, increasing the learning base including the surrounding landscape of the community to be clean and beautiful, and better maintaining and cleaning tourist attractions.(4) Recommendations for community-based tourism management from this study are as follows ; in the management of the community, there should be more relevant agencies to participate in the management of various parts of the community. And there should be more advertisement to promote community tourism through social medias by various individuals or agencies in order to know more about Ban Khok Mueang community for the benefit of the community itself.

Keywords: Participation, Community-based tourism, Sustainable, Ban Khok Mueang, Buriram Province

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้จากการอนุเคราะห์ของ รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย ที่เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษาแนะนำตลอดจนให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิศเรศ ศันสนีย์วิทย์กุล กรรมการสอบค้นคว้าอิสระที่ให้ความกรุณาในการตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของงานค้นคว้าให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกๆ ท่านที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ขอขอบพระคุณ สมาชิกในชุมชนบ้าน โศกเมืองทุกๆ คนที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามและให้ความอนุเคราะห์ในสิ่งทุกอย่างกับผู้ศึกษาขณะลงพื้นที่เก็บข้อมูลงานวิจัยทั้งหมดและต้องขอขอบคุณข้อมูลทุกประเภทจากแหล่งที่มาของข้อมูลทุกแห่งทุกบุคคลที่ผู้ศึกษาได้นำมาศึกษาและนำมาใช้ประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้

สิ่งสำคัญสุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และครอบครัว ที่เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนด้วยดี จนประสบความสำเร็จหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขา วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บุษบากร ดาษดา

มิถุนายน 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	3
สมมติฐานการศึกษา	3
ขอบเขตการศึกษา	3
กรอบแนวคิดการศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่จะได้รับ	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	8
แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	14
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	19
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว	23
ประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านโคกเมือง	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	48
ประชากรที่ใช้ในการศึกษา	48
วิธีการสุ่มตัวอย่าง	48
การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง	49
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	49
การทดสอบเครื่องมือการวิจัย	50
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	51

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	55
ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจ การมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติตามแผน การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล.....	59
ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการท่องเที่ยว เชิงประวัติศาสตร์ ด้านการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท และด้านการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์.....	70
ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แนวทางและข้อเสนอแนะทั่วไปในการพัฒนาการ มีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้านโลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Contents Analysis) ของข้อคำถามแบบ (Open-End) โดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ในการอธิบายผลการวิเคราะห์.....	76
ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งนำเสนอในรูปแบบ ของตาราง โดยใช้สถิติเชิงอนุมานแบบ Independent Sample (t-test) และ (One-way ANOVA) วิเคราะห์เพื่อการทดสอบสมมติฐาน.....	82
บทที่ 5 สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	90
สรุปการศึกษา.....	90
อภิปรายผลการศึกษา.....	93
ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา.....	98

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	100
ภาคผนวก	104
ก ชุมชนบ้านโคกเมือง	105
ข แบบสอบถาม	127
ประวัติผู้ศึกษา	137

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	แสดงเกณฑ์ที่ใช้อภิปรายผลระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน..... 53
ตารางที่ 4.1	แสดงจำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ..... 55
ตารางที่ 4.2	แสดงจำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ..... 55
ตารางที่ 4.3	แสดงจำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ..... 56
ตารางที่ 4.4	แสดงจำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการประกอบอาชีพหลัก..... 56
ตารางที่ 4.5	แสดงจำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา..... 57
ตารางที่ 4.6	แสดงจำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน... 58
ตารางที่ 4.7	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดการ ท่องเที่ยวของชุมชนบ้าน โศกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามรายด้าน..... 59
ตารางที่ 4.8	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วม การจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้าน โศกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตาม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน และการตัดสินใจ..... 60
ตารางที่ 4.9	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วม การจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้าน โศกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน..... 62
ตารางที่ 4.10	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วม การจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้าน โศกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามด้านการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์..... 65
ตารางที่ 4.11	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วม การจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้าน โศกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล..... 67
ตารางที่ 4.12	แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้าน โศกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามรายด้าน..... 70

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้าน โลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์.....	71
ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้าน โลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามด้านการท่องเที่ยวแบบ โฮสเดย์.....	74
ตารางที่ 4.16 แสดงค่าร้อยละของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด.....	76
ตารางที่ 4.17 ค่าความถี่ร้อยละของจุดเด่นของการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน บ้าน โลกเมือง.....	77
ตารางที่ 4.18 ค่าความถี่ร้อยละของปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นในชุมชน บ้าน โลกเมือง.....	78
ตารางที่ 4.19 ค่าความถี่ร้อยละของข้อคิดเห็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนบ้าน โลกเมือง.....	79
ตารางที่ 4.20 ค่าความถี่ร้อยละของข้อคิดเห็นและเสนอแนะอื่นๆ.....	81
ตารางที่ 4.21 ระดับการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้าน โลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับต่ำ.....	83
ตารางที่ 4.22 แสดงการเปรียบเทียบทดสอบค่าสถิติความแตกต่างระหว่างเพศ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน.....	84
ตารางที่ 4.23 แสดงการเปรียบเทียบทดสอบค่าสถิติความแตกต่างระหว่างอายุ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน.....	85
ตารางที่ 4.24 แสดงการเปรียบเทียบทดสอบค่าสถิติความแตกต่างระหว่างสถานภาพ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน.....	85
ตารางที่ 4.25 แสดงการเปรียบเทียบทดสอบค่าสถิติความแตกต่างระหว่าง การประกอบอาชีพที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วม การจัดการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน.....	86
ตารางที่ 4.26 แสดงการเปรียบเทียบทดสอบค่าสถิติความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน.....	87

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.27 แสดงการเปรียบเทียบทดสอบค่าสถิติความแตกต่างระหว่าง ระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วม การจัดการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน.....	88
ตารางที่ 4.28 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ แบบ Enter รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว มีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้าน โคมเมือง.....	88

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดการศึกษา.....	หน้า
		5

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

การท่องเที่ยวในปัจจุบันมีการขยายตัวสูงมาก และมีบทบาทสำคัญในเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ การสร้างงาน สร้างอาชีพ การกระจายความเจริญไปสู่ทุกๆภูมิภาคของประเทศ การท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาระบบ โครงสร้างพื้นฐาน ทั้งการคมนาคมขนส่ง การค้า การลงทุน และในปัจจุบันภาครัฐ ได้ให้การสนับสนุนและผลักดันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงที่ผ่านมาเกิดแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ไม่ว่าจะเป็นการเปิดตัวแคมเปญใหม่ๆ หรือเปิดตัวแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ในเมืองรอง เพื่อกระจายการเดินทางออกไปตามภูมิภาคมากขึ้น อาทิ “เมืองต้องห้าม...พลาด” “เมืองต้องห้าม...พลาด พลัส” “Dream destination” หรือ “เที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋ไม่เหมือนใคร” เป็นการให้ความสำคัญกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการขยายตัวของการท่องเที่ยวที่ไม่ได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญเพียงเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเดียว หากแต่ยังมุ่งเน้นพัฒนาสังคม พัฒนาธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงคุณภาพชีวิต กระแสการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนี้เองจึงเกิด การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community – based tourism) คือ การท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ มีลักษณะของการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม และบริบทของชุมชน และบริหารจัดการเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของในการจัดการ และการดูแลนอกเหนือจากนั้นแล้วยังช่วยสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมให้ชุมชน ทำให้สมาชิกในชุมชนได้รับรู้ถึงคุณค่าในท้องถิ่น หรือสามารถกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวชุมชนเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

ปัจจุบันการท่องเที่ยวในประเทศไทยมีจำนวนประชากรเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้นมีสถานที่ท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายแต่สิ่งที่เป็นปัญหา คือประชาชนขาดความตระหนักถึงการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมซึ่งเยาวชนเป็นช่วงวัยที่ควรปลูกฝังให้รู้จักการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตระหนักและวางแผนรวมถึงช่วยกันรับผิดชอบอนุรักษ์เพื่อให้ทรัพยากรคงอยู่และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป ดังนั้น การจัดการท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญเพราะ

ช่วยพัฒนาท้องถิ่นช่วยจัดการกับปัญหาความยากจนไปสู่ความเจริญของชุมชนและเสริมความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในชุมชน ในอีกมุมหนึ่งของการพัฒนานั้นไม่ว่าจะเป็นในส่วนของภาครัฐ ภาคเอกชนก็ได้มีการสนับสนุนการดำเนินงานกับชุมชน แต่ต้องมีความเข้าใจในบริบทของชุมชน เข้าใจถึงความเป็นชุมชนอย่างแท้จริง เข้าใจในศักยภาพ จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดทิศทางให้ชัดเจน เพราะชุมชนมักถูกคาดหวังให้เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว แต่ในความเป็นจริงแล้วสมาชิกชุมชนนั้นยังขาดความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างแท้จริงจึงต้องส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเสนอความคิดเห็น การวางแผนการตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ การร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ หรือรับผลประโยชน์ และร่วมคิดตามประเมินผล ซึ่งผู้นำชุมชนก็ต้องช่วยกันพัฒนาและดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นระบบดูแลตรวจสอบคุณภาพ ให้มีคุณสมบัติเพียงพอต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวให้กับชุมชนทำให้ชุมชนมีรายได้และทำให้เกิดสภาพคล่องกับเศรษฐกิจภายในชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นควรว่า จะทำอย่างไรให้ชุมชนบ้านโลกเมืองมีการจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชนอย่างยั่งยืน โดยเน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นรวมถึงการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีทำให้ประชาชนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง แต่ยังคงเสน่ห์ความเป็นเอกลักษณ์ และจะทำอย่างไรให้ชุมชนยึดหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตาม พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รวมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยไม่มุ่งถึงเรื่องรายได้จากการท่องเที่ยวมากเกินไป และรู้จักจัดการการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนพึ่งพาตนเองได้ และเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว เพื่อจะให้ลูกหลานได้สืบสานและพัฒนาให้เป็นชุมชนที่ยั่งยืนต่อไป

ท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในชุมชนบ้านโลกเมือง ตำบลจระเข้มาก อำเภอโคกสูง จังหวัดบุรีรัมย์ เนื่องจาก จังหวัดบุรีรัมย์เป็นหนึ่งในสิบเมืองต้องห้ามพลาด ซึ่งปัจจุบันได้มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่แห่แหนมาเที่ยวบุรีรัมย์เป็นจำนวนมากทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการ เอกชน หรือแม้แต่กระทั่งชุมชนจะต้องมีการปรับตัว และเน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อจะทำให้ทราบบทบาทการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน และผลที่ได้รับนั้นมีความสำคัญต่อการนำไปกำหนดแนวทางในการพัฒนาและอนุรักษ์การท่องเที่ยวชุมชนให้มีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต โดยชุมชนสามารถนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนเองมาพัฒนาต่อยอดให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนหรือมีการจัดทำศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว หรือจัดทำสถานที่ท่องเที่ยวแบบธรรมชาติที่ดีมีคุณภาพมีจุดเด่นมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองและสอดคล้องเข้ากับวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในชุมชนบ้านโคกเมืองอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในชุมชนบ้านโคกเมืองอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

3. สมมติฐานการศึกษา

3.1 ระดับการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับต่ำ

3.2 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกเมืองอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่แตกต่างกัน

3.3 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวมีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกเมืองอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

4. ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษา การมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีขอบเขตการศึกษา และแบ่งการศึกษา ออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาเฉพาะพื้นที่ชุมชนบ้านโคกเมือง ทั้ง 4 หมู่ ในตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ เนื่องจากมีความเหมาะสมในการศึกษา คือ 1). มีการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่บ้าง และมีการขยายตัวของกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง 2). เป็นการบริหารจัดการกันเองโดยชุมชนและกลุ่มเกษตรกร และ 3). ได้รับรางวัลในปี 2550 รางวัลหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ ปี 2551 รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (หมู่บ้าน OTOP)

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

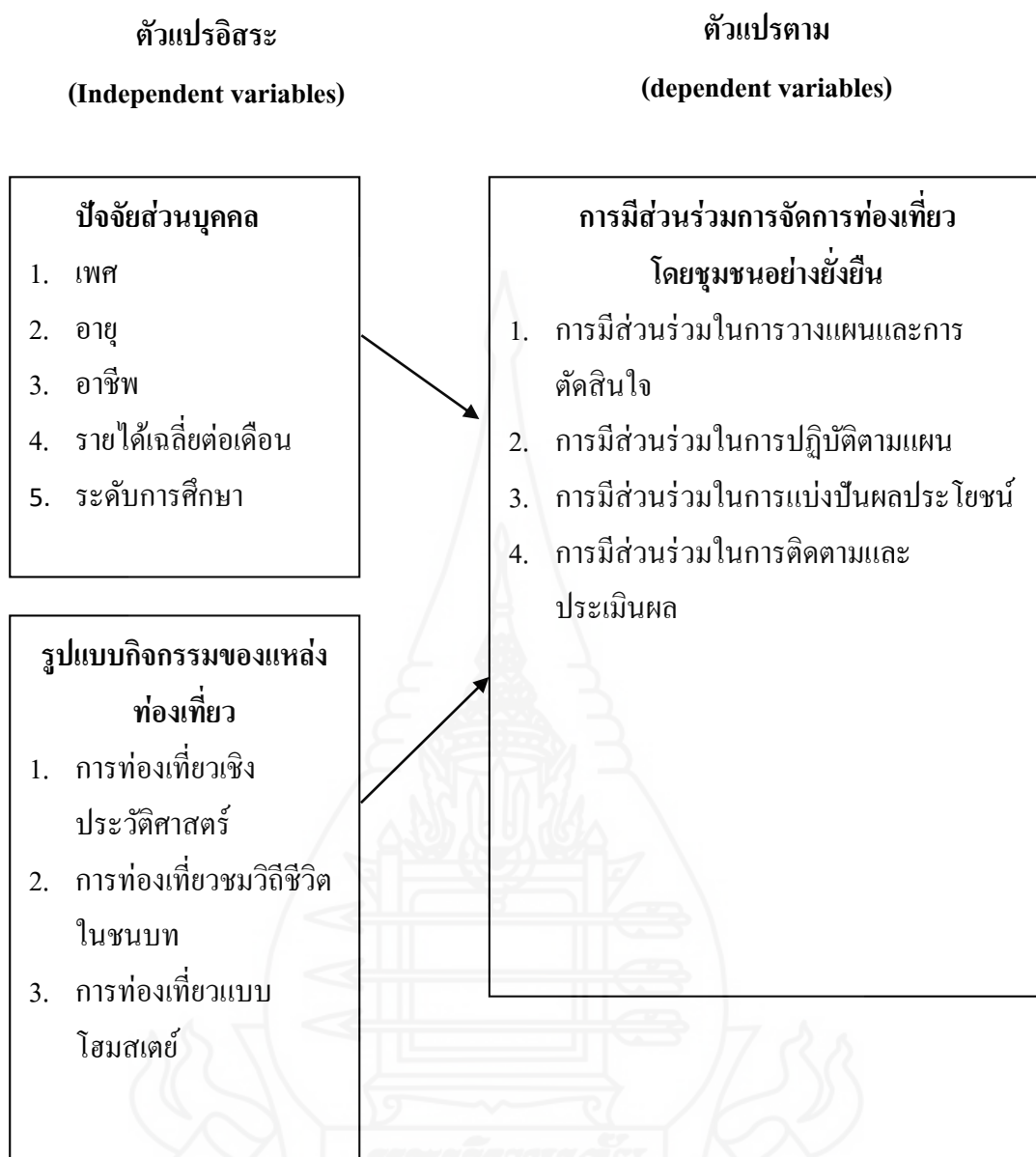
ศึกษาข้อมูลจาก เอกสาร หนังสือ และข้อมูลทุติยภูมิ ปฐมภูมิ และบทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศเพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิจัยและใช้แบบสอบถามเข้ามา เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

4.3 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ สมาชิกในชุมชนทั้งหมด 4 หมู่บ้าน ของชุมชน บ้านโคกเมืองได้แก่ หมู่ 6 หมู่ 9 หมู่ 15 และหมู่ 18 จำนวนสมาชิกทั้งหมด 2,718 คน กลุ่มตัวอย่างที่ ศึกษา คือ บุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน และผู้รับบริการ / นักท่องเที่ยว

5. กรอบแนวคิดการศึกษา

การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม ของโคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ ของ Cohen & Uphoff (1980) ที่กล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วมคือ การที่สมาชิกเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร ด้านการ เสี่ยงละในการพัฒนารวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ ด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น จากการดำเนินงาน ด้านการประเมินผลโครงการ ผู้วิจัยได้นำมาเป็นกรอบแนวทางการวิจัยและ ศึกษาแปรเกี่ยวกับด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยเริ่มตั้งแต่ศึกษารายละเอียดกรอบการ ดำเนินงาน ศึกษากิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นภายในชุมชนซึ่งหลักการมีส่วนร่วมที่กล่าวนั้นจะเป็นการ นำไปสู่ผลผลิตของการดำเนินงานที่ทำให้ชุมชน สมาชิกในชุมชน รวมถึงผู้รับบริการ/นักท่องเที่ยว ได้รับรู้ เรียนรู้ และมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆภายในชุมชน

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนของชาวบ้านในชุมชน บ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

6.2 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (natural based tourism) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (special interest tourism) ซึ่งการท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้นมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับพฤติกรรมความสนใจของนักท่องเที่ยวเอง และขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

6.2.1 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นของชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

6.2.2 การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนบ้านโคกเมือง ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เพื่อดูผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้านรวมถึงวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น

6.2.3 การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ หมายถึง การท่องเที่ยวใกล้ชิดกับครอบครัวของคนในชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น และได้รับประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น

6.3 การมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวชุมชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนหมู่บ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในลักษณะของการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น วางแผน ตัดสินใจ ร่วมดำเนินการปฏิบัติตามแผน ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ในกิจกรรมต่างๆ ร่วมติดตามและประเมินผล

6.3.1 การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่บ้านโคกเมือง ในการพิจารณากำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน การวางแผน การตัดสินใจในการดำเนินงานบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชน เช่น การจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน

6.3.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน หมายถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่บ้านโคกเมืองในการปฏิบัติกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนตามแผนที่กำหนดไว้

6.3.3 การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ หมายถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับผลประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม

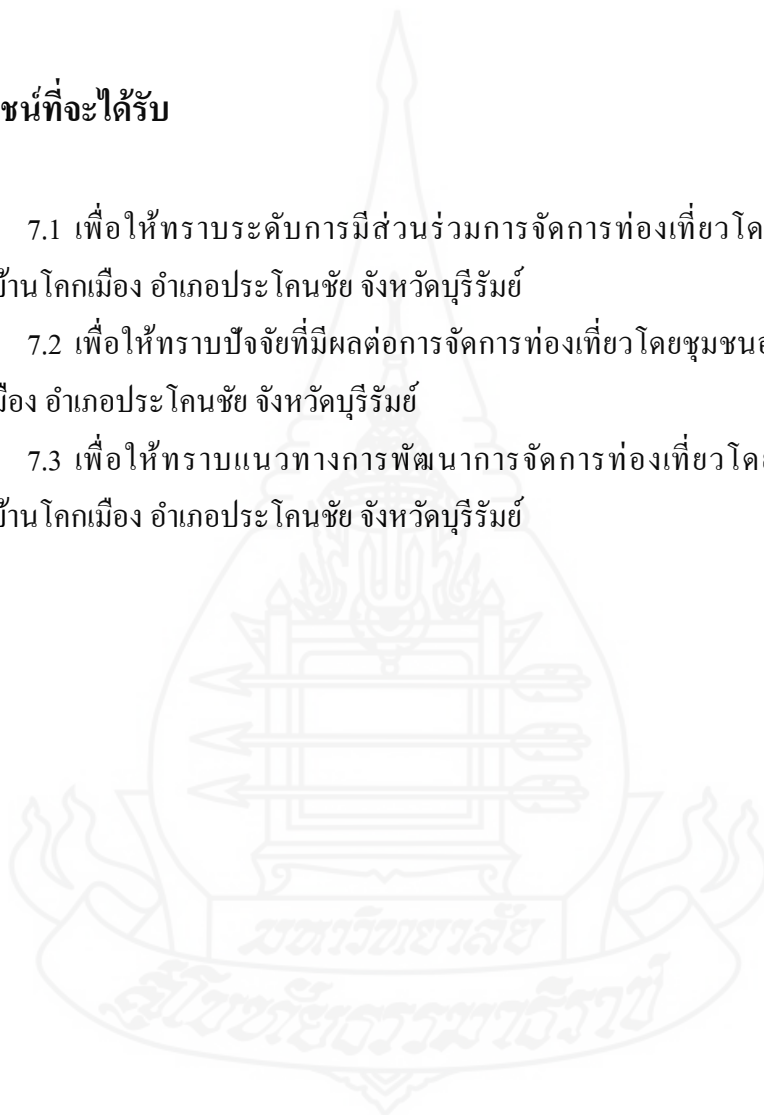
6.3.4 การมีส่วนร่วมการติดตามและประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่บ้านโคกเมืองในการประเมินผลกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน การวิเคราะห์ปัญหาและร่วมหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

7. ประโยชน์ที่จะได้รับ

7.1 เพื่อให้ทราบระดับการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

7.2 เพื่อให้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

7.3 เพื่อให้ทราบแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา แนวทางการดำเนินงาน
เก็บข้อมูล และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. แนวคิดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน
4. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว
5. ประวัติความเป็นมาชุมชนบ้านโลกเมือง
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.1 ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

มีนักวิชาการหลายภาคส่วนได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ ดังนี้
การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) หมายถึง การท่องเที่ยวที่
คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และ วัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชนจัดการ
โดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลผู้มาเยือน (โครงการ
ท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, 2540) องค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีดังนี้

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติ
ที่อุดมสมบูรณ์ และมีการผลิตที่พึ่งทรัพยากรธรรมชาติมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์
2. ด้านองค์กรชุมชน มีระบบสังคมที่เข้าใจกันมีปราชญ์หรือผู้มีความรู้และมีทักษะ
ในเรื่องต่าง ๆ หลากหลายรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา
3. ด้านการจัดการ มีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และ
การท่องเที่ยวมีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการ
ท่องเที่ยวเข้ากับการพัฒนาชุมชน โดยรวมได้มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม มีกองทุนที่เอื้อ
ประโยชน์ต่อการพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคมของชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างความรู้

และความเข้าใจในวิถีชีวิต วัฒนธรรมที่แตกต่าง จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างผู้มาเยือนกับคนในชุมชน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

4. ด้านการเรียนรู้ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างการรับรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมีการจัดการซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างผู้มาเยือนกับชาวบ้าน อีกทั้งยังเป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

ชววิทย์ สิริ โขกเวชกุล (2544) กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวในชุมชนนั้นเป็นที่ได้รับความสนใจอย่างมากในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของโลก และของภูมิภาคซึ่งหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น การประดิษฐ์ และจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เทศกาล ประเพณี การนำนักท่องเที่ยว เขียวชมกระบวนการทางการเกษตรของชุมชนทำให้หลากหลายประเทศนำไปปฏิบัติและประสบความสำเร็จมีรูปแบบ ดังนี้

1. การวางขายสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน (Product Sales) เช่น สินค้าแปรรูป และงานฝีมือ

2. กิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรม (Cultural Shows) เช่น การรำ การละเล่นพื้นบ้าน การแสดงดนตรี

3. กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงหมู่บ้าน (Village Based Activities) คือ กิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนนั้น สมาชิกในหมู่บ้านเป็นผู้จัดการแสดงให้แก่นักท่องเที่ยวและจัดกิจกรรมการพักผ่อนในหมู่บ้านสำหรับนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) หมายถึง การที่ชุมชนมีการดำเนินการเองนับตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการและการติดตามผล เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และรักษาสภาพแวดล้อมตลอดจนการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมในชุมชน และเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง (ดร.ชนิเฒ่าพันธ์, 2550) การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้ (อ้างใน ธนพล จันทร์เรืองฤทธิ์, 2561)

1. การท่องเที่ยวต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและทรัพยากรการท่องเที่ยวในทั้งบริเวณแหล่งท่องเที่ยวและพื้นที่ใกล้เคียง

2. การท่องเที่ยวต้องมีความยั่งยืน ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรภายในสถานที่ท่องเที่ยว

3. ประชาชนในท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมอย่างจริงจังตั้งแต่ ร่วมคิด ร่วมทำงานและร่วมประเมินผลติดตาม

4. การท่องเที่ยวที่รายได้หรือประโยชน์อื่น ๆ มาสู่ชุมชนและเกิดการกระจายรายได้ดังกล่าวอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกันมากที่สุด

5. การท่องเที่ยวนั้นเป็นการให้ประสบการณ์ที่ดีอีกทั้งยังก่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดีและทำให้ผู้ที่เดินทางมาท่องเที่ยวได้รับความรู้ความเข้าใจในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวที่ชุมชนท้องถิ่นดูแลจัดการ

พร้อมกันนี้การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการ การท่องเที่ยว และผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการตั้งแต่การดำเนินการวางแผนและการตัดสินใจ การประเมินผลโครงการและการรับผลประโยชน์ โดยคำนึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญชุมชนแต่ละแห่งล้วนมีศักยภาพในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ชุมชนนั้นมีอยู่บางชุมชนมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอัน ได้แก่ น้ำตก ป่าเขาถ้ำนาไพร รวมทั้งสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่หลากหลายชนิดบางชุมชนมีความโดดเด่นในด้านสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์อันได้แก่ วัดวาอารามและโบราณสถานทางพุทธศาสนา หรือมีประวัติศาสตร์ทางท้องถิ่นที่น่าสนใจรวมทั้งมีร่องรอยทางด้านโบราณคดีปรากฏให้เห็นขณะที่บางชุมชนมีข้อเด่นด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณีหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ มีวิถี ชีวิตความเป็นอยู่และวิถีการผลิตที่เอื้อต่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวสามารถนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้เพื่อเป็นการยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้เป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนดคนนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้คนภายในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมอย่างสมดุลมากขึ้น นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ชาวบ้านได้เรียนรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว การจัดการรายได้ และการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่คนทุกกลุ่มในชุมชนอย่างเป็นธรรมในการเตรียมความพร้อมของชุมชนชาวบ้านได้มีการประชุมระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อดีและ ข้อเสียของการท่องเที่ยวรวมทั้งผลกระทบในด้านบวกและด้านลบ เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้รับความรู้ถึงปัญหา ร่วมกัน และช่วยกันหาวิธีการแก้ไขปัญหาต่างๆ ทั้งนี้เพื่อปรับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวให้เหมาะสมอันจะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดผลกระทบทั้งในด้านบวกและลบน้อยที่สุดและเป็นการส่งเสริมให้ประชากรในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความมั่นคงทาง เศรษฐกิจอีกทั้งยังรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประชากรแต่ละชุมชนสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวด้วยการใช้ทรัพยากรที่ชุมชนมีอยู่อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน

อันเป็นการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่สำคัญชาวบ้านได้ร่วมมือร่วมใจกันคิด ตัดสินใจ วางแผน และดำเนินการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม โบราณสถานทาง ประวัติศาสตร์ พร้อมทั้งส่งเสริมการศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และการรื้อฟื้นภูมิปัญญา ท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านวัฒนธรรมระหว่างชาวบ้านกับนักท่องเที่ยว (ราไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2547)

1.2 การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะการท่องเที่ยว โดยต้องครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ โดยการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบดังนี้ (อังกา วัฒนกุล จันทรเรืองฤทธิ์, 2561)

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวและกิจกรรมประเด็นสำคัญในการจัดการทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่น คือ ศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวรวมถึงการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม และความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว (Tourism Carrying Capacity) เพื่อให้ทรัพยากรท่องเที่ยวยังคงอยู่ได้ยั่งยืน และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางธรรมชาติในสังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดการทรัพยากรจึงดำเนินการตามหลักการต่างๆ ได้แก่ 1) การประเมินคุณค่าทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานความสนใจเฉพาะด้านของนักท่องเที่ยวที่มีต่อธรรมชาติวิถีชีวิตท้องถิ่นและการอนุรักษ์ 2) การจัดการเพื่อรักษาคุณค่าความสำคัญในความเป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ให้ได้ 3) ต้องมีการจำแนกเขตการจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวและการรักษาระบบนิเวศรวมไปถึงการกำหนดมาตรการหรือเงื่อนไขการใช้พื้นที่ต่างๆ 4) แสวงหาความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5) ต้องมีการประชาสัมพันธ์และสร้างความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยว 6) ต้องมีการติดตามตรวจสอบและประเมินสถานภาพของทรัพยากรท่องเที่ยว

2. การจัดการด้านการตลาดและนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่สนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น มีพฤติกรรมที่แตกต่างจากนักท่องเที่ยวโดยทั่วไปที่ต้องการเรียนรู้ชีวิตและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น โดยพยายามที่ใช้ชีวิตอย่างที่คนในท้องถิ่นนั้นทำหรือเป็นอยู่ เช่น การกิน การพักบ้านของคนในชุมชนร่วมทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันของชาวบ้านชอบที่จะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านสังคม การเมือง และการพัฒนาสังคม ต้องการที่จะสนับสนุนเพื่อให้คนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์และเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงเป็นนักท่องเที่ยวที่พร้อมปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นนั้นและไม่ต้องมีการให้มีการปรับเปลี่ยน หรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกสบายใน

ลักษณะเช่นเดียวกับถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ หรือคุ้นเคย หรือในลักษณะที่ได้รับการบริการในเมืองใหญ่หรือแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ โดยทั่วไป

3. การบริการด้านต่างๆ การบริการสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนครอบคลุมการบริการที่เกี่ยวกับที่พัก อาหารยานพาหนะขนส่งนักท่องเที่ยวตลอดจนการบริการกิจกรรมท่องเที่ยวการนำเที่ยวและการสื่อความหมายธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยวในบางแห่ง การบริการเรื่องที่พักหรืออาหารอาจไม่จำเป็นขึ้นอยู่กับสภาพหรือลักษณะเฉพาะของแหล่งท่องเที่ยว การบริการด้านต่างๆ ที่มีโอกาสสร้างรายได้แก่ประชาชนท้องถิ่น เช่น บริการที่พัก อาหาร ยานพาหนะ และมัคคุเทศก์นั้นต้องให้ประชาชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการต่างๆ ในภาคบริการดังกล่าว เช่น จัดที่พักที่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือจัดที่พักในบ้านของชาวบ้านเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวเดินป่า และเป็นนักสื่อความหมายธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม การบริการด้านต่างๆ ต้องสอดคล้องกับหลักการของการจัดการการท่องเที่ยวข้ออื่นๆ เช่นการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกควรมีขนาดเล็กและกลมกลืนกับการรักษาบริบทของชุมชนนั้นๆ การบริการอาหารไม่ควรนำเนื้อสัตว์ป่ามาประกอบอาหารให้นักท่องเที่ยว เป็นต้น และไม่พยายามเปลี่ยนแปลงสภาพของวิถีชีวิตหรือ ธรรมชาติเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาจากสภาพแวดล้อมในเมืองที่มีความสุขตามสภาพตามความคุ้นชินแต่ควรเน้นการบริการที่สะอาด ประหยัด และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงาน

4. การบริหารจัดการ จัดได้ว่าเป็นแกนหรือกลไกสำคัญในการควบคุมดูแลและจัดการให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปตามวัตถุประสงค์การบริหารจัดการนี้ ประกอบด้วยองค์กรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรวมไปถึง แผนงาน โครงการ มาตรฐานและกฎระเบียบต่างๆ ในการควบคุมดูแลให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปตามหลักการที่ถูกต้อง และยังเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการ

1.3 แนวทางการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นกิจกรรมหนึ่งของการส่งเสริมให้ชุมชนได้ใช้สิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรและรักษาคุ่มครองทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นรวมทั้งนำฐานทรัพยากรดังกล่าวมาจัดการให้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน โดยพยายามหลีกเลี่ยงมิให้เกิดผลกระทบต่องานชุมชนและสิ่งแวดล้อม มีการคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ การนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ภายในชุมชนมาใช้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดการเสริมความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนในหลายๆ ด้าน อาทิการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ด้านหัตถกรรมของชุมชน การพัฒนาศักยภาพของคนใน

ชุมชนก่อให้เกิดการกระจายรายได้ของคนภายในชุมชน และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาในพื้นที่ชุมชนแหล่งท่องเที่ยว

การนำทรัพยากรซึ่งเป็นสินทรัพย์ร่วมของชุมชนท้องถิ่นมาใช้เป็นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนต่างๆทั่วภูมิภาคของประเทศเพื่อนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน ควรมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จะต้องคำนึงถึงศักยภาพและความสามารถในการรองรับของพื้นที่และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องรวมทั้งต้องมีแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปกับแผนพัฒนา

2. การส่งเสริมและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จะต้องอยู่ภายใต้กรอบการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. การกำหนดทิศทาง และมาตรการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวจะสอดคล้องกับบริบทของชุมชนทั้งในด้านสภาพทางสังคม สภาพทางเศรษฐกิจพื้นฐาน ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

4. การเตรียมมาตรการป้องกันและควบคุมปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชนคาดว่าจะเกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยว ต้องรายงานผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการท่องเที่ยวต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

6. จัดการจำนวนนักท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงสมรรถนะและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวที่จะรองรับได้ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่มีความอ่อนไหวของระบบนิเวศ เช่น การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว การกำหนดระยะเวลา และการจัดให้มีทางเลือกต่างๆเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับการฟื้นฟูจากการท่องเที่ยวของแต่ละชุมชน

7. แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมให้อยู่ในระดับมาตรฐานที่ดีมีการบริหารจัดการน้ำเสีย ขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลที่ถูกสุขลักษณะรวมทั้งควบคุมคุณภาพอากาศและเสียงที่จะมีผลต่อนักท่องเที่ยว ชุมชน การท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ภายในชุมชนมีแนวทางจัดการที่ส่งผลให้น้อยที่สุดหรือไม่ให้เกิดขึ้นเลย

8. มีการกำหนดสัดส่วนรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวมาใช้ในการดูแลรักษา ฟื้นฟู บูรณะ จัดการสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว โดยแก้ไขปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการกระจายรายได้สู่คนในท้องถิ่นรวมถึงการนำรายได้ไปพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชนนั้นๆอีกด้วย

9. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมรับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวคุณแลรักษาเอกลักษณ์ และคุณค่าดั้งเดิมของแหล่งท่องเที่ยวไว้โดยกำหนดมาตรการควบคุมไม่ให้มีการตัดแปลง สภาพแวดล้อม รวมทั้งควบคุมการก่อสร้างบริการพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้กลมกลืน ไม่ลดคุณค่าความสำคัญและเอกลักษณ์ที่แต่ละชุมชนมีมาแต่เดิม

10. หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวประสานกับหน่วยงานที่มีอำนาจ บังคับใช้กฎหมายให้มีการบังคับใช้อย่างเข้มงวด เพื่อปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมายอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง โดยเฉพาะการบุกรุกที่สาธารณะประโยชน์ และกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อ สิ่งแวดล้อมและโบราณสถาน (ดร.ชนัน งามพันธุ์, 2550) (อ๋างไน ชนพล จันทรเรืองฤทธิ์, 2561)

2. แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.1 การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) คือ การท่องเที่ยวที่สามารถ ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้อง และสงวนรักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลังเป็นการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็น ทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพโดยที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และระบบนิเวศได้เป็นอย่างดี

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตรงกับความต้องการของ นักท่องเที่ยว ในปัจจุบันได้มีการเสริมสร้างโอกาสทางธุรกิจท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งหมดเพื่อที่จะสามารถรักษาสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ไว้ได้ระยะยาวควรคำนึงถึงผลกระทบทาง สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในปัจจุบันและอนาคตที่จะเกิดขึ้นจากความต้องการของ นักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ ของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่ง ท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและ วัฒนธรรมให้ผลตอบแทนกับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวรวมทั้งการคืนประโยชน์กลับสู่ ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนเป็นการท่องเที่ยวที่เคารพทั้งผู้คนในท้องถิ่น นอกจากนั้นก็คือ มรดกทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยพยายามที่จะให้ผู้เดินทางเข้ามา ท่องเที่ยวได้สนุกไปกับกิจกรรมต่างๆ รวมถึงเรียนรู้สิ่งที่จะเป็นผลประโยชน์ต่อประชาชน ของประเทศนั้นๆ นอกจากนี้การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนมีอย่างน้อย 4 มิติ คือ

1. มิตិความยั่งยืนทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยว
2. มิติตางนิเวศวิทยาที่เน้นความสำคัญของระบบนิเวศวิทยา
3. มิติตองการแขงขันแตละสถานทีทองเทียวยในระยยะยาว
4. มิติตียอมรับวาทองเทียวยนั้นเป็นส่วนหนึองของกลยุทธ์ของการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน

2.2 การพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development)

พจนานานสวนศรี (2546) ยกประเด้น“การประชุมเอิร์ธ ซัมมิท”หรือการประชุมสุดยอดสิ่งแวดลอมโลก ทีกรุงริโอ เดอ เจเนโร เมื่อนันที 14 มิถุนายน 2535 ซึ่งมุ่งเน้นในเรื่องของการพัฒนาที่ยั่งยืน และก่อให้เกิดกระแสสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ประการด้วยกัน ดังนี้ (อ้างใน ธนพล จันทรเรืองฤทธิ, 2561)

1. กระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดลอมและทรัพยากรธรรมชาติรวมถึงการอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อคงความหลากหลายทางชีวภาพทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก
2. กระแสของตลาดการท่องเที่ยวมีปริมาณนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพที่ต้องการศึกษาเรียนรู้หรือมีประสบการณ์ด้านสิ่งแวดลอมอันเป็นประเด้นหลักของสังคมโลกเพิ่มขึ้น
3. กระแสการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในความหมายของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจากประชาชนระดับรากหญ้า เพื่อบรรลุแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวในแนวทางการดังกล่าวมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคมได้คิดรูปแบบ “การจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน” ขึ้นในปี 2537 อันเป็นกิจกรรมภายในโครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติเพื่อให้เป็นอีกทางเลือกหนึองที่สามารถตอบสนองและพัฒนา ผู้กระบวนการพัฒนาทางสังคมอย่างยั่งยืนได้ภายใต้มิติตีหลากหลายและเป็นองค์รวมดังนี้

1. มิติต้านสิ่งแวดลอม กิจกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการเรียนรู้และร่วมมือกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดลอมและทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งจำกัดให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดลอมน้อยที่สุด
2. มิติต้านการเมือง กิจกรรมท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึองของการรณรงค์การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับล่าง โดยการสร้างกระบวนการวางแผน และการตัดสินใจในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน
3. มิติต้านสังคมและวัฒนธรรม มุ่งให้กิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนต่างวัฒนธรรม เพื่อเพิ่มความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นรวมทั้งการเท่าทันต่อวัฒนธรรมแบบเมืองที่เติบโตอย่างไร้รากฐาน

4. มิติด้านเศรษฐกิจ มุ่งให้กิจกรรมการท่องเที่ยวนำไปสู่การกระจายรายได้ และผลกำไรที่เกิดจากการท่องเที่ยวเกิดกับชุมชนอย่างแท้จริงประชาชนในพื้นที่จะเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนา และควบคุมการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเองภายใต้มิติตี่ไม่ขัดแย้งกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการจัดการการโดยชุมชน ชุมชนคือคนกำหนดทิศทางทางการท่องเที่ยว หมายถึง การจัดการโดยวัฒนธรรมไม่ใช่เพียงองค์ประกอบหนึ่งของการท่องเที่ยวเท่านั้นซึ่งความแตกต่างที่ชัดเจนก็คือ ชุมชนอยู่ในบทบาทของเจ้าของกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ใช่หมู่บ้านที่มีการจัดการการท่องเที่ยวอยู่แล้ว และชุมชนที่จัดการท่องเที่ยวขึ้นต้องมีการเตรียมการและวางแผนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวอย่างแท้จริงทางด้านเศรษฐกิจการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นจะเน้นให้ ความสำคัญกับชุมชนเป็นศูนย์กลาง

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) หลักการที่สำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ World Tourism Organization (2016) คือ (1) มีการดำเนินการจัดการภายใต้ขีดความสามารถของระบบธรรมชาติมีการทดแทนการฟื้นฟูให้สามารถผลิตและให้บริการต่างๆที่เกี่ยวข้องได้ตลอดไป โดยไม่ลดทอนหรือเสื่อมโทรมลงตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและความต้องการของชุมชน (2) มีการกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรมผู้ท้องถิ่น (3) ให้ประสบการณ์ันทนาการที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว (4) ให้ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ทรัพยากรและวิถีชีวิต (5) การออกแบบที่กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่น และใช้วัสดุในท้องถิ่น (6) เน้นการผสมผสานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสู่แผนพัฒนา ระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับประเทศ (7) เน้นข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นฐานการตัดสินใจและการติดตามตรวจสอบ

องค์การการท่องเที่ยวแห่งโลก (WTO, 2016) ได้จำกัดความล่าสุดในการพัฒนาแบบยั่งยืน (sustainable Tourism) ว่าการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะไม่ใช่เป็นเพียงแค่การท่องเที่ยวขนาดเล็กหรือการตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche tourism segments) หากแต่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะต้องครอบคลุมถึงการตลาดโดยรวมหรือที่เรารู้จักกันในชื่อที่เรียกว่า “การท่องเที่ยวแบบมวลชน” (Mass tourism) โดยทั่วไปการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญต่อการเสมอภาคระหว่างเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม รวมไปถึงสังคมและวัฒนธรรมของคนทั้งในรุ่นปัจจุบันต่อไปจนถึงคนในอนาคต ดังนั้น หลักการและแนวคิดที่สำคัญของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในคำจำกัดความของ WTO จึงประกอบด้วย

1. การท่องเที่ยวต้องตระหนักและใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

2. การเคารพในสังคม วัฒนธรรม และประเพณีของประชาชนพื้นเมือง รวมไปถึง การรู้จักปรับตัวและเข้าใจถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและประเพณีของแต่ละชุมชน

3. การสร้างความเจริญมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนนั้นควรก่อให้เกิดการกระจาย ของรายได้อย่างเป็นธรรมและเข้าถึงแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว (tourism stakeholder) นอกจากนี้ยังควรที่จะก่อให้เกิดการจ้างงานและการสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นรวมไปถึงการมี ส่วนสำคัญในการช่วยลดความยากจนในท้องถิ่นด้วย

การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมดต้องมุ่งสู่ความยั่งยืน (All tourism should be Sustainable Tourism) ตามคำกล่าวของ Dowling (1995) เขาอธิบายภาพรวมว่า หลักการที่ต้อง ปฏิบัติจริงจัง ได้แก่ การดำเนินกิจการในขอบเขตและศักยภาพในการรองรับของชุมชน รวมถึง ความเป็นอยู่ของชุมชนกับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายใต้การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน เอกลักษณะและอัตลักษณ์ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ดังนั้นจึงต้อง มีการประสานการจัดการร่วมกัน เพื่อลดผลกระทบต่อชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน อีกทั้งป้องกันปัญหาเรื่องผลประโยชน์และความขัดแย้งด้วยการประสานความ ต้องการและกำหนดแผนงานทางเศรษฐกิจความยั่งยืนของการดำรงอยู่และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

พจนานุกรม (2546: 15) กล่าวถึง องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ว่ามีอยู่ 4 ด้าน คือ 1) ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม 2) องค์กรชุมชน 3) การจัดการ 4) การเรียนรู้ จากผลการวิจัย เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อชุมชนและท้องถิ่น (สุคนธ์อม ดันเจริญ, 2559) ซึ่งให้เห็นว่า องค์กรชุมชนถูกจัดตั้งอย่างเป็นทางการซึ่งมีการจัดการและการเรียนรู้ ซึ่งกันและกันภายใต้จิตสำนึกในการพัฒนาตนเองพึ่งพาตนเอง คิดเป็น ทำเป็น มีความพยายามใน การเรียนรู้พัฒนาเกิดรายได้เพิ่มขึ้นมีการรวมตัวกันสร้างความเข้มแข็งในชุมชนนำไปสู่การพัฒนาที่ ยั่งยืน ตามความคาดหวังและความพยายามที่จะดำเนินการเพื่อให้เป็นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามที่ วีระพล ทองมา (2555) อธิบายไว้คือ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคมวัฒนธรรม 3) สิ่งแวดล้อม และสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนคือการรวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญา สืบสานสืบทอด ตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์ให้เกิดความรักความภาคภูมิใจ ในความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของมีส่วนร่วมในทรัพยากรของชุมชน และเกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงาน ร่วมกันในที่สุด ความหมายของผลกระทบด้านบวกของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากแนวคิด หลักการ ความหมาย ลักษณะสำคัญและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน พอสรุปได้ว่า ความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาเศรษฐกิจหรือการยกระดับรายได้และกระจายงานหรือผลประโยชน์

อย่างเป็นธรรม ผ่านกระบวนการจัดการ การมีส่วนร่วม และการดำเนินงานขององค์กรชุมชนที่เป็นทางการ เช่น สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน หรือกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นต้น ที่เข้าใจและพึงพอใจในเป้าหมายเดียวกัน โดยใช้ทรัพยากรของชุมชนเองรวมถึงสถานที่ และการนำเสนอบริการท่องเที่ยวหรือข้อมูลเชิงวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างชัดเจน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ความสำเร็จของการพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องมาจากการดำเนินงานที่เป็นสหวิทยาการมีความหลากหลายของวัฒนธรรม และการดำเนินการในหลายมิติพร้อมกันไป เพื่อให้การพัฒนาส่งผลที่เท่าเทียมกันต่อชนทุกกลุ่มในสังคม โดยเฉพาะให้สนองความต้องการของผู้ด้อยโอกาสที่สุดและอ่อนแอที่สุดในสังคม ได้แก่ ผู้มีรายได้น้อย เด็ก สตรี และคนในท้องถิ่น ชนบทการพัฒนาอย่างยั่งยืนจะต้องเคารพในสิทธิและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และสิ่งแวดล้อมสาระสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนก็คือ การป้องกันภาวะมลพิษ การอนุรักษ์ทรัพยากร การแบ่งผลประโยชน์และต้นทุนอย่างยุติธรรมและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจในเรื่องที่จะส่งผลกระทบต่อมาถึง ดังนั้นวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นความพยายามหนึ่งของการสร้างทางเลือกในการพัฒนาในประเด็นการท่องเที่ยวที่เน้นการมีส่วนร่วมและรับประโยชน์จากการท่องเที่ยว รวมถึงมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนา และการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับชุมชนต้องสามารถสนองความต้องการของชุมชนในปัจจุบันด้านคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในขณะที่ชุมชนสามารถรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้คงคุณค่าสืบทอดแก่คนรุ่นต่อไป โดยสร้างผลกระทบเชิงลบและมลพิษใดๆ น้อยที่สุด (Centre for Sustainable Development, 2016) สอดคล้องกับหลักการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในมิติของการจัดการโดยชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และได้สัมผัสกับความเป็นท้องถิ่นดั้งเดิมมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชาวบ้าน ได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติและจากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ทราบว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเชื่อมโยงกันในมิติของการมีส่วนร่วมของชุมชน มุ่งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นรวมไปถึงการสร้างงานและรายได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึงเพื่อการพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง

ดังนั้น การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา ชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ใช้องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ 1.ด้านการบริหารแหล่งท่องเที่ยว 2.ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน 3.ด้านกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยจัดว่าครอบคลุมตัวแปร

สำคัญทุกข้อรวมถึงการรับรู้และการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและ
แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วมนั้นมีนักวิชาการทั้งชาวต่างประเทศ และชาวไทยได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ (อ้างในสมบัติ นามบุรี,วารสารวิจัยวิชาการ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2562)

Arnstien (1969) กล่าวว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมโดยไม่มีบทบาทอะไรเลยย่อมไม่ได้ผลการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพนั้น ผู้เข้าร่วมจะต้องรู้จักใช้อำนาจและสามารถควบคุมกิจกรรมนั้นได้จึงจะทำให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ

Berkley (1975) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมนั้นคือการที่ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ตามทุกคนมีส่วนร่วมตัดสินใจเท่าที่จะสามารถกระทำได้

William Erwin (1976) การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง

Cohen & Uphoff (1981) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง สมาชิกในชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนารวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

United Nations (1981) อธิบายว่าการมีส่วนร่วมคือการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ

Putti (1987) การมีส่วนร่วมเป็นพื้นฐานของกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้การบริหารจัดการมีลักษณะกว้าง ซึ่งเป็นทางหนึ่งที่จะทำให้การมีส่วนร่วมขยายไปสู่การปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์กร

สัญญา เคนาภูมิ (2551) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกได้มีโอกาสร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามโครงการ ร่วมติดตามประเมินผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมจะต้องมาจากความสมัครใจ พึงพอใจ และได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากชุมชนโดยส่วนรวมร่วมกัน

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผล ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงหมายถึงการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม โดยการร่วมคิดร่วมตัดสินใจเพื่อกำหนด เป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บริการเป้าหมายและปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ

ประชัย ศรีจามร ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นการสร้างโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในแนวทางการพัฒนา โดยผ่านทางกระบวนการส่งเสริมชักนำการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้การริเริ่มในการคิดร่วมกำหนดแนวทางในการพัฒนาร่วมแก้ไขและวางแผนปฏิบัติรวมทั้งมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือทรัพยากรทางการบริการตลอดจนอำนาจในการตัดสินใจในการกำหนดกิจกรรมแนวทางการดำเนินกิจกรรมของตนเองให้เกิดขึ้นภายในชุมชนด้วยความเต็มใจ และเต็มความสามารถของตนเอง เพื่อเพิ่มและพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการและควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรตลอดจนปัจจัยการผลิตในสังคมอันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง

ทั้งนี้องค์การอนามัยโลก (WHO and UNICEF, 1978, p. 41) ได้เสนอกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผนประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาจัดอันดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมายกำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีติดตามประเมินผล และประการที่สำคัญ คือ ต้องตัดสินใจด้วยตนเอง

2. การดำเนินกิจกรรมประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการและบริหารการใช้ทรัพยากรมีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงิน

3. การใช้ประโยชน์ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม

4. การได้รับประโยชน์ประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวสังคมหรือในรูปวัตถุก็ได้

ทศพล ชื่นอุปการนันท์ (2549, หน้า 28) กล่าวว่า การเข้ามีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนในท้องถิ่นจึงต้องเป็นการมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น (Local Benefit) ซึ่งหมายถึงการกระจายรายได้ที่เหมาะสม การยกระดับคุณภาพชีวิตการได้รับผลตอบแทนมาทำนุบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว และท้ายที่สุดชุมชนสามารถควบคุมการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพมีการรักษาระบบนิเวศที่ยั่งยืน และสังคมพัฒนาอย่างเหมาะสม

อย่างไรก็ตามการให้ชุมชนมีส่วนร่วม สิ่งสำคัญที่จำเป็นคือ การให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการดูแลรักษาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการเพิ่มทักษะในการจัดการและประสานงานกับภายใน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ความร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผล และร่วมรับผิดชอบด้วยกันเพื่อให้เกิดการดำเนินงานเกิดการพัฒนาและเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน ส่งผลให้การดำเนินงานหรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนงานหรือโครงการเกิดประสิทธิผล การที่ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ตัดสินใจ ช่วยปฏิบัติการเข้ามาร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนของตนเองร่วมกันกระทำในสิ่งที่ลงความเห็นร่วมกันตามความต้องการของชุมชน และสิ่งที่ช่วยกันทำต้องเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจกำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริงเป็นการเสริมสร้างพลังให้แก่ประชาชนในชุมชน/ กลุ่ม /องค์กรที่ตั้งขึ้นในชุมชน

3.2 แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนนั้น มีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมดังนี้ (อ้างในวิษณุ หยกจินดา ,2557)

Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980) ได้อธิบายขั้นตอนของการมีส่วนร่วมมี 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้นประการแรกสุดที่ต้องกระทำคือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้องการตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อยๆตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผนและการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงาน โครงการนั้นได้มาจากคำถามว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใดเช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและการประสานงานและการขอความช่วยเหลือ

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้วยังจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วยผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็น

ประโยชน์ทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญจะต้องสังเกตคือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆ ได้

อภิญญา กังสนารักษ์ (2544) ได้นำเสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมว่าชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ภายในชุมชนร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ
2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงานรวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการ
3. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวได้

ดังนั้น การศึกษาการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้าน โลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยจึงได้ใช้แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของโคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff, 1980) เป็นองค์ประกอบในการวิจัยและศึกษาแปรเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป เพราะการมีส่วนร่วมนั้นเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาและความเจริญการทำให้คนมีส่วนร่วมนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญเพื่อประโยชน์ในการพัฒนา และการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องครอบคลุมทุกส่วนตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

4. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว

4.1 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : UNWTO, 1997) กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวได้ 3 รูปแบบหลักได้แก่ (อ้างถึงใน บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2556)

1. รูปแบบการท่องเที่ยวธรรมชาติ (Natural Based Tourism) ประกอบด้วย

1.1 การท่องเที่ยวแบบเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.2 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.3 การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo-Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็นหิน เป็นทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลกศึกษาธรรมชาติของหิน ดิน แร่ต่างๆ และฟอสซิลได้ความรู้ได้มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม

1.4 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรมสวนเกษตรวนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์เพื่อชื่นชมความสวยงามความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตรได้ความรู้มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม

1.5 การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวาระ เช่น การดูดาว ฝนดาวตก และจันทรุปราคา จักราศีที่ปรากฏในท้องฟ้าแต่ละเดือนเพื่อการเรียนรู้ระบบสุริยะจักรวาล เป็นประสบการณ์บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม

2. รูปแบบการท่องเที่ยวแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism) ประกอบด้วย

2.1 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม

2.2 การท่องเที่ยวงานประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้นได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียะศิลป์ เพื่อศึกษาความเชื่อการยอมรับนับถือการเคารพพิธีกรรมต่างๆ และได้รับความรู้มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมมีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม

2.3 การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism / Village Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้านมีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม

3. รูปแบบการท่องเที่ยวที่สนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) ประกอบด้วย

3.1 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและ วัฒนธรรมเพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพกายใจได้รับความเพลิดเพลินมีความรู้ต่อการรักษาคุณค่า และคุณภาพชีวิตที่ดีมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

3.2 การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษา (Edu-Meditation Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางศาสนา หาคำความรู้ มีการฝึกทำสมาธิเพื่อมีประสบการณ์และคุณภาพชีวิตที่ดีมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม และนักท่องเที่ยวบางกลุ่มยังมุ่งการเรียนรู้วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย เช่น การทำอาหารไทยการนวดแผนไทย รำไทย มวยไทย การช่าง และงานศิลปหัตถกรรมไทยรวมถึงการบังคับช้างและเป็นควาญช้าง เป็นต้น

3.3 การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (Ethnic Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมของชาวบ้าน วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านผู้ไทย หมู่บ้านชาวกูย

หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านชาวจีนฮ่อ เป็นต้น เพื่อมีประสบการณ์ มีคุณค่า รวมถึงมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

3.4 การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) หมายถึง เล่นกีฬาตามความถนัด ความสนใจในประเภทกีฬา เช่น กอล์ฟ สกีนอกเกอร์ กระดานโต้คลื่น สกีน้ำ เป็นต้น ให้ได้รับความเพลิดเพลินความตื่นเต้นและยังได้รับประสบการณ์เพิ่มขึ้นทำให้มีคุณค่า และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3.5 การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure Travel) หมายถึง การท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษที่นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวแล้วได้รับความสนุกสนานตื่นเต้น หวาดเสียว ผจญภัย มีความทรงจำ และประสบการณ์ใหม่ๆ

3.6 การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (Home Stay & Farm Stay) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับคนในท้องถิ่นที่ไปเยือน เพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น และเป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่ยั่งยืน

3.7 การท่องเที่ยวพักระยะยาว (Long Stay) หมายถึง การท่องเที่ยวหลังเกษียณอายุจากการทำงาน เพิ่มปัจจัยที่ห้าของชีวิตคือ การท่องเที่ยว โดยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศเฉลี่ย 3 – 4 ครั้งต่อปี คราวละนานๆ อย่างน้อย 1 เดือน

3.8 การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (Incentive Travel) หมายถึง การจ้ดนำเที่ยวให้แก่กลุ่มลูกค้าของบริษัทที่ประสบความสำเร็จ (มีความเป็นเลิศ) ในการขายสินค้านั้นๆ ตามเป้าหมายหรือเกินเป้าหมายที่สามารถขายสินค้าประเภทนั้นได้มากตามที่บริษัทตั้งเป้าหมายไว้ เป็นการให้รางวัลและจัดทำเที่ยว โดยออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางค่าพักรวมและค่าอาหารระหว่างการเดินทางให้กับผู้ร่วมเดินทาง

3.9 การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม (MICE) หมายถึง การจ้ดนำเที่ยวให้แก่กลุ่มลูกค้า ผู้จัดประชุมมีรายการจ้ดนำเที่ยวก่อนการประชุม (Pre-Tour) หรือการจ้ดรายการนำเที่ยวหลังการประชุม (Post-Tour) โดยการจ้ดรายการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ทั่วประเทศเพื่อบริการให้กับผู้เข้าร่วมประชุมโดยตรง หรือสำหรับผู้ร่วมเดินทางกับผู้ประชุมอาจเป็นรายการ ท่องเที่ยววันเดียว หรือรายการเที่ยวพักรีสอร์ท 2 - 4 วัน โดยคิดราคาแบบเหมารวมค่าอาหาร และบริการท่องเที่ยว

3.10 การท่องเที่ยวแบบผสมผสาน หมายถึง รูปแบบที่ผู้จัดการการท่องเที่ยวคัดสรรรูปแบบการท่องเที่ยวที่มาแล้วมาจ้ดรายการนำเที่ยวเพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับความแตกต่างระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในระยะยาวนานตั้งแต่ 3 วันหรือมากกว่านั้น เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์

สรุปได้ว่า รูปแบบการท่องเที่ยวในประเทศไทยมีหลากหลายประเภทเนื่องด้วยทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของประเทศมีจำนวนมาก เช่น 1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศการท่องเที่ยวเชิงนิเวศธรณีวิทยาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรการท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ 2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม ได้แก่การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรม และประเพณีการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท 3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ ได้แก่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวแบบผจญภัย การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ และฟาร์มสเตย์ การท่องเที่ยวพักระยะยาวการท่องเที่ยวแบบให้รางวัล การท่องเที่ยวแบบประชุม และการท่องเที่ยวแบบผสมผสาน

4.2 องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว

หากพิจารณาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวจะพบว่า การท่องเที่ยวต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ ร่วมกัน หลายปัจจัยจึงจะส่งผลให้การท่องเที่ยวนั้นประสบความสำเร็จสร้างความประทับใจและผลกำไร ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านที่ได้อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ดังนี้

Pike Steven (2008) กล่าวถึงคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวว่า แหล่งท่องเที่ยวเป็นการผสมผสาน ระหว่างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ประสบการณ์และการนำเสนอทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้แต่สิ่งสำคัญ คือแหล่งท่องเที่ยวเป็นสถานที่ซึ่งนักท่องเที่ยวจะเดินทางมาเยี่ยมชมหรือพักอาศัย ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวควรประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการจัด โปรแกรมการท่องเที่ยว (Available package) ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) กิจกรรม (Activities) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service)

พยอม ธรรมบุตร (2549) ได้แบ่งการท่องเที่ยวเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ได้แก่การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น ระบบคมนาคม สนามบิน ตลอดจนบริการด้านอุตสาหกรรมขนส่ง เช่น การขนส่งทางอากาศ ทางบกและทางน้ำ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้กับนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทาง

2. การมีที่พักแรมเพื่อรองรับ (Accommodation) ผู้ที่ที่ต้องการค้างคืน ได้แก่ ที่พักประเภทต่างๆ เช่น โรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮาส์ โฮมสเตย์ ที่พักแรมประเภทต่างๆจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับต่างๆ ซึ่งจะทำให้ราคาและบริการอยู่ในระดับต่างกัน ได้แก่ ภัตตาคาร สระว่ายน้ำ ฟิตเนสเซ็นเตอร์ ศูนย์กลางธุรกิจและสิ่งอำนวยความสะดวก

3. แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) นับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสูงสุดของการเดินทาง เพราะเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวอาจเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีความโดดเด่น เช่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาท พนมรุ้ง แสดงถึงความรุ่งเรืองของอาณาจักรขอมการท่องเที่ยวชนบทเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้าน เรียนรู้ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนโบราณสถานยุคเก่าแก่ก่อนประวัติศาสตร์เช่น วัฒนธรรม บ้านเชียง เป็นต้น

4. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และกิจกรรมนันทนาการ (Tourist Activities and Recreational Activities) นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในยุคปัจจุบันเพราะการท่องเที่ยวไม่ได้หมายถึงเพียงแค่การเดินทางไปชมโบราณสถานอนุสาวรีย์ความงดงามของธรรมชาติเท่านั้นแต่เป็นการที่นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การเดินป่า การล่องแก่งในแม่น้ำ การปีนหน้าผา การดำน้ำ การตกปลาหมึกในทะเลลึก ตลอดจนการร่วมกิจกรรมกับชุมชนเจ้าบ้าน เช่น การดำนา การเกี่ยวข้าวการร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดจะเป็นประสบการณ์ที่อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมดังกล่าวก็ก่อให้เกิดการกระจายรายได้

5. บริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว (Ancillary) อาทิเช่น บริการด้านร้านอาหาร โรงพยาบาลไปรษณีย์สถานีบริการน้ำมัน ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก

จากความรู้เรื่ององค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่นักวิชาการได้อธิบายไว้นี้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันกับ ทฤษฎี 5 A ของ Tourism Western Australia (2008) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) เช่น

- สิ่งดึงดูดใจเชิงธรรมชาติ (Natural Attractions)
- สิ่งดึงดูดใจที่มนุษย์สร้างขึ้น (Built Attractions) รวมถึงกิจกรรมที่มนุษย์จัดขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางมา เช่น สวนสนุก และกิจกรรมการ ประชุม (Meeting, Incentive, Exhibition, Convention (MICE))
- สิ่งดึงดูดใจเชิงศิลปวัฒนธรรม (Cultural Attractions)
- สิ่งดึงดูดใจเชิงชุมชนสัมพันธ์ (Social Attractions)

2. กิจกรรม (Activities) สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ (Activities) ที่นักท่องเที่ยวสามารถทำในช่วงเวลาที่พักและท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้นๆ เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของการท่องเที่ยวและช่วงเวลาที่พักผ่อนของนักท่องเที่ยวกิจกรรมต่างๆ ควรมีความหลากหลายและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วย อาทิกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจับจ่ายใช้สอยกิจกรรมทางทะเล เช่น ดำน้ำ วายน้ำ เป็นต้น

กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเช่น

- กิจกรรมเดินป่า
- กิจกรรมดูนก
- กิจกรรมส่องสัตว์
- กิจกรรมแสวง สืบเสาะ ในสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ เป็นต้น

3. การเข้าถึง (Access)

สภาพการเข้าถึง (เส้นทางคมนาคม) หมายถึง สภาพการคมนาคมไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ มีความสะดวกสบายเหมาะต่อการเดินทางท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากระยะทางจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวมาสู่แหล่งท่องเที่ยว เช่น ระยะทางจากตัวเมืองซึ่งเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น ๆ พิจารณาจากลักษณะการเดินทางว่าเป็นอย่างไร เช่น โดยรถยนต์ เรือ หรือการเดินทางเท้าสภาพของเส้นทางเอื้ออำนวยต่อการเดินทางมากน้อยเพียงใด มีสภาพเป็นถนนคอนกรีตลาดยางลูกรัง หรือถนนดิน ถ้าเป็นแม่น้ำ ลำคลองต้องใช้เรือหรือแพมีสิ่งกีดขวางหรือไม่ และถ้าเป็นทางเท้าสภาพทางเดินดีหรือไม่ ระยะทางเดินเหมาะกับนักท่องเที่ยวเพียงใด การจัดหาพาหนะสะดวกหรือยาก และค่าจ้างจะแพงหรือถูก เป็นต้น ดังนั้น ตัวแปรที่ใช้ในการประเมินสภาพการเข้าถึงอาจพิจารณาได้จากความสะดวก อุปสรรคหรือสิ่งกีดขวาง การเดินทางลักษณะการเดินทาง และสภาพถนน

การคมนาคมขนส่งและความสะดวกในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว (Access) เช่น

- เทียบบิน
- การตรวจคนเข้าเมือง
- รถโดยสารสาธารณะ
- สภาพถนนหนทาง

นอกจากการเข้าถึงในแหล่งท่องเที่ยวยังหมายถึงสิ่งที่สามารถทำให้คนได้รู้จัก และทำให้ผู้ที่เดินทางเข้ามาเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้ง่าย เช่น การลงเว็บไซต์ เป็นต้น

1. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)

สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยวและระบบสาธารณูปโภคที่สามารถใช้ได้โดยสะดวกสบายเช่น ที่พักแรม ร้านอาหารและเครื่องดื่ม สถานบริการอื่น ๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สถานรักษาพยาบาล สถานีตำรวจ หรือระบบรักษาความปลอดภัย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะพิจารณาทั้ง

ปริมาณและคุณภาพควบคู่กันไปและถ้าหากในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบถ้วนก็จะพิจารณาถึงความสะดวกและความใกล้เคียงที่จะไปอาศัยใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกจากแหล่งชุมชนข้างเคียงได้ยากง่ายเพียงใด ดังนั้น ตัวแปรที่ใช้ในการประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกอาจพิจารณาได้จากระบบสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ การให้บริการ บ้านพัก สถานบริการต่าง ๆ ระบบสื่อความหมายและระบบการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก ณ แหล่งท่องเที่ยว (Destination Amenities) เช่น

- ร้านอาหาร
- ร้านค้าต่างๆ เช่น ร้านขายของ บริษัทบริการการท่องเที่ยว ร้านของที่ระลึก
- การบริการอื่นๆ เช่น ร้านตัดผม ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวร้านเช่ารถ
- ระบบสาธารณูปโภค
- ตู้เอทีเอ็ม
- สถานีตำรวจ โรงพยาบาล ฯลฯ

2. ที่พัก (Accommodation)

สถานที่ท่องเที่ยวควรมีจำนวนที่พักที่เพียงพอพร้อมทั้งมีความหลากหลายด้านราคาและการบริการและมีความเหมาะสมต่อสถานที่ และที่พักควรอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวมากนักทำให้สามารถเดินทางได้ง่าย และมีความปลอดภัยที่พักรในแหล่งท่องเที่ยว (Accommodation) เช่น

- โรงแรม
- รีสอร์ท
- บังกะโล
- เกสต์เฮาส์ ฯลฯ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยว คือความสามารถในการจัด โปรแกรมการท่องเที่ยว (Available package) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) กิจกรรม (Activities) การเข้าถึง (Access) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ที่พัก (Accommodation) ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการนำเสนอความคิด และรูปแบบการท่องเที่ยวมาปรับใช้ในการศึกษา

5. ประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านโคกเมือง

1. ความเป็นมาของชุมชน

1.1 ประวัติของชุมชน

บ้านโคกเมือง ตั้งอยู่ในตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นชุมชนขนาดใหญ่มีอาณาเขตการปกครองแบ่งเป็น 4 หมู่บ้านคือ หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 9 หมู่ที่ 15 และ หมู่ที่ 18 จำนวน 554 ครัวเรือน ชุมชนโคกเมืองเป็นชุมชนเก่าแก่ดั้งเดิม ประชาชนที่มาตั้งหลักที่นั่นอพยพมาจากตำบลตาจาง อำเภอละหานทราย(ปัจจุบัน) และจากการเสียดินแดนศรีโสภณ กัมพูชา ศรีสะเกษ สุรินทร์ อุบลราชธานี เป็นชุมชนที่มีพื้นฐานความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมมาก่อนในอดีต โดยมีหลักฐานทางโบราณสถานที่สำคัญ คือ ปราสาทเมืองต่ำ มีอายุมากกว่า 1,400 ปี เริ่มแรกเป็นชุมชนเล็กจึงขึ้นกับหมู่ที่ 3 บ้านบัว โดยมีนายน้อย ลอยประโคน เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หลังจากนั้นได้แยกมาเป็น หมู่ที่ 6 โดยมีนายพร ลงมายศรี เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก หลังจากนั้นได้แยกเป็น หมู่ที่ 9 หมู่ที่ 15 และหมู่ที่ 18 ตามลำดับ ในปี 2549 และปี 2550 ได้รับรางวัล หมู่บ้าน OVC (OTOP Village Champion) และได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยว(หมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP) ในปี พ.ศ. 2551 ได้รับรางวัลหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา และทำการเกษตรผสมผสาน เมื่อว่างจากการทำซึ่งเป็นอาชีพหลักแล้วประชาชนกลุ่มแม่บ้านก็ทำการทอผ้าไหมและทอเสื่อกก เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและเป็นการขยายตลาดสินค้า ที่ระลึก และสินค้ามีราคาถูก ขายง่าย กลุ่มพ่อบ้านก็ทำเกษตรแบบพอเพียง ประชาชนนับถือศาสนาพุทธ มีประเพณีบวงสรวงเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ปราสาทเมืองต่ำในวันที่ 2-4 เมษายนของทุกปี จุดเด่นของชุมชนบ้านโคกเมือง คือ ภูมิสังคมที่โดดเด่น และมีความได้เปรียบกว่าชุมชนใกล้เคียงเมื่อนักท่องเที่ยวได้เดินทางเข้าไปจะได้สัมผัสกับวิถีชีวิตความมีมิตรไมตรีกับแขกผู้มาเยือนเสมือนญาติพี่น้อง ภูมิสังคมด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมมีแหล่งท่องเที่ยวทางอารยธรรมขอมตั้งอยู่ในชุมชน มีโฮมสเตย์เป็นเป็นที่รองรับผู้ที่เดินทางเข้ามาสัมผัสวัฒนธรรมคนในชุมชนดำเนินชีวิตโดยเน้นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จนขยายเป็นองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้แก่ผู้สนใจเดินทางมาเยี่ยมชมหมู่บ้านรวมถึงนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวมีทั้งชาวไทยและต่างชาติมาที่มาเป็นครอบครัว, คณะศึกษาดูงานและนักศึกษา การเดินทางท่องเที่ยวหรือศึกษาดูงานสามารถเที่ยวชมได้ตลอดทั้งปีพร้อมทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศิลปะขอมตั้งอยู่ในหมู่บ้านคนในชุมชนดำเนินชีวิตเน้นหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการดำเนินชีวิตแบบลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ แนวคิดในการดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียงยังได้ถูกขยายออกเป็นองค์ความรู้ต่าง ๆ

ให้ผู้สนใจที่เดินทางมาเยี่ยมชมหมู่บ้าน ได้เรียนรู้ถึง 12 ฐานการเรียนรู้โดยสามารถเดินทางท่องเที่ยว หรือศึกษาดูงานได้ตลอดทั้งปี

1.2 พื้นที่ของชุมชนบ้านโคกเมือง

ชุมชนบ้านโคกเมืองตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 368 กิโลเมตร อยู่ห่างจากตัวเมืองจังหวัดบุรีรัมย์ 65 กิโลเมตร อยู่ห่างจากอำเภอประโคนชัยประมาณ 12 กิโลเมตรและห่างจากที่ว่าการอำเภอประโคนชัยประมาณ 17 กิโลเมตร

1.3 การคมนาคม และการเข้าถึง

การเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว กรุงเทพมหานคร –บุรีรัมย์ ระยะทางประมาณ 393 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 6 ชั่วโมง ชุมชนบ้านโคกเมือง อยู่ห่างจากตัวเมืองอำเภอประโคนชัย ประมาณ 19 กิโลเมตร จากถนนโชคชัย-เดชอุดม สี่แยกประโคนชัย ขับรถตามถนนทางหลวงหมายเลข 2445 จากนั้นเลี้ยวขวาเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 3054 ประมาณ 12.9 กิโลเมตร เมื่อเจอทางหลวงหมายเลข 4010 ให้เลี้ยวขวา ไปอีกประมาณ 110 เมตร จากนั้นเลี้ยวซ้ายไปตามทางอีก 5.9 กิโลเมตร ก็จะเดินทางถึงชุมชนบ้านโคกเมือง

การเดินทางด้วยรถโดยสารประจำทาง ระหว่างกรุงเทพ-บุรีรัมย์ หรือ กรุงเทพ- สุรินทร์ ลงสถานีขนส่งอำเภอประโคนชัย และเหมารถจากอำเภอประโคนชัยเพื่อไปชุมชนบ้านโคกเมือง

การเดินทางด้วยรถไฟ มีรถไฟสายกรุงเทพ-อุบลราชธานี ผ่านสถานีบุรีรัมย์ แล้วให้ลงสถานีบุรีรัมย์ จากนั้นเดินทางโดยรถเหมาจากสถานีบุรีรัมย์เพื่อไปยังชุมชนบ้านโคกเมือง หรือเดินทางต่อด้วยด้วยรถตู้ประจำทาง บุรีรัมย์-ประโคนชัย

การเดินทางโดยเครื่องบิน ดอนเมือง (DMK) –บุรีรัมย์ (BFV) หรือนั่งรถโดยสารประจำทางจากตัวเมืองบุรีรัมย์มาที่อำเภอประโคนชัย แล้วนัดพบกับทางชุมชนให้มารับไปยังชุมชนบ้านโคกเมือง ในราคาเหมาประมาณ 1,000 – 1,500 บาท

1.4 ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนบ้านโคกเมือง มีดังนี้

1.4.1 ทรัพยากรดิน ดินเป็นดินดำ และดินเหนียวปนทรายอุ้มน้ำได้ดี เหมาะแก่การปลูกข้าว ทำการเกษตร การครอบครองที่ดินเป็นการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่ได้เข้ามาบุกเบิกจับจองที่ดินและก็ทำการฝังลวดไว้เพื่อแสดงความเป็นเจ้าของสืบทอดมาจนสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นถึงลูกหลานจนถึงปัจจุบัน

1.4.2 ทรัพยากรน้ำ น้ำที่ใช้ในชุมชนเป็นแหล่งน้ำจากธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการเกษตร และการอุปโภคบริโภค แหล่งน้ำธรรมชาติในชุมชน ได้แก่ ชลประทานห้วยลึก คลองตาจอม คลองพ่อใหญ่แอ็ด คลองปุน และชลประทานเขาปลายบัด

1.4.3 ทรัพยากรป่าไม้ ป่าของชุมชนมีอยู่แห่งเดียว คือ เขาปลายบัด มีเนื้อที่จำนวน 30 ไร่ 1 งาน 55 ตารางวา อยู่ทางทิศใต้ของเทือกเขาพนมรุ้งห่างออกไปจากชุมชนบ้านโคกเมืองประมาณ 1.4 กิโลเมตร ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ป่าแห่งนี้ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์

1.4.4 ภูมิอากาศ ลักษณะภูมิอากาศของชุมชนจัดอยู่ในลักษณะภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อน (Tropical monsoon climate) ซึ่งแบ่งได้ 3 ฤดู คือฤดูฝนจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่านทะเลและมหาสมุทรทำให้อากาศชุ่มชื้นและฝนตกชุกส่วนฤดูหนาวจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์โดยได้รับลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะพัดเอาความหนาวเย็นและความแห้งแล้งมาสำหรับฤดูร้อนจะเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน ซึ่งจะมีอากาศร้อนและอบอ้าว (แผนพัฒนาสามปีองค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก พ.ศ. 2560 – 2562)

2. สิ่งแวดล้อมของชุมชน

2.1 โครงสร้างทางสังคม

ชุมชนบ้านโคกเมืองส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และมีสัญชาติไทย อาชีพหลักของบ้านโคกเมือง คือการปลูกข้าว ร้อยละ 90% ของคนในชุมชน สถิติประชากรจะแบ่งการปกครองออกเป็นหมู่บ้าน จำนวนประชากรจำนวนครัวเรือน เป็นการปกครองแบบผู้ใหญ่บ้าน โดยแต่ละหมู่บ้านจะแบ่งการปกครองย่อยเป็นฝ่ายอีกซึ่งจะเรียกว่าคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อช่วยเหลือผู้นำชุมชนในการดูแลในฝ่ายต่าง ๆ และมีองค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มากเป็นผู้ดูแลในส่วนการปกครองในระดับตำบล ชุมชนบ้านโคกเมืองมีทั้งหมด 4 หมู่ มีจำนวนประชากรและครัวเรือนดังนี้

หมู่ที่ 6 มีจำนวนประชากรชาย จำนวน 350 คน หญิง 358 คน รวม 708 คน
มี 158 ครัวเรือน

หมู่ที่ 9 มีจำนวนประชากรชาย จำนวน 353 คน หญิง 386 คน รวม 739 คน
มี 169 ครัวเรือน

หมู่ที่ 15 มีจำนวนประชากรชาย จำนวน 307 คน หญิง 361 คน รวม 668 คน
มี 134 ครัวเรือน

หมู่ที่ 18 มีจำนวนประชากรชาย จำนวน 278 คน หญิง 325 คน รวม 603 คน มีครัวเรือน

รวมประชากรทั้งหมด 2,718 คน แยกเป็นชาย 1,288 คน แยกเป็นหญิง 1,430 คน มีครัวเรือนทั้งหมด 554 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้ แผนพัฒนาห้าปี พ.ศ. 2561 – 2565)

2.2 สถาบันการศึกษา

ชุมชนบ้านโคกเมืองมีโรงเรียนอยู่ 2 โรงเรียน ได้แก่

1. โรงเรียนโรงเรียนวัดบ้านเมืองตำจะมีตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และเป็นที่ตั้งของฐานการเรียนรู้มีคฤศนน้อยเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดข้อมูลของชุมชนให้แก่นักท่องเที่ยว

2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโคกเมืองรับเด็กอายุ 3 ขวบขึ้นไป เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ปกครองในการดูแลเด็กในการออกไปทำงานข้างนอก

2.3 ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชน

ศาสนา วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ) มีวัด วัดปราสาทบูรพาราม และวัดเขาปลายบัด ซึ่งเป็นสถานที่ทางความเชื่อและการทำบุญทางพระพุทธศาสนา มีภาษาถิ่นหลากหลายใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันคือภาษาเขมร ภาษาไทยอีสาน และภาษาส่วย แม้จะใช้ภาษาถิ่นต่างกัน แต่ก็ยังมีประเพณีและวัฒนธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเหมือนกับประเพณีท้องถิ่นอื่นๆ ดังนี้

- ประเพณีสงกรานต์ วันครอบครัว วันที่ 13-15 เมษายน ของทุกปี
- ประเพณีเข้าพรรษา วันเข้าพรรษาของทุกปี
- ประเพณีลอยกระทง วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12
- งานเทศกาลข้าวมะลิหอมปลาจ่อมกุ้งชมทุ่งนกอพยพ
- งานบวงสรวงปราสาทเมืองต่ำ
- งานประเพณีทางศาสนาต่างๆ

3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน

3.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน

ในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนแบ่งเป็น 3 ด้าน โดยแบ่งตามลักษณะการท่องเที่ยว คือ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวทางธรรมชาติและ การท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ดังนี้

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

1. ปราสาทเมืองต่ำ

ตั้งอยู่ในบริเวณบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศใต้เป็นระยะทางประมาณ 64 กิโลเมตร เป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดู ศิลปะขอมโบราณ สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 16-17 มีลักษณะเป็นกลุ่มปราสาทอิฐ 5 องค์ ตั้งอยู่บนศิลาแลงอันเดียวกัน เรียงเป็น 2 แถวตามแนวทิศเหนือใต้ แถวหน้า 3 องค์ องค์กลางมีขนาดใหญ่กว่าปรangk์อื่น ส่วนแถวหลังมีปรangk์อิฐจำนวน 2 องค์ วางตำแหน่งให้อยู่ระหว่างช่อง ของปรangk์ 3 องค์ ในแถวแรก ทำให้สามารถมองเห็นปรangk์ทั้ง 5 องค์ พร้อมกันโดยไม่มีองค์หนึ่งมาบดบังมีรูปแบบที่แตกต่างจากปราสาทแห่งอื่นๆ ที่จะมีปรangk์องค์ใหญ่ตรงกลางและล้อมรอบด้วยปรangk์ขนาดเล็กกว่าทั้ง 4 มุม ปรangk์ประธาน ปัจจุบันมีสภาพให้เห็นเฉพาะฐานเท่านั้น โดยมีผนังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุมขนาด 7 x 7 เมตร โครงสร้างโดยรวมนั้นมีลักษณะเหมือนกับปรangk์บิหารทั้ง 4 องค์ จะต่างกันก็เพียงแต่ปรangk์ประธานมีมุขหน้า ส่วนปรangk์บิหารไม่มี ปรangk์ประธานจะหันหน้าไปทางทิศตะวันออก และเป็นด้านที่มีประตูเข้าสู่ภายในองค์ปรangk์เพียงด้านเดียว ส่วนที่เหลืออีก 3 ด้าน คือ ทิศเหนือ ทิศใต้ และทิศตะวันตก นั้น ทำเป็นรูปประตูหลอก ความโดดเด่นของ ปราสาทเมืองต่ำนั้นนอกจากจะได้ชมสถาปัตยกรรมและศิลปะที่สวยงามของโบราณสถานแห่งนี้แล้ว ยังได้ชมหมู่บ้านที่ตั้งเรียงรายเป็นกลุ่มอยู่กับปราสาทนี้ด้วย และได้เยี่ยมชมการดำเนินชีวิตของชาวบ้านโคกเมืองได้สัมผัสกับความงามของปราสาท กลายเป็นความสงบร่มเย็นมีน่าสนใจไม่น้อย และชาวบ้านที่นี้อยู่กันมานานจนมีความรู้สึกว่ปราสาทคือส่วนหนึ่งของชุมชน

2. บารายเมืองต่ำ หรือทะเลเมืองต่ำ เป็นสระน้ำขนาดใหญ่ที่ขุดขึ้นมาในสมัยที่สร้างปราสาท อยู่ห่างจากตัวปราสาทเมืองต่ำไปทางทิศเหนือราว 200 เมตร สร้างขึ้นเพื่อการอุปโภคบารายแห่งนี้น่าจะมีทางรับน้ำด้านทิศตะวันตกจากเขาปลายน้ำ และเขาพนมรุ้งตรงบริเวณที่เรียกว่าสะพานขอม และระบายน้ำออกทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือและตะวันออกเฉียงใต้

3. กุฏิฤๅษีบ้านโคกเมือง หรืออโรคยาศาล กุฏิฤๅษีบ้านโคกเมืองเป็นปราสาทหินขนาดเล็กตั้งอยู่ที่บ้านโคกเมือง (ระหว่างท้องที่หมู่ที่ 6, 9, 15) สร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 16-25 เพื่อเป็นอโรคยาศาลสำหรับผู้เดินทางมาประกอบพิธีกรรมที่ปราสาทเมืองต่ำ เนื่องจากอยู่ไม่ไกลจากปราสาทเมืองต่ำบางคนจึงเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “กุฏิฤๅษีเมืองต่ำ”

4. ปราสาทเขาปลายน้ำ 1 มีลักษณะเป็นปราสาทก่อด้วยอิฐขัดเรียบไม่สอปูนมีประตูอยู่ด้านทิศตะวันออก อีกสามด้านเป็นประตูหลอก จากร่องรอยพอจะสันนิษฐานรูปร่างได้ว่าเป็นอาคารหนึ่งรูปปรangk์ ตั้งอยู่บนฐานศิลาแลงก่อหินทรายประกอบอิฐ ใช้หินทรายเป็นเสากรอบ

ประตูทับหลัง และส่วนโครงสร้างอื่นๆ ที่ต้องใช้ความแข็งแรงส่วนอิฐก่อเป็นแนวผนังข้างหน้าบังผนังด้านในมีทับหลังหินทรายโกกลนเป็นรูปไข่ไว้แต่ยังไม่แล้วเสร็จขอบประตูมีลวดลายบางตอนเข้าใจว่าเป็นปราสาทที่สร้างไม่เสร็จส่วนอาคารอีกหลังลักษณะคล้าย หอเก็บคัมภีร์หาคะติมากรรม ซึ่งเป็นรูปทิวบุคคลในพุทธศาสนายานที่ถูกกลอนำไปจำหน่ายเป็นของประจำศาสนสถานศาสนสถานแห่งนี้ก็น่าจะสร้างขึ้นเพื่อเป็นประติมากรรมของพระโพธิสัตว์ในพุทธศาสนาในพุทธศตวรรษที่ 15 (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและ จดหมายเหตุ, 2544, p.81)

5. ปราสาทเขาปลายบัด 2 เป็นปราสาทหินปลายบัด ปรากฏก่อด้วยอิฐขัดเรียบไม่สอปูนเป็นรูปสี่เหลี่ยมมุมมีประตูอยู่ทางด้านทิศตะวันออกอีก 3 ด้าน ทำด้วยหินทรายทับหลังจำหลักเป็นภาพเทวดานั่งแทนอยู่เหนือเศียรเกียรติมุข มือทั้งสองข้างจับลำพวงมาลัย สองข้างฐานปรากฏทางด้านเหนือและใต้มีชานทางเดิน สภาพปัจจุบันพังทลายเหลือเพียงผนังด้านทิศเหนือและด้านตะวันออกเท่านั้น บรรณาลัยก่อด้วยศิลาแลงเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่ผนังด้านในทำเป็นมุขขนาดประมาณ 1.50 x 3.80 เมตร ตรงกลางเป็นประตูเสา และกรอบประตูเป็นหินทรายบริเวณปราสาทหินปลายบัดนี้เคยพบทับหลังหินทรายจำหลักรูปพระอินทร์ทรงช้าง เอราวัณ ปราสาทหินปลายบัดมีอายุสมัย ประมาณพุทธศตวรรษที่ 16

3.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต

1. ลักษณะบ้านเรือนเป็นบ้าน 2 ชั้นใต้ถุนโล่งที่สร้างแบบนี้เพราะเนื่องจากสมัยก่อนมีการเลี้ยงวัวซึ่งจะอาศัยใต้ถุนบ้านเป็นที่เลี้ยงวัว และบ้าน 2 ชั้นใต้ถุนโล่งนั้นยังสามารถถ่ายเทอากาศได้ดีทำให้รู้สึกโล่งโปร่งเย็นสบาย แต่ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

2. การแต่งกายจะเป็นการแต่งกายด้วยผ้าไหมเป็นการใช้วัสดุจากธรรมชาติภายในชุมชนให้เป็นประโยชน์ เนื่องจากการทอผ้าเป็นอาชีพเสริมในช่วงที่ว่างจากการทำนาของแม่บ้าน การแต่งกายด้วยชุดผ้าไหมจะนิยมใส่ในวันที่สำคัญ ประเพณีที่สำคัญ หรือวันที่ไปทำบุญที่วัด

3. ภาษา ชุมชนบ้าน โกลเมืองมีการใช้ภาษาที่หลากหลาย และที่ใช้ในชุมชนจะเป็นภาษา อีสาน ภาษาเขมร ภาษาส่วย แต่ปัจจุบันคนรุ่นใหม่จะสื่อสารด้วยภาษาอีสาน แต่ในการสื่อสารกับภายนอกในท้องถิ่นจริงๆ จะใช้ภาษาไทยอีสาน และภาษาไทยกลางในการติดต่อราชการ

4. วัฒนธรรมการกินจะเป็นอาหารอีสานพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น นำพริก ผัก ต้มไก่บ้าน กุ้งจ่อมผัดทรงเครื่อง และไข่ลือปุ้นงินข้าวซึ่งลือที่ปุ้นงินก็จะปุ้นงินที่ทอตนเองในเวลากลาง และชุมชนก็จะใช้ลือปุ้นงินในการรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว

5. นาฏศิลป์ การแสดงนาฏศิลป์จะไม่ค่อยมีให้เห็นทุกวัน โดยทั่วไปจะมีเฉพาะช่วงที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาหรือมีงานประเพณีที่สำคัญของหมู่บ้านซึ่งการรำของชุมชนบ้าน

โลกเมืองจะรำต้อนรับแขก จะเป็นการรำอ้อปรา และการรำบายสู่ขวัญ ซึ่งการแสดงเหล่านี้จะเป็นการแสดงของนักเรียนโรงเรียนประโคนชัยพิทยาคม และโรงเรียนวัดบ้านเมืองดำ

4. ศูนย์การเรียนรู้

4.1 ความเป็นมาและลักษณะการดำเนินงาน

จุดเริ่มต้นของฐานการเรียนรู้เกิดจากการรวมกลุ่มของแต่ละอาชีพ กลุ่มประชาชน ชาวบ้าน ระดมความคิดแล้วให้แต่ละหมู่บ้านส่งมาเพื่อคัดเลือก วิเคราะห์ว่าฐานการเรียนรู้ใด น่าสนใจและมีจุดแข็งอะไรบ้าง ซึ่งแต่ละฐานจะเป็นการเรียนรู้อาชีพในชุมชนและจะมีหน่วยงานที่ ค่อยดูแลและให้คำปรึกษา คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) เพื่อให้ หมู่บ้านโลกเมืองเป็นต้นแบบฐานการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงการพึ่งพาตนเอง ลดรายจ่าย เพิ่ม รายได้ จนขยายเป็นองค์ความรู้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวชาวไทย และต่างชาติ, คณะศึกษาดูงาน และ นักศึกษา รวมถึงลูกค้าของ ธกส.ที่เป็นลูกค้าพักนี้ให้เข้ามาศึกษาดูงาน และสามารถเที่ยวชมฐาน การเรียนรู้ทั้งหมด 12 ฐาน ได้ตลอดทั้งปี ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. ฐานมัลลเทศก์น้อย เป็นกลุ่มนักเรียน โรงเรียนวัดบ้านเมืองดำที่ได้รับการ อบรมและสามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาได้ เนื่องจากชุมชนบ้านโลกเมืองมีแหล่ง ท่องเที่ยวที่เป็น โบราณสถานมากมาย เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นการปลูก ฝังให้เด็กๆ ได้เรียนรู้และสืบทอดรวมถึงยังเป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้กับเด็กๆ ด้วย

2. ฐานสมุนไพรภูเขาไฟ เป็นสมุนไพรที่รักษาที่เป็นทั้งอาหารและยาที่เกิด จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดมาแต่โบราณมี นางด้วง กองอุดม เป็นผู้มีความรู้ด้านสมุนไพร พื้นบ้านปลูกพืชสมุนไพรเองในพื้นที่ติดกับเขาปลายบัดซึ่งเป็นพื้นที่ภูเขาไฟที่ดับสนิทแล้ว สมุนไพรจึงมีคุณภาพเป็นที่ต้องการของท้องตลาด

3. ฐานการแปรรูปเปลือกกล้วยเป็นความรู้การทอเสื่อกกก็ถูกสืบทอดมาตั้งแต่ ปู่ ย่า ตา ยาย จึงมีการรวมกลุ่มทอเสื่อกกขึ้นมาเมื่อ พ.ศ. 2545 เพื่อพัฒนารูปแบบการทอให้มีความ สวยงามเป็นสัญลักษณ์ประจำหมู่บ้านจึงมีแนวคิดที่จะแปรรูปเสื่อกกเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เช่น แจกัน ที่รองแก้ว กระเป๋า เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2545 ได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ระดับ 4 ดาว มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญที่สร้างชื่อให้กับชาว ชุมชนโลกเมืองอีกหนึ่งงาน

4. ฐานข้าวภูเขาไฟ เป็นการจำหน่ายข้าวหอมมะลิบรรจุคุณภาพดีทั้งข้าวสาร และข้าวเปลือกที่ปลูกในพื้นที่บริเวณภูเขาไฟโบราณซึ่งดับสนิทแล้วจึงมีแร่ธาตุภูเขาไฟ ข้าวที่ปลูก บริเวณนี้จึงความนุ่มหอมและมีรสชาติดีซึ่งตำบลจรเข้มากนั้นตั้งอยู่ในเขตภูเขาไฟพนมรุ้ง และภูเขา ไฟปลายบัด จึงได้ชื่อว่าดินปลูกข้าวภูเขาไฟ จากต้นทุนที่มีคือ ดินที่อุดมไปด้วยแร่ธาตุของดินภูเขา

ไฟอีกทั้งใช้ข้าวสายพันธุ์ดีผสมกับกลิ่น ไร่วัฒนธรรม กลายเป็นข้าวที่ทรงคุณค่า คำคำกับคำว่า “ข้าวภูเขาไฟ”

5. ฐานน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น หมู่ที่ 9 เป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็นที่มีประโยชน์ กลุ่มแม่บ้านเกิดความสนใจเลยปรึกษากันในกลุ่มว่าน่าจะทำไว้ใช้เองเพราะราคาเพราะราคาสูง เพื่อลดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้ และยังสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์

6. ฐานกระทงปูนปั้น มากประโยชน์อยู่หมู่ที่ 15 และหมู่ที่เป็นผู้ที่มีความสามารถด้านการช่าง แนวคิดทำกระทงปูนปั้นไว้ใช้เองจุดเริ่มต้นมาจากการเป็นอยู่ของชุมชนแบบวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง เพื่อปลูกไม้ประดับ และปลูกพืชสวนครัวอีกทั้งยังจำหน่ายในชุมชนและจำหน่ายให้บุคคลที่สนใจอีกด้วย

7. ฐานสานเสื่อพลาสติกอยู่ในหมู่ที่ 9 จุดเริ่มต้น คือเกิดจากองค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก ได้จัดอบรมโครงการฝึกอบรมอาชีพพระยะสัน ซึ่งมีหลักสูตรการสานเสื่อพลาสติกชุมชน จึงเกิดแนวคิดนำมาต่อยอดเป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น กระทง ตะกร้า เป็นการสร้างงานสร้างอาชีพ และเพิ่มรายได้ให้คนในชุมชน

8. ฐานการเรียนรู้จากคนพิการ หมู่ที่ 6 เป็นการรวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมอาชีพให้กลุ่มคนพิการให้มีความรู้และมีรายได้เสริมในครอบครัว เช่น การทอลายเสื้อก เป็นต้น

9. ฐานผ้าหมักโคลนบาราย 1,000 ปี มีผู้แม่ทองสุข พลหนองหลวง บ้านโคกเมือง หมู่ที่ 9 เป็นประธานกลุ่ม เนื่องจากชุมชนบ้านโคกเมืองนั้นใกล้กับปราสาทเมืองต่ำมากที่นี่จึงมีปัญหาในการข้อมสีผ้าด้วยดินภูเขาไฟจากปราสาทหินเมืองต่ำมีอายุนับพันปี ขั้นตอนคือ นำผ้าฝ้ายไปชุบโคลนที่กรองเศษหินต่างๆ แล้ว เพียงไม่นานผ้าฝ้ายก็จะเปลี่ยนสีเป็นสีน้ำตาลอ่อนๆ แบบธรรมชาติ นอกจากนี้ยังมีการใช้สีจากธรรมชาติอีกหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นสีเหลืองจากขมิ้น สีน้ำเงินจากดอกอัญชัญ มีทั้งผ้าพันคอ กระทง มีผู้แม่ทองสุข พลหนองหลวง บ้านโคกเมือง ม.9 เป็นประธานกลุ่ม

10. ฐานเกษตรกรรมยั่งยืนและปุย 8 เซียน อยู่หมู่ที่ 6 เป็นการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ผัก เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี รวมทั้งเป็นจุดสาธิตเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวดำเนินการโดยชุมชน เพื่อชุมชน ชาวนา เพื่อนชาวนาอีกทั้งยังเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยการปลูกพืชไม่ใช้สารเคมีทำปุ๋ยหมักชีวภาพ และสมุนไพรกำจัดศัตรูพืช

11. ฐานอาหารและสมุนไพรเพื่อสุขภาพ จุดเริ่มต้นจากการทำเอาวัตถุดิบในท้องถิ่นมาปรุงเป็นอาหารและทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรได้เข้ามาเยี่ยมชมฐานต่างๆ จึงได้แนะนำให้ทำเป็นฐานการเรียนรู้เพื่อให้เป็นฐานการศึกษาฐานสำหรับผู้สนใจนำไปประกอบอาชีพและมีพัฒนามาเรื่อย ๆ มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไว้สำหรับรองรับกลุ่มที่ดูงานและนักท่องเที่ยว

12. ฐานอินทรีย์และคนเอาถ่าน เป็นการเรียนรู้ขั้นตอนการเผาถ่านการทำถ่านแบบภูมิปัญญาชาวบ้านในหมู่บ้านที่ 15 เพื่อลดต้นทุนการใช้จ่ายในครัวเรือนเน้นความพอเพียง ถ่านที่ได้จะมีคุณภาพ และทุกส่วนของกิ่งไม้ แม้แต่กิ่งไม้เล็ก ๆ ก็สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เกิดน้ำส้มควันไม้ใช้แทนสารเคมีทำให้พืชผู้ที่ปลูกปลอดภัยได้ด้วย

4.2 รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน

ระบบการจัดการมีการจัดการเป็นกลุ่ม และองค์การบริหารส่วนตำบล (อ.บ.ต) เป็นที่ปรึกษาส่วนของการจัดการ เป็นการบริหารจัดการแบบเป็นกลุ่มมี กลุ่มโฮมสเตย์, กลุ่มประกอบอาหาร, กลุ่มการแสดง, กลุ่มทำบายศรี, กลุ่มบริการด้านสถานที่ และกลุ่มรักษาความปลอดภัย โดยคณะกรรมการศูนย์การท่องเที่ยวจะเป็นผู้รับงาน และประสานไปยังกลุ่มต่างๆ แต่ละกลุ่ม ซึ่งจะมีรายได้และค่าตอบแทนทุกคนการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์มีการจัดการอย่างเป็นระบบและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนมากที่สุดมีการใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างต่อเนื่องและครอบคลุม และปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืน คือ การเน้นให้ชุมชนนั้นมีส่วนร่วมมากที่สุดเพราะชุมชนจะประสบความสำเร็จในการดำเนินงานต่างๆ ได้คนในชุมชนจะต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพราะตราบดีที่คนในชุมชนต่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามความรู้ความสามารถและความถนัดของตนเองแล้วก็จะกลายเป็นกลไกหลักที่จะขับเคลื่อนชุมชนให้ก้าวเดินไปข้างหน้าพร้อมๆ กัน และส่วนทางด้านสภาพแวดล้อมภายในชุมชนต้องมีความพร้อมในการที่จะพัฒนาชุมชนนั้นๆ เพราะสภาพแวดล้อมทั้ง มนุษย์สามารถสร้างขึ้นมาและธรรมชาติสร้างขึ้นก็เป็นปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนรวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพของผู้นำ และสมาชิกภายในชุมชนจึงได้เกิดการจัดตั้ง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขึ้น ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ที่นับว่าเป็นศูนย์กลางของชุมชน โดยใช้เป็นสถานที่ประชุม คณะกรรมการหมู่บ้าน ประชุมกลุ่มกิจกรรมต่างๆ และเป็นสถานที่พบปะพูดคุยจึงก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมภายในชุมชน

ผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นของชุมชนบ้านโคกเมือง

1. ผ้าบาไรย ลายผักกูด เป็นผ้าไหมมัดหมี่พื้นเมือง ระดับ 4 ดาว
2. ข้าวภูเขาไฟ เป็นข้าวมะลิอินทรีย์ ระดับ 5 ดาว

5. เศรษฐกิจของชุมชน

ในด้านเศรษฐกิจของชุมชนมีหลายด้านที่มีผลต่อเศรษฐกิจของชุมชน เช่น ด้านการบริการที่พักโฮมสเตย์ ศูนย์แสดงและจำหน่ายสินค้า OTOP ตลาดเช้า – เย็นของชุมชน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของชุมชนร้านและศูนย์สาธิตการตลาดจะเป็นร้านค้าที่สมาชิกของกลุ่มจะได้รับปันผลในทุก ๆ ปี โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 กลุ่มด้านที่พักโฮมสเตย์

โฮมสเตย์บ้าน โลกเมือง ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ปี 2555-2557 เป็นการเข้าพักเพื่อชมวิถีชีวิตชาวบ้านและมีกลุ่มอาชีพหลากหลาย เช่น กลุ่มทอเสื่อกก กลุ่มทอผ้าไหม กลุ่มถักไหมพรม ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็น 1 ใน 80 ของหมู่บ้าน OVC (Otop Village Champion) ในปี 2549 ประเภทหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากหมู่บ้านนี้เป็นที่ตั้งของปราสาทเมืองต่ำและมีการพัฒนาทรัพยากรในท้องถิ่นให้เป็นสินค้าของฝากระดับประเทศ คือ ผ้าทอ หรือที่เรียกว่า ผ้าไหมลายผักกูด หัตถกรรมชั้นดีที่ชาวบ้านนิยมทำกันมาตั้งแต่โบราณจากรุ่น ตูร์ุ่น นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์เสื่อกก ที่มีลวดลายสวยงามไม่แพ้ใคร และที่สำคัญบ้าน โลกเมืองอยู่ติดกับปราสาทเมืองต่ำแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของบุรีรัมย์ โฮมสเตย์มีบริการให้นักท่องเที่ยวเช่าจักรยานปั่นเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน สำหรับการจองที่พักสามารถโทรประสานงานกับประธานกลุ่ม เพื่อจองและมีการโอนเงินมัดจำ 50% ล่วงหน้าอย่างน้อย 4 วัน ก่อนที่จะเข้าพักทางกลุ่ม โฮมสเตย์จะมีการทำทะเบียนจองทะเบียนการเข้าพักของผู้ที่เข้าพัก และมีสมุดสำหรับเขียนเพื่อที่จะนำไปพัฒนาต่อไป

การบริหารจัดการของกลุ่มบ้านพักโฮมสเตย์มีรูปแบบการดำเนินงานเป็นแบบคณะกรรมการมีข้อตกลง ข้อบังคับกลุ่มและมีมาตรฐานในการต้อนรับนักท่องเที่ยวและผู้มาใช้บริการ มีการประชุมเพื่อกำหนดแนวทางในการปฏิบัติ จัดการผู้เข้าพักให้เหมาะสมและให้ตรงกับความต้องการของผู้เข้าพัก กำหนดให้อาหารที่ใช้ต้อนรับเป็นอาหารพื้นบ้าน เพื่อเป็นสื่อกลางที่แสดงให้เห็นวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งจะทำจากแต่ละหมู่บ้านเป็นการหมุนเวียนสลับเปลี่ยนกัน โดยใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการประกอบอาหารเพื่อสร้างความเป็นธรรมชาติให้กับคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการต้อนรับผู้มาเยือน ในกรณีที่นักท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ จะมีพิธีต้อนรับตามวิถีของชุมชนมีการบายศรีสู่ขวัญที่แสดงถึงความพร้อมและความเต็มใจในการต้อนรับปัจจุบันมีบ้านพักโฮมสเตย์ที่ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยมีอยู่จำนวน 30 หลังคาเรือน โดยสามารถรองรับผู้มาเยือนได้มากกว่า 100 คน กลุ่มบ้านพักโฮมสเตย์ยังได้จัดการท่องเที่ยวโดยให้เข้าชมสถานที่อารยธรรมขอมโบราณ (ปราสาทเมืองต่ำ, บารายเมืองต่ำ) โดยมีมัคคุเทศก์น้อยที่เป็นสื่อกลางในการนำชมโบราณสถาน การเที่ยวชมครัวเกษตรอินทรีย์ การชมฐานการเรียนรู้ภายในชุมชน และจะได้สัมผัส

กับความเป็นเอกลักษณ์ของผู้คนในชุมชนที่มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย การแปรรูปผลิตภัณฑ์ในชุมชน เพื่อสร้างมูลค่าให้กับสินค้าเป็นการปั่นจักรยานเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนอย่างใกล้ชิด การขับเคลื่อนการพัฒนาผ่านการเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์แบบมีส่วนร่วมส่งผลให้ชุมชนเกิดการหวงแหนในความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และหวงแหนในศิลปวัฒนธรรมภายในชุมชน หน่วยงานราชการ โรงเรียน วัดร่วมกันส่งเสริมให้เด็กนักเรียนอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นทั้งภายในหลักสูตร และภายนอกหลักสูตร ในการสร้างมัคคุเทศก์น้อยจะทำให้เยาวชนในท้องถิ่นมีกิจกรรมที่สร้างสรรค์ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อีกทั้งยังสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว ที่สำคัญเยาวชนยังเกิดจิตใจรักบ้านเกิด นอกเหนือจากกิจกรรมที่กล่าวมาชุมชนบ้านโคกเมืองมีกิจกรรมเพิ่มเติมซึ่งมีอัตราค่าบริการในแต่ละกิจกรรม เช่น การแสดงรำอภัยพร 2,000 บาท/ กลุ่ม บายศรีสู่ขวัญรับนักท่องเที่ยว 1,000 บาท/ กลุ่ม พานั่งรถอีแต๊กชมวิถีชีวิตชุมชน ทั้งวัน 500 บาทครึ่งวัน 300 บาท/ คัน อาสาสมัครพาเที่ยว 200 บาท/ วิทยากร 1 ท่าน นวดแผนไทย ชั่วโมงละ 150 บาท ปั่นจักรยานเที่ยวชมวิถีชีวิตชุมชน 20 บาท/ คัน และค่าบ้านพักโฮมสเตย์ 1 คืน รวมอาหาร 2 มื้อ 350 บาท ส่วนในด้านนโยบาย/ กฎระเบียบ/ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกเมือง ก็มีกฎกติกาตามระเบียบข้อบังคับของชุมชนทั่วไปซึ่งยึดถือปฏิบัติกันในกลุ่มโฮมสเตย์ เช่น ต้องมีป้ายชื่อบ้านพักของสมาชิกทุกหลัง ต้องรักษาความสะอาดบริเวณบ้านทั้งภายนอกและภายใน สมาชิกบ้านพักต้องมีอุปกรณ์ประจำบ้าน ดังนี้ แก้วน้ำสะอาด น้ำดื่มสะอาด ตู้ยาประจำบ้าน ผ้าขนหนู สบู่ ยาสระผม กระดาษชำระ ถูขยี้ ไม้สำหรับแขกที่เข้าพัก ห้องน้ำสะอาดมีอุปกรณ์พร้อม เช่น รองเท้าแตะ กระดาษเช็ดมือ ถังขยะ ห้ามใช้เสียง เช่น เครื่องเสียง คาราโอเกะเกิน 4 ทุ่ม ห้ามเจ้าบ้านชวนแขกดื่มเหล้าห้ามเล่นการพนัน เป็นต้น

5.2 ศูนย์แสดงและจำหน่ายสินค้า OTOP

ศูนย์จำหน่ายสินค้า OTOP เริ่มแรกมีการรวมกลุ่มก่อตั้งเป็นกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านโคกเมืองหมู่ที่ 9 จนถึงปี พ.ศ. 2545 เริ่มพัฒนาและก่อตั้งกลุ่มบารายไหมไทย มีกิจกรรมการทอผ้าพื้นเมือง การทอผ้าไหม และผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากเปลือก และผลิตภัณฑ์เปลือกกขกลายปราสาทเมืองต่ำ ซึ่งมีที่เดียวในประเทศไทย วางจำหน่ายที่ศูนย์จำหน่ายสินค้า OTOP เพื่อจำหน่ายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว ต่อมาองค์การบริหารตำบลจะเข้มาเห็นควรส่งเสริมทางด้านการท่องเที่ยวต่อจึงสนับสนุนการพัฒนาโฮมสเตย์และผลิตภัณฑ์ OTOP ให้เป็นมาตรฐานสากล และในปี 2550 ก็ได้รับรางวัลหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญบารายไหมไทยได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มพช.)ระดับ 4 ดาวและมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

ศูนย์แสดงและจำหน่ายสินค้า OTOP ได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาชุมชน ในด้านงบประมาณการจัดสร้างศูนย์จำหน่ายสินค้า OTOP โดยจะหัก 10% ของราคาสินค้า เพื่อเป็น ทุนในการบริหารจัดการศูนย์ OTOP และจะแบ่งเป็น 5% สำหรับเจ้าหน้าที่จำหน่ายสินค้าอีก 5% สำหรับค่าสถานที่ และค่าเครื่องปรับอากาศ ค่าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ เนื่องจากนักท่องเที่ยว ไม่ได้เข้ามาทุก วันจึงไม่ได้เปิดศูนย์แสดงสินค้าตลอดเวลา ดังนั้นสินค้าที่อยู่ในศูนย์แสดงสินค้า OTOP ในหมู่บ้าน จะเป็นสินค้าของชุมชนอย่างแท้จริง เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาจะต้องติดต่อประสานงานเข้ามาก่อน หรือ ติดต่อทางศูนย์สาธิตการตลาด หรือติดต่อทางเฟซบุ๊ก (Facebook.com) โสมสเคย์บ้าน โลกเมือง ก็จะมีเจ้าหน้าที่ไปเปิดและจำหน่ายสินค้าให้

5.3 ตลาดเช้า – เย็นของชุมชนบ้านโลกเมือง

ตั้งอยู่บริเวณหมู่ที่ 9 เป็นศูนย์กลางของหมู่บ้านสมัยก่อนยังเป็นพื้นดินธรรมดา แต่ปัจจุบันเป็นพื้นคอนกรีต ตลาดเป็นทั้งตลาดสด และตลาดจำหน่ายสินค้าผลผลิตในชุมชนจะมี สินค้าจำหน่ายในช่วงเช้า และเย็นของทุกวัน โดยตลาดแห่งนี้จะขึ้นตรงกับกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตของชุมชนบ้านโลกเมืองในแต่ละปีจะมีการประชุมคนที่จะมาดูแลตลาดเก็บค่าเช่าแผง ซึ่งต้องมีการประชุมคนที่ประชุมต้องเก็บค่าเช่าตลาดจากแม่ค้าที่นำสินค้ามาจำหน่ายในตลาดขึ้นอยู่กับ การบริหารจัดการของคนที่ประชุมได้

5.4 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของชุมชน

เป็นการส่งเสริมการออมทรัพย์ จัดสวัสดิการชุมชน และสนับสนุนเงินทุน แก่สมาชิกในรูปแบบปัจเจกบุคคล และกลุ่มหรือองค์กร โดยมีแนวคิด คือ ชื่อสัตย์เสียสละ รับผิดชอบ เห็นอกเห็นใจมีความเอื้อเฟื้อ และไว้วางใจ มีการทำงานเป็นทีม บริหารงานโดยใช้มติที่ประชุม การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำและร่วมรับผลประโยชน์ มีการออมเงิน การลงทุน การผลิต การจัดสวัสดิการแก่สมาชิกในชุมชนเป็นการบริหารจัดการชุมชนอย่างเข้มแข็งอีกทั้งยังเป็นแหล่ง เรียนรู้ต้นแบบของจังหวัดบุรีรัมย์

5.5 ศูนย์สาธิตการตลาด

การดำเนินงานมาจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของชุมชนที่ต้องการให้ สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ของชุมชนได้มาซื้อสินค้าปลายปีจะมีการปันผลกำไรให้แก่สมาชิก แต่ถ้าเป็นนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาแล้วมาซื้อก็จะไม่ได้ลงสะสมมีเจ้าหน้าที่ดูแลประจำ เปิดบริการทุกวันตั้งแต่ เวลา 06.30 – 18.00 น. ในการลงทะเบียนสมาชิกจะเป็นระบบการจดบันทึก การลงเงินสะสม (กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของชุมชนบ้านโลกเมือง,2558)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เมตตา สีนบุตร (2547) งานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ศึกษากรณีหมู่ที่ 4 ตำบลบ้านร่อม อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ของประชาชนจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ บทบาทในสังคม และความเชื่อศรัทธาในโครงการ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ 4 ตำบลบ้านร่อม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 175 คน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ในด้านการร่วมคิดหาแนวทางดำเนินการด้านการร่วมตัดสินใจ ด้านการเข้าร่วมดำเนินการและการได้รับประโยชน์จากการดำเนินการ ทุกด้านภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐาน สรุปได้ว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกันไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน(SML) แต่รายได้ บทบาทในสังคม และความเชื่อศรัทธาในโครงการเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 4 ตำบลบ้านร่อม อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จารุณี พันธุ์เสงี่ยม (2550) งานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของสมาชิกชุมชนร่วมจิต ร่วมใจ จังหวัดกระบี่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนร่วมจิตร่วมใจในการพัฒนาชุมชน เพื่อศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมืองที่มีผลต่อการเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชนของสมาชิกชุมชนร่วมจิตร่วมใจ ผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย= 2.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีระดับการมีส่วนร่วมการปฏิบัติอยู่ระดับสูง และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการประเมินผลมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า เนื่องจากการทำงานพัฒนาชุมชนผู้ที่ทำงานด้านนี้ต้องเป็นผู้ที่มีความเสียสละและอดทนอย่างสูง เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นการทำงาน โดยไม่มีค่าตอบแทนแต่ในสภาพความเป็นจริงของสังคมทุกวันนี้การดำรงชีพต้องใช้เงินเป็นสื่อในการแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้มาซึ่งอาหาร ของใช้จำเป็นต่าง ๆ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง และสมรสแล้วนั้นก็เป็นผู้ที่มีเวลาค่อนข้างจำกัดทำให้การสละเวลาทำงานเพื่อชุมชนกลายเป็นปัญหาที่สำคัญเพิ่มขึ้นรวมทั้งการขาดงบประมาณสนับสนุน

การดำเนินงานพัฒนาชุมชน การไม่มีกฎหมายรองรับอำนาจหน้าที่ของประชาชนที่เข้าร่วมพัฒนาชุมชนขาดความสนใจจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในการสนับสนุนแผนการกระจายอำนาจอย่างจริงจังทำให้การพัฒนาชุมชนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นหากต้องการให้มีการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนเพิ่มสูงขึ้นจำเป็นต้องช่วยกันเร่งรัดแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจังและเร่งด่วนเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2555) งานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษา อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนในตำบลอินทร์บุรี ตำบลทับยา และตำบลห้วยชัน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ Independent Sample (t-test) และ One-way ANOVA ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย อายุระหว่าง 30 ปีสถานภาพสมรสแล้ว ระดับการศึกษาอยู่ที่ปริญญาตรีส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขายมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 20,000 บาท และมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการปฏิบัติการเป็นด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงได้แก่ ด้านการเสนอความคิด การวางแผน และการตัดสินใจ ด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ และด้านการติดตามและการประเมินผล ผลการสมมติฐานพบว่า อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน ส่วน เพศ สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่แตกต่างกัน

นุสรุา พันธรัักษ์ (2555) งานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษา พื้นที่ตำบลคลองจุกกระเฉง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลคลองจุกกระเฉง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา 2.เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาและการมีส่วนร่วมของตำบลคลองจุกกระเฉง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในตำบลคลองจุกกระเฉง 46 อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 351 คน ผลการศึกษาพบว่า 1.ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 26-35 ปี มีอาชีพเป็นเกษตรกร สถานภาพสมรส มีระดับการศึกษา มัธยมศึกษา/ปวช.และมีรายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่ 5,000-10,000 บาท 2.ประชาชนมีส่วนร่วมภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง 3.ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษา และรายได้ที่ต่างกัน

ในภาพรวมเป็นไปตามสมมติฐาน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านปฏิบัติงาน รองลงมาคือ ด้านวางแผนพัฒนาและค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านติดตามตรวจสอบ ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน พบว่า ระดับการศึกษาต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมเป็นไปตามสมมติฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นถึงความพร้อมของประชาชนพอสมควรซึ่งสามารถส่งเสริมหรือพัฒนาให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในระดับมากหรือมากที่สุดได้

สุวิมล เหลืองอ่อน (2555) งานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านตำบล สระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านตำบลสระสี่เหลี่ยมและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านในตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำนวน 279 คน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้านเมื่อพิจารณาจัดเรียงลำดับ พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านมีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการเสนอปัญหาในกองทุนหมู่บ้าน ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุนหมู่บ้าน และการมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนากองทุนหมู่บ้านตามลำดับผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ โดยรวมและแต่ละรายด้านไม่แตกต่างกัน จากการวิจัยในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะคือควรส่งเสริมให้สมาชิกได้เข้าร่วมประชุมในการศึกษาปัญหาและความต้องการของกองทุนและมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาภายในชุมชนกับกองทุนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกกับกองทุน

ณัฐพร ดอกบุญนาค ฐาปกรณ์ ทองคำนุช (2556) งานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ การท่องเที่ยว กรณีศึกษา ชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมด้านจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุก และเพื่อหาแนวทางในการการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนในจัดการการท่องเที่ยวตลาดร้อยปีสามชุกวิธีการดำเนินการวิจัยเป็นการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ ซึ่งข้อมูลปฐมภูมิได้จากการสัมภาษณ์และแจกแบบสอบถาม โดยแบบสัมภาษณ์นั้นเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) โดยข้อคำถามเป็นข้อคำถามแบบ มีโครงสร้าง (Structure Interview) โดยเลือกใช้วิธีการ

สัมภาษณ์ไปเรื่อยๆ เมื่อผู้ให้ข้อมูลหรือผู้ตอบแบบสอบถามเสนอผู้ตอบแบบสอบถามคนต่อไปซ้ำกัน ผู้วิจัยจึงจะหยุด โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจะวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) โดยการพรรณนาถอดรหัสข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การแจกแบบสอบถาม ใช้การคัดเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญจากประชากร คือคนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลสามชุก จำนวน 400 คน จากทั้งหมด 20 ชุมชน เพื่อให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมและการจัดการการท่องเที่ยวแล้วนำผลจากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ โดยใช้การประมวลผลข้อมูลสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนนั้น คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านของการจัดการด้านสถานที่ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในด้านวางแผนการประชุม นโยบายหรือแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ด้านของสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นชุมชนจะมีส่วนแค่การแสดงความคิดเห็นว่าดีหรือไม่ ต้องการหรือไม่ต้องการ แต่ไม่มีส่วนในการวางแผนคิดนโยบาย หรือการจัดการมากแต่อย่างใด และด้านบุคลากร ประชาชนหรือคนในชุมชนนั้น มีส่วนร่วมมากแต่ในส่วนของการจัดการด้านกฎเกณฑ์ทางการท่องเที่ยวในตลาดร้อยปีสามชุกนั้น คนในชุมชนมีส่วนร่วมลดลงหากเทียบกับด้านอื่นๆ เนื่องจากปัจจุบันกฎเกณฑ์ต่าง ๆ คือกฎที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาไม่ได้มีการวางกฎเกณฑ์ที่ตายตัว

คมลักษณ์ สงทิพย์ (2557) งานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประชาชนตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนกับจัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประชาชนตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เพื่อสำรวจความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประชาชน และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของประชาชน ในจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประชาชนตลาดน้ำวัดตะเคียน การวิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มคือ ประชาชนทั่วไปในพื้นที่ และผู้ที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ในตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามประชาชนทั่วไปในพื้นที่ตำบลบางคูเวียง จำนวน 400 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควต้า และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เลือกกลุ่มตัวอย่างประชาชน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับตลาดน้ำวัดตะเคียน จำนวน 5 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผล ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่าร้อยละ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 ประชากร (t-test) และการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว One-way ANOVA ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนทั่วไปในพื้นที่ตำบลบางคูเวียงเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายมี อายุ 36-50 ปี สถานภาพสมรส ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ

ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือน 10,000-20,000 บาท ส่วนใหญ่เป็นผู้พักอาศัยมากกว่า 10 ปี และไม่ได้เป็นสมาชิกองค์กรใด

ในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำวัดตะเคียน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านของการมีส่วนร่วม พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในด้านการแบ่งปันผลประโยชน์มากที่สุด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับน้อย และด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน และตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับน้อยตามลำดับ ในด้านความรู้ ความเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 15.28 (ระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก)

วิษณุ หยกจินดา (2557) งานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอน้ำโป่งร้อน จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอน้ำโป่งร้อน จังหวัดจันทบุรี และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอน้ำโป่งร้อน จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ โดยเก็บข้อมูลในประชาชนหมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอน้ำโป่งร้อน จังหวัดจันทบุรี กลุ่มตัวอย่าง 322 คน โดยใช้สูตรของ Yamane ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติ (t-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 2 กลุ่ม และใช้สถิติ One-way ANOVA เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 3 กลุ่ม ขึ้นไป และใช้ LSD ทดสอบความแตกต่างรายคู่หากพบที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอน้ำโป่งร้อน จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีส่วนร่วมในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาในการด้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีส่วนร่วมในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีส่วนร่วมในระดับมาก และสุดท้ายด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับน้อย ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอน้ำโป่งร้อน จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5

ปรีชา คำมาดี, สมพงษ์ อัครวิธิปัติ (2559) งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเยาวชน ในจังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักท่องเที่ยว

ที่เป็นกลุ่มเยาวชนในจังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือกลุ่มเยาวชนที่เป็นนักท่องเที่ยวนในจังหวัดชลบุรีจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ ผลการวิจัยพบว่า 1.ปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อยู่ในระดับมาก 2.ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์พบว่า 1) นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เพศต่างกันมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในภาพรวมแตกต่างกัน 2) นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยรวมแตกต่างกัน

สุดถนอม ตันเจริญ (2560) งานวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบางชั้นแตก จ.สมุทรสงคราม เป็นการศึกษาวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพ และการพัฒนาของชุมชนอย่างยั่งยืน และแนวทางการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนบางชั้นแตก ซึ่งเป็นการต่อยอดการวิจัยเพื่อถ่ายทอดความรู้และกระตุ้นจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนจากการรวบรวมข้อมูลจากประชาชน 536 คน จาก 12 หมู่บ้าน พบว่า ศักยภาพองค์กรชุมชนและการจัดการชุมชนส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมากที่สุด โดยเฉพาะการที่ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน ชุมชนสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ และการมีกฎกติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบสำคัญของศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากที่สุด ส่วนการรับรู้และเรียนรู้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเรื่องการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือนมากที่สุด จากสื่อแผ่นพับที่ผู้วิจัยได้จัดทำและเผยแพร่โดยจัดกิจกรรมบริการวิชาการและแจกจ่ายไปยังผู้นำชุมชนและชุมชนทุกหมู่บ้านก่อนเก็บข้อมูลภาคสนาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าในภาพรวมของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ยั่งยืน กิจกรรมการท่องเที่ยวมีผลต่อรายได้ของชุมชน และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากที่สุด

สรุปจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องข้างต้นนำมาใช้เป็นแนวทางการศึกษาและกระบวนการในการวิจัยการออกแบบ แบบสอบถาม เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และเป็นการกำหนดขอบเขตในการศึกษารวมถึงเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยของชุมชนต่อไป เนื่องจาก งานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้นเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยทำรายงานทางการวิจัย และยังสามารถนำมาเป็นตัวอย่างและแนวทางในการทำรายงานนอกเหนือจากนั้นยังมีส่วนสำคัญในการนำข้อมูลต่างๆมาประยุกต์ใช้ในการทำรายงานการวิจัยของผู้วิจัยได้อีกด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ งานวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการใช้แบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา เพื่อทำความเข้าใจกับสภาพชุมชน ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินการและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนรวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืนอย่างที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ สมาชิกในชุมชนทั้งหมด 4 หมู่บ้าน ของชุมชนบ้านโคกเมือง ได้แก่ หมู่ 6 หมู่ 9 หมู่ 15 และหมู่ 18 จำนวนสมาชิกทั้งหมด 2,718 คน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ บุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน และผู้รับบริการ / นักท่องเที่ยว

2. วิธีการสุ่มตัวอย่าง

จากจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 2,718 คน ผู้ศึกษาได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มประชากรด้วยการใช้สูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05 โดยมีสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

N = ขนาดของประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้

เมื่อแทนค่าจะได้ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 n &= \frac{2,718}{1 + 2,718 (0.05)^2} \\
 &= \frac{2,718}{7.75} \\
 n &= 350.70
 \end{aligned}$$

ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 350.70 คน โดยมีความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ 0.05 และเพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง ซึ่งก็ถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือต่ำกว่า 350.70 ตัวอย่าง

3. การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชนบ้านโคกเมือง จำนวน 400 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญพบ (Accidental Selection) เพื่อให้ง่ายต่อการได้ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามที่หลากหลาย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เป็นคำถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมและการบริการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้าน โศกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Contents Analysis) ของข้อคำถามแบบ (Open-End)

5. การทดสอบเครื่องมือการวิจัย

แบบสอบถามที่จัดทำขึ้นให้กลุ่มตัวอย่างได้ผ่านการทดสอบความตรง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสอบถามก่อนที่นำไปเก็บข้อมูลลงพื้นที่จริง ดังนี้

5.1 ตรวจสอบความตรง (Validity) ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถาม หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเนื้อหาความถูกต้อง จากนั้นส่งไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความตรง ความเหมาะสมของเนื้อหา ความเหมาะสมในการใช้ภาษา และความชัดเจนของคำถาม เพื่อให้เพื่อให้ข้อคำถามสื่อความหมายได้ตรงตามความต้องการของผู้วิจัย ซึ่งต้องคำนวณความสอดคล้องระหว่างประเด็นที่ต้องกับข้อคำถามที่สร้างขึ้น ดัชนีที่ใช้แสดงค่าความสอดคล้อง เรียกว่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index : IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะต้องประเมินด้วยคะแนน 3 ระดับ และค่าความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

$$\text{สูตร } IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC = ความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

R = คะแนนที่ผู้ทรงคุณวุฒิ

$\sum R$ = รวมคะแนนผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N = จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

+1 = แน่ใจว่าสอดคล้อง

0 = ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง

-1 = แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง

เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจเครื่องมือว่ามีความเที่ยงตรงสามารถใช้ได้ และผู้ศึกษาได้เชิญผู้เชี่ยวชาญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิดำเนินการทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

1. รองศาสตราจารย์ ดร. เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์
อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. อาจารย์ ดร. สุวิดา นวมเจริญ
อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สถาพร วิชัยรัมย์
อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

5.2 การทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างจริงของการวิจัยในครั้งนี้คือ ชุมชนบ้าน โลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 ชุด เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นได้ของเครื่องมือ และเพื่อตรวจสอบความเป็นปรนัยของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.954 โดยเกณฑ์การทดสอบคือมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่าใช้ได้

5.3 ผู้ศึกษาจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงในชุมชนบ้าน โลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ต่อไป

6. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

6.1 ผู้ศึกษาดำเนินการติดต่อประสานงานและขอความร่วมมือกับผู้นำชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน โลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ และลงพื้นที่แจกแบบสอบถามให้กับสมาชิกในชุมชนเพื่อทำการเก็บข้อมูล

6.2 ผู้ศึกษาดำเนินการส่งแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด ให้ผู้นำชุมชน ทั้ง 4 หมู่ ได้แก่ หมู่ 6 หมู่ 9 หมู่ 15 และหมู่ 18 หมู่ละ 100 ชุด เป็นแบบสอบถามชนิดที่ให้กลุ่มเป้าหมายตอบแบบสอบถาม หรือตอบคำตอบด้วยตนเอง (Self Administered Questionnaire) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2562 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2563

6.3 นำแบบสอบถามที่ตอบกลับคืนมา ตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science)

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการเก็บข้อมูลทั้ง 4 หมู่บ้านของชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 400 คนแล้ว ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบรายละเอียดของข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม และนำมาวิเคราะห์ด้วยโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ตามลำดับดังนี้

7.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

7.2 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน จากการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในชุมชนบ้านโคกเมือง” จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close-Ended Question) เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามหลักของ Likert โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

การมีส่วนร่วมของประชาชน	คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

การกำหนดเกณฑ์สำหรับการแปรผลค่าเฉลี่ย โดยการหาพิสัยของคะแนนเฉลี่ย (คัมถักษณ์ สมทิพย์ 2557 หน้า 54-55) ซึ่งมีวิธีคำนวณดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ช่วงชั้นของคะแนน}} \\
 &= \frac{5-1}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

จะได้ช่วงระหว่างเท่ากับ 0.80 คะแนน แล้วนำมาจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยและเกณฑ์ความหมายของระดับค่าเฉลี่ย ได้ดังนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงเกณฑ์ที่ใช้อภิปรายผลระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน

คะแนนแต่ละช่วงชั้น	ความหมาย
4.21 - 5.00	การมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุด
3.41 - 4.20	การมีส่วนร่วมของประชาชนมาก
2.61 - 3.40	การมีส่วนร่วมของประชาชนปานกลาง
1.81 - 2.60	การมีส่วนร่วมของประชาชนน้อย
1.00 - 1.80	การมีส่วนร่วมของประชาชนน้อยที่สุด

7.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 3 เกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมและการบริการด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

7.4 การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชนโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Contents Analysis) ของข้อคำถามแบบ (Open-End) และใช้สถิติ ค่าความถี่ และร้อยละ ในการอธิบายผลการวิเคราะห์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษา ระดับการมีส่วนร่วม ความรู้ความเข้าใจและศึกษา ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของสมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนบ้าน โศกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ศึกษา จะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปนี้

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการแจกแจงสอบถามสมาชิกในชุมชนบ้าน โศกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 หมู่ คือ หมู่ 6 หมู่ 9 หมู่ 15 และ หมู่ 18 จำนวน 400 ตัวอย่าง ซึ่งการนำเสนอแบ่งออกเป็น 5 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างซึ่งนำเสนอในรูปแบบ ตาราง โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน แบ่งออกเป็นเป็น 4 ด้าน ซึ่งนำเสนอในรูปแบบตาราง โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ซึ่งนำเสนอในรูปแบบตาราง โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แนวทางและข้อเสนอแนะทั่วไปในการพัฒนาการมีส่วนร่วม การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้าน โศกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้การวิเคราะห์ เนื้อหา (Contents Analysis) ของข้อความแบบ (Open-End) และใช้สถิติ ค่าความถี่ และร้อยละ ในการอธิบายผลการวิเคราะห์

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งนำเสนอในรูปแบบของ ตาราง โดยใช้สถิติเชิงอนุมานโดยใช้สถิติทดสอบ Independent Sample (t-test), One-way ANOVA และ multiple Regression เพื่อวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	149	37.3
2. หญิง	251	62.7
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตามเพศ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ 400 คน พบว่าเป็นชายจำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3 เป็นหญิงจำนวน 251 คนคิดเป็นร้อยละ 62.7 โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
1. ต่ำกว่า 20 ปี	56	14
2. 20-30 ปี	76	19
3. 30-40 ปี	70	17.5
4. 40-50 ปี	94	23.5
5. 50-60 ปี	57	14.3
6. 60 ปีขึ้นไป	47	11.7
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตามอายุกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ 400 คน พบว่าต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 อายุ 20-30 ปี มีจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 อายุ 30-40 ปี มีจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 อายุ 40-50 ปี มีจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 23.5 อายุ 50-60 ปี มีจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 อายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 11.7 สรุปได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 40-50 ปี รองลงมาคือช่วงอายุ 30-40 ปี และผู้ตอบแบบสอบถามในช่วงอายุน้อยที่สุดคือ 60 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สถานภาพ		
1. โสด	166	41.5
2. สมรส	227	56.8
3. อื่น ๆ (โปรครระบุ).....	7	1.7
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.3 แสดงให้เห็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตามสถานภาพ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ 400 คน พบว่า สถานภาพโสดมีจำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5 สถานภาพสมรมมีจำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 56 และสถานภาพอื่นๆ โปรครระบุ มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 สรุปได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีสถานภาพสมรส รองลงมาคือสถานภาพโสด และผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดคือ สถานภาพอื่นๆ โปรครระบุ

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการประกอบอาชีพหลัก

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ		
1. เกษตรกรรม	157	39.2
2. ค้าขาย	100	25.0

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. รับราชการ	17	4.3
4. พนักงานรัฐวิสาหกิจ	6	1.5
5. รับจ้างทั่วไป	72	18.0
6. อื่นๆ	48	12.0
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตามการประกอบอาชีพหลัก กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ 400 คน พบว่าประกอบอาชีพเกษตรกรรม 157 คน คิดเป็นร้อยละ 39.2 ค้าขาย 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 รับราชการ 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 พนักงานรัฐวิสาหกิจ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 รับจ้างทั่วไป 72 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 อาชีพอื่น 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 สรุปได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคืออาชีพค้าขาย และกลุ่มอาชีพที่ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด คือพนักงานรัฐวิสาหกิจ

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
1. ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า	145	36.2
2. มัธยมศึกษา	202	50.5
3. อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	22	5.5
4. ปริญญาตรี	28	7.0
5. สูงกว่าปริญญาตรี	3	0.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.5 แสดงให้เห็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตามระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ 400 คน พบว่ามีระดับการศึกษาประถมศึกษา หรือต่ำกว่า จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 ระดับการศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 50.5 ระดับการศึกษานุปริญญา หรือเทียบเท่าจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาคือ มัธยมศึกษา รองลงมาคือระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า และกลุ่มที่ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดคือ กลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
1. ไม่เกิน 5,000 บาท	175	43.8
2. 5,001-10,000 บาท	127	31.8
3. 10,001-15,000 บาท	64	16.0
4. 15,001-20,000 บาท	20	5.0
5. 20,001-25,000 บาท	7	1.7
6. 25,000 บาทขึ้นไป	7	1.7
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ 400 คน พบว่ารายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มีจำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8 รายได้ 5,001-10,000บาท มีจำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 รายได้ 10,001-15,000 บาท มีจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 รายได้ 15,001-20,000 บาท มีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 รายได้ 20,001-25,000 บาท มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 รายได้ 25,000 บาทขึ้นไป มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท รองลงมาคือ 5,001-10,000 บาท และผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดคือกลุ่มที่มีรายได้ 20,001-25,000 บาทขึ้นไป

**ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
การท่องเที่ยวโดยชุมชน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย
การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจ การมีส่วนร่วม
ในการปฏิบัติตามแผน การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล**

โดยใช้การวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการจัดการ
ท่องเที่ยวของชุมชนบ้าน โลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
จำแนกตามรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน (ตัวแปร)	$\bar{X}$ (ค่าเฉลี่ย)	(S.D.)	แปรผล	ลำดับ
1. การมีส่วนร่วมในการ วางแผน และการตัดสินใจ	3.36	1.14	ปานกลาง	1
2. การมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติตามแผน	3.31	1.33	ปานกลาง	2
3. การมีส่วนร่วมในการ แบ่งปันผลประโยชน์	3.19	1.26	ปานกลาง	3
4. การมีส่วนร่วมในการ ติดตามและประเมินผล	3.12	1.24	ปานกลาง	4
รวม	3.24	1.24	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.7 แสดงระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยว
ของชุมชนบ้าน โลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า สมาชิกในชุมชนมีระดับความ
คิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมา
ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ระดับ 3.24 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.24

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็น ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน และการตัดสินใจมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.14 รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31, 3.19 และ 3.12 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตาม ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วม ในการวางแผน และการตัดสินใจ	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	แปรผล
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
1. ท่านมีส่วนร่วม ในประชุมเกี่ยวกับ โครงการและ กิจกรรมต่างๆ ที่มีใน แหล่งท่องเที่ยวเช่น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นต้น	16 (4.0)	55 (13.8)	113 (28.3)	91 (22.8)	125 (31.3)	3.64	1.17	มาก
2. ท่านมีโอกาสใน การวางแผนจัดการ และเตรียมความ พร้อม รวมถึงอำนวยความสะดวก ในแหล่ง ท่องเที่ยว	25 (6.3)	64 (16.0)	110 (27.5)	132 (33.0)	69 (17.3)	3.39	1.13	ปานกลาง

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

การมีส่วนร่วม ในการวางแผน และการตัดสินใจ	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
3. ท่านมีส่วนร่วมใน การแสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับการ จัดการแหล่ง ท่องเที่ยวร่วมกับคน ในชุมชน	28 (7.0)	69 (17.3)	112 (28.0)	111 (27.8)	80 (20.0)	3.36	1.18	ปานกลาง
4. ท่านมีส่วนร่วมใน การให้ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับปัญหาหรือ อุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น ได้ในแหล่งท่องเที่ยว ของชุมชน	25 (6.3)	76 (19.0)	115 (28.8)	126 (31.5)	58 (14.5)	3.29	1.12	ปานกลาง
5. ท่านมีโอกาสเสนอ โครงการ กิจกรรม ของชุมชน	31 (7.8)	89 (22.3)	126 (31.5)	102 (25.5)	52 (13.0)	3.14	1.13	ปานกลาง
	รวม					3.36	1.14	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 แสดงระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจ พบว่า สมาชิกในชุมชนมีระดับความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมการวางแผนการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.36 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.14

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สมาชิกในชุมชนมีระดับความคิดเห็น ท่านมีส่วนร่วมใน ประชุมเกี่ยวกับ โครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่มีในแหล่งท่องเที่ยวเช่น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อยู่ในระดับมากเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.17 รองลงมา คือ ท่านมีโอกาสในการวางแผนจัดการและเตรียมความพร้อม รวมถึงอำนวยความสะดวก ในแหล่งท่องเที่ยว ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ร่วมกับคนในชุมชน ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ร่วมกับคนในชุมชน ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคที่อาจ เกิดขึ้นได้ในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ท่านมีโอกาสเสนอโครงการ กิจกรรมของชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39, 3.36, 3.29, และ 3.14 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตาม ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน

การมีส่วนร่วมใน การปฏิบัติตามแผน	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
6. ท่านได้เข้าร่วมใน การปฏิบัติตามแผน ด้านการบริการสิ่ง อำนวยความสะดวก ในแหล่งท่องเที่ยว เช่น บริการที่พัก ที่จอดรถ เป็นต้น	31 (7.8)	67 (16.8)	107 (26.8)	119 (29.8)	76 (19.0)	3.35	1.18	ปานกลาง

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมใน การปฏิบัติตามแผน	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
7. ท่านมีส่วนร่วม ในด้านกิจกรรม ทางการท่องเที่ยว ของชุมชน เช่น กิจกรรมปั่นจักรยาน เยี่ยมชมวิถีชุมชน กิจกรรมขายของที่ ระลึก เป็นต้น	31 (7.8)	60 (15.0)	119 (29.8)	116 (28.0)	74 (18.5)	3.36	1.16	ปานกลาง
8. ท่านได้มีโอกาส ในการปฏิบัติตาม แผนเกี่ยวกับการการ ประสานงานกับ หน่วยงานต่างๆ เช่น ททท.ประจำจังหวัด บุรีรัมย์	45 (11.3)	79 (19.8)	118 (29.5)	106 (26.5)	52 (13.0)	3.10	1.19	ปานกลาง
9. ท่านมีส่วนร่วม ในการสนับสนุน งบประมาณวัสดุ หรืออุปกรณ์ต่างๆ ในการจัดกิจกรรม ของชุมชน	44 (11.0)	70 (17.5)	116 (29.0)	111 (27.8)	59 (14.8)	3.18	1.20	ปานกลาง

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมใน การปฏิบัติตามแผน	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
10. ท่านปฏิบัติตาม กฎระเบียบ หรือ มาตรการการดูแล รักษาชุมชนของท่าน	23 (5.8)	50 (12.5)	111 (28.0)	110 (27.5)	105 (26.3)	3.56	1.17	มาก
	รวม					3.31	1.33	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.9 แสดงระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน พบว่า สมาชิกในชุมชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.31 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.33

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สมาชิกในชุมชนมีระดับความคิดเห็น ท่านปฏิบัติตามกฎระเบียบ หรือมาตรการการดูแลรักษาชุมชนของท่าน อยู่ในระดับมากเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.17 รองลงมา คือ ท่านมีส่วนร่วมใน ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชน เช่น กิจกรรมปั่นจักรยานเยี่ยมชมวิถีชุมชน กิจกรรมขายของที่ระลึก เป็นต้น ท่านได้เข้าร่วมในการปฏิบัติตามแผนด้านการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเช่น บริการที่พัก ที่จอดรถ เป็นต้น ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณวัสดุหรืออุปกรณ์ต่างๆ ในการจัดกิจกรรมของชุมชน ท่านได้มีโอกาสในการปฏิบัติตามแผนเกี่ยวกับการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เช่น ททท.ประจำจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36, 3.35, 3.18, และ 3.10 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยว
โดยชุมชนบ้านโลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตาม
ด้านการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์

การมีส่วนร่วม ในการแบ่งปัน ผลประโยชน์	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
11. ท่านได้รับ ผลประโยชน์จาก โครงการ/กิจกรรม ทางการท่องเที่ยว ของชุมชน เช่น โครงการบริการที่พัก โฮมสเตย์ เป็นต้น	28 (9.5)	65 (16.3)	112 (28.0)	99 (24.8)	86 (21.5)	3.32	1.25	ปานกลาง
12. ท่านได้รับ ผลประโยชน์จากการ จำหน่ายสินค้าที่ระลึก ประจำท้องถิ่น	46 (11.5)	67 (16.8)	119 (29.8)	96 (24.0)	72 (18.0)	3.20	1.24	ปานกลาง
13. ท่านได้รับ ผลประโยชน์และ การแบ่งรายได้จากการ ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน	52 (13.0)	73 (18.3)	121 (30.3)	75 (18.8)	79 (19.8)	3.14	1.29	ปานกลาง

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

การมีส่วนร่วม ในการแบ่งปัน ผลประโยชน์	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มากที่สุด (5)			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
14. ท่านได้รับ ผลประโยชน์ จากการแบ่งรายได้ จากเงินช่วยเหลือ จากหน่วยงานต่างๆ ในการพัฒนาสถานที่ ท่องเที่ยวชุมชน	56 (14.0)	59 (14.8)	107 (26.8)	84 (21.0)	94 (23.5)	3.25	1.34	ปานกลาง
15. ท่านได้รับ ผลประโยชน์จากการ เข้าร่วมเป็นบุคลากร ประจำสถานที่ ท่องเที่ยวชุมชน	53 (13.3)	72 (18.0)	110 (27.5)	119 (29.8)	46 (11.5)	3.08	1.21	ปานกลาง
	รวม					3.19	1.26	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.10 แสดงระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ พบว่า สมาชิกในชุมชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.19 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.26

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สมาชิกในชุมชนมีระดับความคิดเห็น ท่านได้รับผลประโยชน์จากโครงการ/กิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชน เช่น โครงการบริการที่พักโฮมสเตย์ เป็นต้น อยู่ในระดับมากเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.25 รองลงมา คือ ท่านได้รับผลประโยชน์จากการแบ่งรายได้จากเงินช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวชุมชน ท่านได้รับผลประโยชน์จากการจำหน่าย

สินค้าที่ระลึกประจำท้องถิ่น ท่านได้รับผลประโยชน์และการแบ่งรายได้จากการดำเนินกิจกรรมต่างๆของชุมชน ท่านได้รับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมเป็นบุคลากรประจำสถานที่ท่องเที่ยวชุมชน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25, 3.20, 3.14, และ 3.08 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้านโลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
16. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้านการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินต่างๆของแหล่งท่องเที่ยว	70 (17.5)	58 (14.5)	123 (30.8)	91 (22.8)	58 (14.5)	3.02	1.28	ปานกลาง
17. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลความสำเร็จของกิจกรรมต่างๆในชุมชน เช่น แหล่งเรียนรู้ฐานมัคคุเทศก์น้อย ฐานการแปรรูปเสื่อกก	51 (12.8)	67 (16.8)	113 (28.3)	103 (25.8)	66 (16.5)	3.16	1.25	ปานกลาง

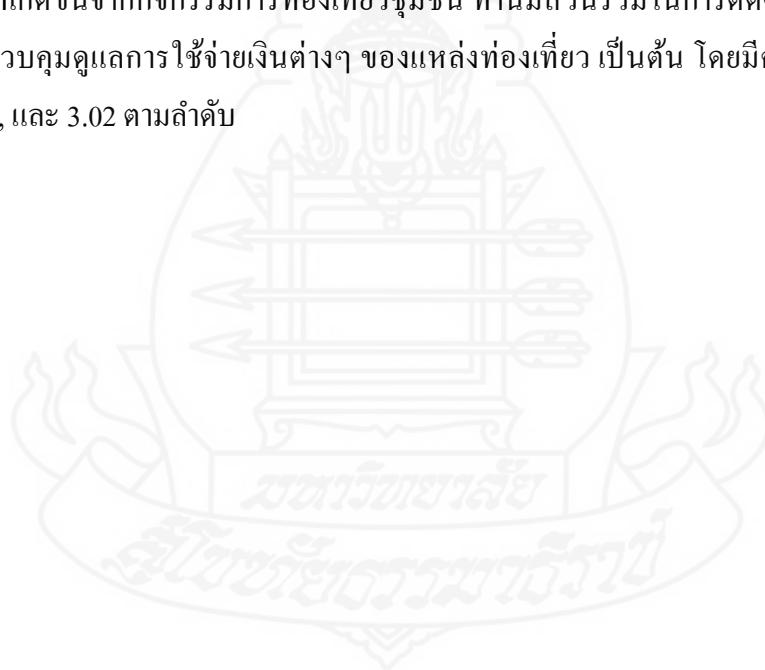

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมใน การติดตามและ ประเมินผล	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
18. ท่านมีส่วนร่วม ในการติดตามและ ประเมินผลด้าน ข้อมูลสถิติต่างๆ เช่น สถิตินักท่องเที่ยวที่ เข้ามาเที่ยวชมชุมชน ความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวที่มีต่อ แหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น	55 (13.8)	60 (15.0)	121 (30.0)	104 (26.0)	60 (15.0)	3.13	1.24	ปานกลาง
19. ท่านมีส่วนร่วม ในการติดตามและ ประเมินผลด้าน ปัญหาและอุปสรรค ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรม การท่องเที่ยวชุมชน	46 (11.5)	81 (20.3)	116 (29.0)	95 (23.8)	62 (15.5)	3.12	1.22	ปานกลาง
20. ท่านได้เข้าไปมี ส่วนร่วมในการ ติดตามและหา แนวทางปรับปรุง แก้ไขในกิจกรรม ต่างๆ / โครงการต่างๆ ของชุมชน	48 (12.0)	70 (17.5)	111 (27.8)	106 (26.5)	65 (16.3)	3.18	1.24	ปานกลาง
	รวม					3.12	1.24	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.11 แสดงระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้าน โลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ พบว่า สมาชิกในชุมชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.12 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.24

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สมาชิกในชุมชนมีระดับความคิดเห็น ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการติดตามและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขในกิจกรรมต่างๆ /โครงการต่างๆของชุมชนอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับหนึ่ง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.24 รองลงมา ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลความสำเร็จของ กิจกรรมต่างๆในชุมชน เช่น แหล่งเรียนรู้ฐานมัคคุเทศก์น้อย ฐานการแปรรูปเสื่อกก ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้านข้อมูลสถิติต่างๆ เช่น สถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมชุมชน ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้านปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้านการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16, 3.13, 3.12, และ 3.02 ตามลำดับ

**ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยว
โดยชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการท่องเที่ยว
เชิงประวัติศาสตร์ ด้านการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท
และด้านการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์**

โดยใช้การวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในกิจกรรม
การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
จำแนกตามรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชน (ตัวแปร)	$\bar{X}$ (ค่าเฉลี่ย)	(S.D.)	แปรผล	ลำดับ
1. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์	3.69	.980	มาก	3
2. การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท	3.84	1.013	มาก	2
3. การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์	3.92	1.019	มาก	1
รวม	3.90	1.004	มาก	

จากตารางที่ 4.12 แสดงระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมในจัดกิจกรรม
การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการจัดกิจกรรม
การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พบว่า สมาชิกในชุมชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
ในกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.90
และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.004

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็น ด้านการจัดกิจกรรม
การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ
1.019 รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท และด้านการจัดกิจกรรม
การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 และ 3.69 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้าน โศกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามด้าน
การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

การท่องเที่ยวเชิง ประวัติศาสตร์	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
1. การส่งเสริมกิจกรรม								
การท่องเที่ยวเชิง ประวัติศาสตร์ทำ ให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น	6 (1.5)	22 (5.5)	76 (19.0)	127 (31.8)	169 (42.3)	4.08	.982	มาก
2. สมาชิกในชุมชนมี								
ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิง ประวัติศาสตร์	10 (2.5)	23 (5.8)	96 (24.0)	174 (43.5)	97 (24.3)	3.81	.951	มาก
3. กิจกรรมการเที่ยวชม								
แหล่งท่องเที่ยวเชิง ประวัติศาสตร์และ การประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวของชุมชน ทำให้คนรู้จักชุมชนบ้าน โศกเมืองเพิ่มมากขึ้น	9 (2.3)	16 (4.0)	99 (24.8)	127 (31.8)	149 (37.3)	3.98	.992	มาก
4. ชุมชนสามารถอนุรักษ์								
และรักษาสิ่งแวดล้อมทาง วัฒนธรรม ประเพณีที่ใน อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวของ ชุมชนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	9 (2.3)	18 (4.5)	95 (23.8)	131 (32.8)	147 (31.8)	3.97	.995	มาก
รวม						3.96	.980	มาก

จากตารางที่ 4.13 แสดงระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้าน โลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พบว่า สมาชิกในชุมชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.96 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .980

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สมาชิกในชุมชนมีระดับความคิดเห็น การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น อยู่ในระดับมาก เป็นอันดับหนึ่ง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .982 รองลงมา คือ กิจกรรมการเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนทำให้คนรู้จักชุมชนบ้าน โลกเมืองเพิ่มมากขึ้น ชุมชนสามารถอนุรักษ์ และรักษาสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ประเพณีที่อยู่ในอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ สมาชิกในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98, 3.97, และ 3.81 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้าน โลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามด้านการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท

การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา	10	28	97	132	133	3.88	1.033	มาก
กิจกรรมต่างๆของชุมชน	(2.6)	(7.0)	(24.3)	(33.0)	(33.3)			

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

การท่องเที่ยวชม วิถีชีวิตในชนบท	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด				
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)				
6. การส่งเสริม การท่องเที่ยววิถี ชนบทเป็นการ อนุรักษ์ศิลปะหัต กรรมพื้นบ้านของ ชุมชน ให้คงอยู่	12 (3.0)	25 (6.3)	83 (20.8)	146 (36.5)	134 (33.5)	3.91	1.028	มาก	
7. สมาชิกใน ชุมชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนา ฟื้นฟู สถานที่ ท่องเที่ยวของ ชุมชนที่ล้อม โอบอยู่เสมอ	12 (3.0)	24 (6.0)	107 (27.3)	140 (35.0)	115 (28.8)	3.81	1.017	มาก	
8. ชุมชน มีการพัฒนา ทางกายภาพ ของสถานที่ ท่องเที่ยวของ ชุมชน เช่น ระบบ สาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวก	12 (3.0)	26 (6.5)	103 (25.8)	160 (40.0)	99 (24.8)	3.77	.992	มาก	
						รวม	3.84	1.013	มาก

จากตารางที่ 4.14 แสดงระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้าน โลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท พบว่า สมาชิกในชุมชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.96 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .980

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สมาชิกในชุมชนมีระดับความคิดเห็น การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชนบทเป็นการอนุรักษ์ศิลปะหัตกรรมพื้นบ้านของชุมชน ให้คงอยู่ เป็นอันดับหนึ่ง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.028 รองลงมาคือ สมาชิกในชุมชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมต่างๆของชุมชน สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา พื้นฟู สถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนที่เสื่อมโทรมอยู่เสมอ ชุมชนมีการพัฒนาทางกายภาพของสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน เช่น ระบบสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88, 3.81, และ 3.77 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้าน โลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามด้านการท่องเที่ยวแบบโฮสเทลย์

การท่องเที่ยว แบบโฮสเทลย์	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
9. ชุมชนสามารถ สร้างสรรค์ กิจกรรมต่างๆ ร่วมกันได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	8	23	104	129	136	3.91	1.002	มาก

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

การท่องเที่ยว แบบโฮมสเตย์	ระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด				
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)				
10. ชุมชนสามารถ รวมตัวเพื่อทำ กิจกรรมการ ท่องเที่ยว เช่น การจัดตั้งกลุ่ม ชมรม องค์กร	12	26	97	132	133	3.87	1.044	มาก	
11. การท่องเที่ยว แบบโฮมสเตย์ ของชุมชนมีการ ดำเนินการ โดย คำนึงถึงศักยภาพ ในการรองรับ นักท่องเที่ยว	10	21	98	132	139	3.92	1.012	มาก	
12. สมาชิกใน ชุมชนมีความ ภูมิใจและพึง พอใจในคุณภาพ มาตรฐานของ การท่องเที่ยว แบบโฮมสเตย์ บ้าน โคนเมือง	10	19	91	122	158	4.00	1.020	มาก	
						รวม	3.92	1.004	มาก

จากตารางที่ 4.15 แสดงระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนบ้าน โลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ พบว่า สมาชิกในชุมชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.92 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.004

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สมาชิกในชุมชนมีระดับความ สมาชิกในชุมชนมีความภูมิใจและพึงพอใจในคุณภาพ มาตรฐานของการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ บ้าน โลกเมือง เป็นอันดับหนึ่ง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.020 รองลงมา คือ การท่องเที่ยวแบบ โฮมสเตย์ของชุมชนมีการดำเนินการ โดยคำนึงถึงศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว ชุมชนสามารถสร้างสรรค์กิจกรรมต่างๆร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และชุมชนสามารถรวมตัวเพื่อทำกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การจัดตั้งกลุ่ม ชมรมองค์กร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92, 3.91, และ 3.87 ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แนวทางและข้อเสนอแนะทั่วไปในการพัฒนาการมีส่วนร่วม การจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้านโลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Contents Analysis) ของข้อคำถามแบบ (Open-End) โดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ(Percentage) ในการอธิบายผลการวิเคราะห์

การแสดงความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางและข้อเสนอแนะทั่วไปในการพัฒนาการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยว ในตารางที่ 4.16 ดังนี้

ตารางที่ 4.16 แสดงค่าร้อยละของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด

ผู้ตอบ/ไม่ตอบ แบบสอบถาม ปลายเปิด	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด	139	34.75
ผู้ไม่ตอบแบบสอบถามปลายเปิด	261	65.25
รวม	400	100.0

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดจาก ตารางที่ 4.16 พบว่า ในจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน มีผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด คิดเป็นร้อยละ 34.25 ส่วนที่เหลือเป็นผู้ไม่ตอบแบบสอบถามปลายเปิดคิดเป็น ร้อยละ 65.75 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทาง และข้อเสนอแนะทั่วไปในการพัฒนาการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวมีรายละเอียดแสดงเป็นค่าความถี่ เป็นรายชื่อ ได้ดังนี้

ท่านคิดว่าจุดเด่นของการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน บ้านโคกเมือง

ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามปลายเปิดได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นของการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

ตารางที่ 4.17 ค่าความถี่ร้อยละของจุดเด่นของการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน บ้านโคกเมือง

ความคิดเห็นที่ได้จากคำถามปลายเปิด	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. สถานที่ท่องเที่ยวโบราณสถาน ปราสาทเมื่อดำและศูนย์การเรียนรู้ต่างๆของบ้านโคกเมือง	55	39.6	1
2. ความสามัคคี และการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆของชุมชน	16	11.5	5
3. ผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ของชุมชน	11	7.9	6
4. บ้านพักโฮมสเตย์ ของชุมชน	19	13.7	3
5. วัฒนธรรมของชุมชน การจัดงานศิลปะการแสดงในพิธีการต่างๆ	21	15.1	2
6. ไม่มีความคิดเห็น	17	12.2	4
รวม	139	100	

จากตารางที่ 4.17 เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นของการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านโคกเมือง โดยตอบสถานที่ท่องเที่ยวโบราณสถาน ปราสาทเมื่อดำ และศูนย์การเรียนรู้ต่างๆของชุมชนบ้านโคกเมือง เป็นอันดับหนึ่งมีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 39.6รองลงมาก็คือ วัฒนธรรมของชุมชน การจัดงานศิลปะการแสดงในพิธีการต่างๆ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1 บ้านพักโฮมสเตย์ของชุมชน จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 13.7 ไม่มีความคิดเห็น จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2 ความสามัคคี และการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 และผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ของชุมชน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 7.9

ท่านคิดว่าการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโคกเมืองมีปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้น
อะไรบ้างเกิดจากสาเหตุใด

ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามปลายเปิด ได้
เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย
จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

ตารางที่ 4.18 ค่าความถี่ร้อยละของปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นในชุมชน บ้านโคกเมือง

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. การประชาสัมพันธ์ข่าวสาร กิจกรรมจากผู้นำชุมชน/ ผู้ใหญ่บ้าน	7	5.0	4
2. การบริการ ขาดการการแนะนำ และการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวและผู้เข้ามาพักบ้าน โฮมสเตย์ของชุมชน	8	5.8	3
3. ปัญหาในการบริหารจัดการ และการจัดกลุ่มทำกิจกรรม การจัดงานภายในชุมชน	11	7.9	2
4. การจราจร ไม่มีป้ายบอกทางเข้าหมู่บ้านที่ชัดเจน	4	2.9	5
5. การบริหารจัดการในเรื่องของวัยรุ่นที่มั่วสุมในยามวิการ	4	2.9	6
6. ขาดการสืบทอดประเพณี วัฒนธรรม ศิลปะพื้นบ้านต่างๆ ให้กับคนรุ่นหลัง	4	2.9	7
7. การแบ่งแยกหมู่บ้านออกเป็น 4 หมู่ทำให้การรับรู้ข้อมูล ข่าวสารและความสามัคคีของคนทั้ง 4 หมู่ลดน้อยลง	4	2.9	8
8. ไม่มีความคิดเห็น	97	69.7	1
รวม	139	100	

จากตารางที่ 4.18 เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มี
ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้านโคกเมือง โดยตอบไม่มีความคิดเห็น
เป็นอันดับหนึ่ง จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 69.7 รองลงมาคือ ปัญหาในการบริหารจัดการ และ
การจัดกลุ่มทำกิจกรรมการจัดงานภายในชุมชน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 7.9 การบริการ
ขาดการการแนะนำ และการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวและผู้เข้ามาพักบ้าน โฮมสเตย์

ของชุมชน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 การประชาสัมพันธ์ข่าวสาร กิจกรรมจากผู้นำชุมชน/ ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 การจราจรไม่มีป้ายบอกทางเข้าหมู่บ้านที่ชัดเจนจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9 การบริหารจัดการในเรื่องของวัยรุ่นที่มีวุ่นวายในยามวิการ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9 ขาดการสืบทอดประเพณี วัฒนธรรม ศิลปะพื้นบ้านต่างๆ ให้กับคนรุ่นหลัง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9 แบ่งแยกหมู่บ้านออกเป็น 4 หมู่ทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความสามัคคีของคนทั้ง 4 หมู่ลดน้อยลง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9

ท่านอยากให้แหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกเมืองมีการพัฒนาในด้านใดมากที่สุด

ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับอยากให้แหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกเมืองมีการพัฒนาในด้านใดมากที่สุด ดังนี้

ตารางที่ 4.19 ค่าความถี่ร้อยละของข้อคิดเห็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกเมือง

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. การทำนุบำรุง และการดูแลความสะอาดสถานที่ท่องเที่ยว และแหล่งโบราณสถานที่อยู่ภายในชุมชน	14	10.1	3
2. การบริหารจัดการในเรื่องของขยะเพราะมีบางส่วนที่ยังขาดจิตสำนึกในการทิ้งขยะ	10	7.2	6
3. ด้านความสะดวกในการใช้เงินสดภายในชุมชนและชุมชน ควรที่จะมีตู้ ATM เพื่อความสะดวกของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวด้วย	12	8.6	4
4. การเพิ่มหรือการขยายฐานการเรียนรู้ภายในชุมชนรวมถึงการจัดภูมิทัศน์โดยรอบของชุมชนให้ดูสะอาดและสวยงาม	14	10.1	2
5. การพัฒนาด้านถนนหนทาง และไฟส่องสว่างทางเข้าหมู่บ้านเพื่อความสะดวกและปลอดภัยต่อผู้มาท่องเที่ยว และชุมชนเอง	11	7.9	5
6. ด้านผู้นำชุมชนขาดวิสัยทัศน์ความกระตือรือร้นในการทำงานและการจัดกิจกรรมตามประเพณีต่างๆของชุมชน	8	5.8	8
7. ด้านสินค้าการผลิตสินค้า OTOP สมาชิกในชุมชนจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถในการแปรรูปหรือการผลิตสินค้าใหม่ๆ ของชุมชนอยู่เสมอ	10	7.2	7

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
8. การพัฒนาในด้านของกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน และภาษาในการสื่อสารกับชาวต่างชาติ	8	5.8	9
9. ไม่มีความคิดเห็น	52	37.3	1
รวม	139	100	

จากตารางที่ 4.19 เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับอยากให้แหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกเมืองมีการพัฒนาในด้านใดมากที่สุด โดยไม่มีความคิดเห็นเป็นอันดับหนึ่ง จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3 รองลงมา การเพิ่มหรือการขยายฐานการเรียนรู้ภายในชุมชน รวมถึงการจัดภูมิทัศน์โดยรอบของชุมชนให้ดูสะอาดและสวยงาม จำนวน 14 คิดเป็นร้อยละ 10.1 การทำนุบำรุง และการดูแลความสะอาดสถานที่ท่องเที่ยว และแหล่งโบราณสถานที่อยู่ภายในชุมชน จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14.1 ด้านความสะดวกในการใช้เงินสดภายในชุมชน และชุมชนควรที่จะมีตู้ ATM เพื่อความสะดวกของคนในชุมชน และนักท่องเที่ยวด้วย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6 การพัฒนาด้านถนนหนทาง และไฟส่องสว่างทางเข้าหมู่บ้าน เพื่อความสะดวกและปลอดภัยต่อผู้มาท่องเที่ยวและชุมชนเอง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 7.9 การบริหารจัดการในเรื่องของขยะ เพราะมีบางส่วนที่ยังขาดจิตสำนึกในการทิ้งขยะ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10.2 ด้านสินค้าการผลิตสินค้า OTOP สมาชิกในชุมชนจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถในการแปรรูป หรือการผลิตสินค้าใหม่ๆ ของชุมชนอยู่เสมอ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10.2 ด้านผู้นำชุมชนขาดวิสัยทัศน์ความกระตือรือร้นในการทำงาน และการจัดกิจกรรมตามประเพณีต่างๆของชุมชน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 และการพัฒนาในด้านของกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนและภาษาในการสื่อสารกับชาวต่างชาติ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้เสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้าน โศกเมือง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.20 ค่าความถี่ร้อยละของข้อคิดเห็นและเสนอแนะอื่นๆ

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
1. การให้ความรู้ และการสืบทอดเรื่องราว โบราณสถานแก่คนรุ่นหลัง ได้อย่างถูกต้อง	1	0.7	8
2. ควรมีการพัฒนาลูกบ้านทุกคนให้เล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี	4	2.9	4
3. ควรมีหน่วยงานต่างๆเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารส่วนต่างๆของชุมชนมากที่สุด	3	2.2	6
4. ชุมชนควรมีสถานที่ออกกำลังกาย ลานกีฬาของหมู่บ้าน หรือ สวนสาธารณะของชุมชนเพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนและออกกำลังกายของชุมชน	13	9.4	2
5. ควรเพิ่มบ้านพักโฮสเทลย์เพื่อให้เพียงพอต่อนักท่องเที่ยวและผู้เข้ามาศึกษาดูงานภายในชุมชน	3	2.2	7
6. ร้านค้าร้านสะดวกซื้อในชุมชนควรมีสินค้าหรือมีสินค้าที่หลากหลายและทันสมัยเพื่อความสะดวกสบายของสมาชิกในชุมชน และนักท่องเที่ยวด้วย	7	5.0	3
7. ควรมีการโฆษณา และการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลหรือหน่วยงานจังหวัดอื่นๆ ได้รู้จักเพิ่มมากขึ้น โดยอาศัยสื่อโซเชียลต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ชุมชนเอง	4	2.9	5
8. ไม่มีความคิดเห็น	104	74.7	1
รวม	139	100	

จากตารางที่ 4.20 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ โดยตอบไม่มีความเห็นเป็นอันดับหนึ่งจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 74.7 รองลงมา คือ ชุมชนควรมีสถานที่ออกกำลังกาย ลานกีฬา

ของหมู่บ้าน หรือ สวนสาธารณะของชุมชนเพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนและออกกำลังกายของชุมชน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 9.4 ร้านค้าร้านสะดวกซื้อในชุมชนควรนำสินค้า หรือมีสินค้าที่หลากหลายและทันสมัยเพื่อความสะดวกสบายของสมาชิกในชุมชน และนักท่องเที่ยวด้วย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 ควรมีการพัฒนาลูกบ้านทุกคนให้เล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9 ควรมีการโฆษณา และการประชาสัมพันธ์ให้บุคคล หรือหน่วยงานจังหวัดอื่นๆ ได้รู้จักเพิ่มมากขึ้น โดยอาศัยสื่อโซเชียลต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ชุมชนเอง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9 ควรมีหน่วยงานต่างๆเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารส่วนต่างๆของชุมชนมากที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2 ควรเพิ่มบ้านพักโฮสเทลเพื่อให้เพียงพอต่อนักท่องเที่ยวและผู้เข้ามาศึกษาดูงานภายในชุมชน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2 การให้ความรู้ และการสืบทอดเรื่องราวโบราณสถานแก่คนรุ่นหลังได้อย่างถูกต้อง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ .7

**ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งนำเสนอในรูปแบบ
ของตารางโดยใช้สถิติเชิงอนุมานแบบ Independent Sample (t-test)
และ (One-way ANOVA) วิเคราะห์เพื่อการทดสอบสมมติฐาน**

สมมติฐาน

1. ระดับการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้าน โศกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับต่ำ
2. ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้าน โศกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่แตกต่างกัน
3. รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวมีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้าน โศกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

สมมติฐานที่ 1

ตารางที่ 4.21 ระดับการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้าน โศกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับต่ำ

การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ของของชุมชน	$\bar{X}$ (ค่าเฉลี่ย)	(S.D.)	ระดับการมีส่วนร่วม ของชุมชน	ลำดับ
1. การมีส่วนร่วมในการวางแผนและ การตัดสินใจ	3.36	1.14	ปานกลาง	1
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตาม แผน	3.31	1.33	ปานกลาง	2
3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปัน ผลประโยชน์	3.19	1.26	ปานกลาง	3
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและ ประเมินผล	3.12	1.24	ปานกลาง	4
รวม	3.24	1.24	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.21 สามารถแสดงผลการทดสอบ ระดับของการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน จำแนกออกเป็นรายด้าน โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการทดสอบพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 1.24 ซึ่งแปรผลได้ว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้าน โศกเมืองอยู่ในระดับ ปานกลาง นั่นคือปฏิเสธสมมติฐาน หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้าน โศกเมือง อำเภอประ โคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับปานกลาง

สมมติฐานที่ 2

H_0 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้าน โศกเมือง อำเภอประ โคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่แตกต่างกัน

ด้านเพศ

H_1 เพศของสมาชิกในชุมชนที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้าน โศกเมือง อำเภอประ โคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่แตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ Independent Sample (t-test) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐาน (H_1) ก็ต่อเมื่อ Sig. มีค่ามากกว่า 0.05 และจะยอมรับสมมติฐาน (H_1) ก็ต่อเมื่อ Sig. มีค่าน้อยกว่า 0.05

ตารางที่ 4.22 แสดงการเปรียบเทียบทดสอบค่าสถิติความแตกต่างระหว่างเพศที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว	เพศ	จำนวน	Mean	S.D.	t	sig.
ภาพรวม	ชาย	149	3.19	1.06	0.878	0.046
	หญิง	251	3.18	0.93		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.22 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน จำแนกตามเพศ โดยใช้สถิติ Independent Sample (t-test) ในการทดสอบพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยรวม มีค่า sig. เท่ากับ 0.046 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 คือ ยอมรับสมมติฐาน (H_1) หมายความว่า สมาชิกในชุมชนบ้านโคกเมืองมีเพศที่แตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้านอายุ

H_1 อายุของสมาชิกในชุมชนที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่แตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ One-way ANOVA เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐาน (H_1) ก็ต่อเมื่อ Sig. มีค่ามากกว่า 0.05 และจะยอมรับสมมติฐาน (H_1) ก็ต่อเมื่อ Sig. มีค่าน้อยกว่า 0.05

ตารางที่ 4.23 แสดงการเปรียบเทียบทดสอบค่าสถิติความแตกต่างระหว่างอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน

การมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยว	SS	df	Ms	F	sig.
ระหว่างกลุ่ม	5.515	5	1.103	1.146	0.335
ภายในกลุ่ม	379.122	394	0.962		
รวม	384.637	399			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.23 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน จำแนกตามอายุ โดยใช้สถิติ One-way ANOVA ในการทดสอบพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยรวม มีค่า sig. เท่ากับ 0.335 ซึ่งมากกว่า 0.01 คือปฏิเสธสมมติฐาน (H_1) หมายความว่า สมาชิกในชุมชนบ้านโคกเมืองมีอายุที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่ไม่แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ด้านสถานภาพ

H_1 สถานภาพของสมาชิกในชุมชนที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่แตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ One-way ANOVA เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐาน (H_1) ก็ต่อเมื่อ Sig. มีค่ามากกว่า 0.05 และจะยอมรับสมมติฐาน (H_1) ก็ต่อเมื่อ Sig. มีค่าน้อยกว่า 0.05

ตารางที่ 4.24 แสดงการเปรียบเทียบทดสอบค่าสถิติความแตกต่างระหว่างสถานภาพที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน

การมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยว	SS	df	Ms	F	sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.082	2	0.041	0.043	0.958
ภายในกลุ่ม	384.555	397	0.969		
รวม	384.637	399			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.24 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน จำแนกตามสถานภาพ โดยใช้สถิติ One-way ANOVA ในการทดสอบพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยรวม มีค่า sig. เท่ากับ 0.958 ซึ่งมากกว่า 0.05 คือปฏิเสธสมมติฐาน (H_1) หมายความว่า สมาชิกในชุมชนบ้านโคกเมืองมีสถานภาพที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่ไม่แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้านการประกอบอาชีพ

H_1 สถานภาพของสมาชิกในชุมชนที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่แตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ One-way ANOVA เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐาน (H_1) ก็ต่อเมื่อ Sig. มีค่ามากกว่า 0.05 และจะยอมรับสมมติฐาน (H_1) ก็ต่อเมื่อ Sig. มีค่าน้อยกว่า 0.05

ตารางที่ 4.25 แสดงการเปรียบเทียบทดสอบค่าสถิติความแตกต่างระหว่างการประกอบอาชีพที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน

การมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยว	SS	df	Ms	F	sig.
ระหว่างกลุ่ม	7.533	5	1.507	1.574	0.166
ภายในกลุ่ม	377.104	394	0.957		
รวม	384.637	399			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.25 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน จำแนกตามการประกอบอาชีพ โดยใช้สถิติ One-way ANOVA ในการทดสอบพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยรวม มีค่า sig. เท่ากับ 0.166 ซึ่งมากกว่า 0.01 คือปฏิเสธสมมติฐาน (H_1) หมายความว่า สมาชิกในชุมชนบ้านโคกเมืองมีการประกอบอาชีพที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่ไม่แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ด้านระดับการศึกษา

H_1 ระดับการศึกษาของสมาชิกในชุมชนที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้าน โศกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่แตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ One-way ANOVA เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐาน (H_1) ก็ต่อเมื่อ Sig. มีค่ามากกว่า 0.05 และจะยอมรับสมมติฐาน (H_1) ก็ต่อเมื่อ Sig. มีค่าน้อยกว่า 0.05

ตารางที่ 4.26 แสดงการเปรียบเทียบทดสอบค่าสถิติความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน

การมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยว	SS	df	Ms	F	sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.550	4	0.638	0.659	0.621
ภายในกลุ่ม	382.087	395	0.967		
รวม	384.637	399			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.26 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน จำแนกตามระดับการศึกษา โดยใช้สถิติ One-way ANOVA ในการทดสอบพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยรวม มีค่า sig. เท่ากับ 0.621 ซึ่งมากกว่า 0.01 คือปฏิเสธสมมติฐาน (H_1) หมายความว่า สมาชิกในชุมชนบ้าน โศกเมืองมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่ไม่แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

H_1 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของสมาชิกในชุมชนที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้าน โศกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่แตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ One-way ANOVA เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐาน (H_1) ก็ต่อเมื่อ Sig. มีค่ามากกว่า 0.05 และจะยอมรับสมมติฐาน (H_1) ก็ต่อเมื่อ Sig. มีค่าน้อยกว่า 0.05

ตารางที่ 4.27 แสดงการเปรียบเทียบทดสอบค่าสถิติความแตกต่างระหว่างระดับรายได้เฉลี่ย ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวที่ต่างกัน

การมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยว	SS	df	Ms	F	sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.633	5	0.327	0.336	0.891
ภายในกลุ่ม	383.004	394	0.972		
รวม	384.637	399			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.27 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน จำแนกตามระดับการศึกษา โดยใช้สถิติ One-way ANOVA ในการทดสอบพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยรวม มีค่า sig. เท่ากับ 0.891 ซึ่งมากกว่า 0.01 คือปฏิเสธสมมติฐาน (H_1) หมายความว่า สมาชิกในชุมชนบ้านโคกเมืองมีรายได้ที่ต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่ไม่แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สมมติฐานที่ 3

H_0 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวมีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (multiple Regression) เพื่อทดสอบรูปแบบกิจกรรมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ดังนั้นจะปฏิเสธสมมติฐาน (H_0) ก็ต่อเมื่อ Sig. มีค่ามากกว่า 0.05 และจะยอมรับสมมติฐาน (H_0) ก็ต่อเมื่อ Sig. มีค่าน้อยกว่า 0.05

ตารางที่ 4.28 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ แบบ Enter รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวมีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกเมือง

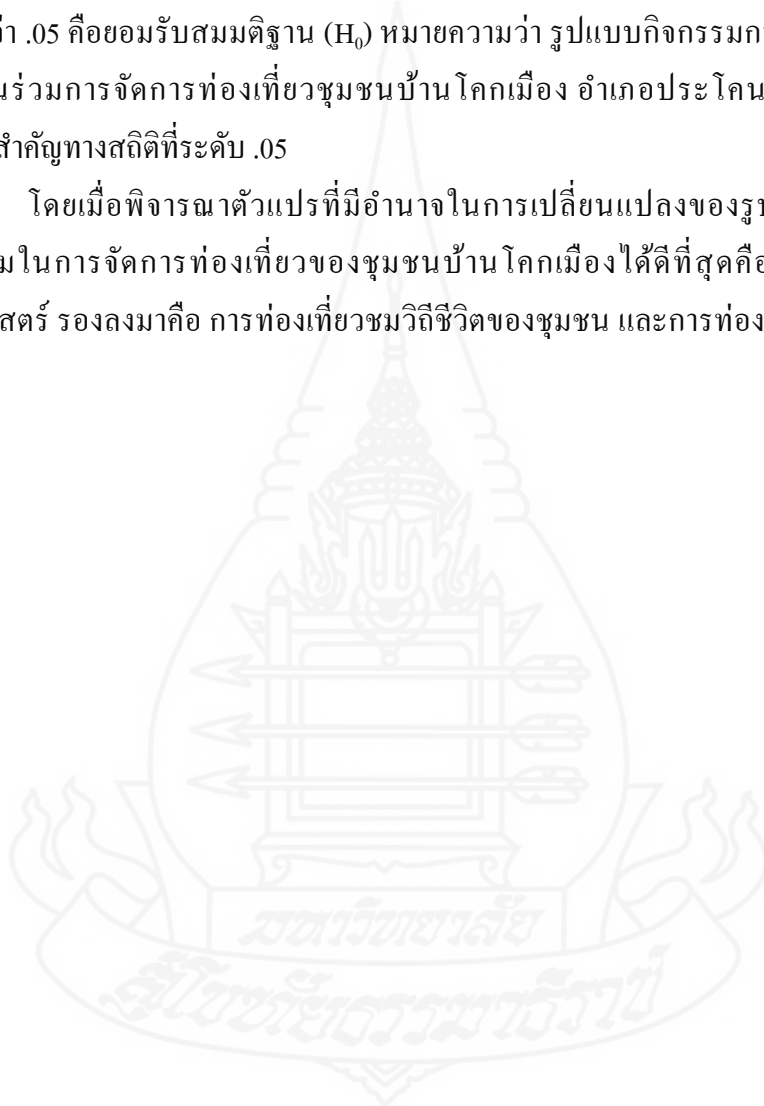
ตัวแปร	B	S.E	Beta	t
ค่าคงที่ (Constant)	1.080	2.16		4.995
การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์	.239	.092	.208	2.612
การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตของชุมชน	.223	.100	.198	2.232
การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์	.093	.089	.085	1.047

$R^2 = .206$ SEE = .87515 F= 35.404 sig= .000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.28 แสดงผลการทดสอบสถิติถดถอยพหุ พบว่า ตัวแปรรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้ง 3 ด้าน ร่วมกันอธิบายความผันแปรของการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้าน โศกเมือง ได้ร้อยละ 20.6 โดยพบว่า รูปแบบกิจกรรมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้าน โศกเมือง คือ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตของชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ โดยมีค่า sig. เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า .05 คือยอมรับสมมติฐาน (H_0) หมายความว่า รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวมีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้าน โศกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรที่มีอำนาจในการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้าน โศกเมือง ได้ดีที่สุดคือ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ รองลงมาคือ การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตของชุมชน และการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา การมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านโลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วม การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บ้านโลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านโลกเมืองทั้ง 4 หมู่ คือ หมู่ 6 หมู่ 9 หมู่ 15 และหมู่ 18 จำนวนทั้งหมด 2,700 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05 ได้ จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 400 คน ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และ วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน ด้วยสถิติ (t-test), One-way ANOVA และ (multiple Regression) นำเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. สรุปการศึกษา

ส่วนที่ 1 สรุปผลการวิจัยข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาในครั้งนี้ สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 40-50 ปี มีสถานภาพสมรส ประกอบอาชีพเกษตรกร มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท

ส่วนที่ 2 สรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

การมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม พบว่า สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว โดยภาพรวมรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจเป็นระดับการมีส่วนร่วมเป็นอันดับแรก รองลงมา คือด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในการแบ่งปัน

ผลประโยชน์มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และสุดท้ายการมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 สรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน

การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนที่บ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม พบว่า สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยภาพรวมรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนที่บ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก และสุดท้ายด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 สรุปผลการวิจัยแนวทางและข้อเสนอแนะทั่วไปในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

แนวทางและข้อเสนอแนะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามปลายเปิด ในจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.25 ส่วนที่เหลือเป็นผู้ไม่ตอบแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 65.75 การแสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทาง และข้อเสนอแนะทั่วไปในการพัฒนาการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนที่บ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายข้อ พบว่า

1. ข้อคำถามเกี่ยวกับประเด็นจุดเด่นของการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนที่บ้านโคกเมือง ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามปลายเปิด ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นของการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนที่บ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านสถานที่ท่องเที่ยวโบราณสถาน ปราสาทเมื่อดำ และศูนย์การเรียนรู้ต่างๆของชุมชนบ้านโคกเมือง เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ จุดเด่นในด้านวัฒนธรรมของชุมชน การจัดงานศิลปะการแสดงในพิธีการต่างๆ จุดเด่นในด้านบ้านพักโฮมสเตย์ของชุมชน ผู้ไม่มีความคิดเห็นในด้านจุดเด่นของการจัดการท่องเที่ยว จุดเด่นในด้านความสามัคคีและการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆของชุมชน และสุดท้ายจุดเด่นในด้านผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ของชุมชน ตามลำดับ

2. ข้อคำถามเกี่ยวกับประเด็นสาเหตุของปัญหา และอุปสรรค การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโคกเมือง ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามปลายเปิดได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคของการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยตอบไม่มีความคิดเห็นเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ปัญหาและอุปสรรคในการให้การบริหารจัดการ และการจัดกลุ่มทำกิจกรรมการจัดงานภายในชุมชน ปัญหาและอุปสรรคในการบริการขาดการการแนะนำรวมถึงการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวและผู้เข้ามาพักบ้านโฮมสเตย์ของชุมชน ปัญหาและอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารกิจกรรมจากผู้นำชุมชน/ผู้ใหญ่บ้าน ปัญหาและอุปสรรคในการจราจรไม่มีป้ายบอกทางเข้าหมู่บ้านที่ชัดเจน ปัญหาและอุปสรรคในการการบริหารจัดการในเรื่องของวัยรุ่นที่มั่วสุมในยามวิการ ปัญหาและอุปสรรคในการขาดการสืบทอดประเพณี วัฒนธรรม ศิลปะพื้นบ้านต่างๆ ให้กับคนรุ่นหลัง ปัญหาและอุปสรรคในการ แบ่งแยกหมู่บ้านออกเป็น 4 หมู่ทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และสุดท้ายปัญหาและอุปสรรคในการความสามัคคีของคนทั้ง 4 หมู่ลดน้อยลง ตามลำดับ

3. ข้อคำถามเกี่ยวกับประเด็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบ้านโคกเมือง ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามปลายเปิดได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยตอบไม่มีความคิดเห็นเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ การพัฒนาในด้านการเพิ่มหรือการขยายฐานการเรียนรู้ภายในชุมชนรวมถึงการจัดภูมิทัศน์โดยรอบของชุมชนให้ดูสะอาดและสวยงาม การพัฒนาในด้านการทำนุบำรุง และการดูแลความสะอาดสถานที่ท่องเที่ยวและแหล่งโบราณสถานที่อยู่ภายในชุมชน การพัฒนาในด้านความสะดวกในการ ใช้เงินสดภายในชุมชน และชุมชนควรที่จะมีตู้ ATM เพื่อความสะดวกของคนในชุมชน และนักท่องเที่ยวด้วย การพัฒนาในถนนหนทาง และไฟส่องสว่างทางเข้าหมู่บ้านเพื่อความสะดวกและปลอดภัยต่อผู้มาท่องเที่ยวและคนในชุมชน การพัฒนาในด้านการบริหารจัดการในเรื่องของขยะเพราะมีบางส่วนที่ยังขาดจิตสำนึกในการทิ้งขยะ การพัฒนาในด้านสินค้าการผลิตสินค้า OTOP สมาชิกในชุมชนจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถในการแปรรูป หรือการผลิตสินค้าใหม่ๆ ของชุมชนอยู่เสมอ การพัฒนาในด้านผู้นำชุมชนขาดวิสัยทัศน์ความกระตือรือร้นในการทำงานและการจัดกิจกรรมตามประเพณีต่างๆของชุมชน และสุดท้ายการพัฒนาในด้านของกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนและภาษาในการสื่อสารกับชาวต่างชาติ ตามลำดับ

4. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามปลายเปิดได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน บ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยตอบไม่มีความเห็น

เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับชุมชนควรมีสถานที่ออกกำลังกาย ลานกีฬาของหมู่บ้าน หรือ สวนสาธารณะของชุมชนเพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนและออกกำลังกายของชุมชน ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับร้านค้าร้านสะดวกซื้อในชุมชนควรมีสินค้าที่หลากหลายและทันสมัยเพื่อความสะดวกสบายของสมาชิกในชุมชน และนักท่องเที่ยวด้วย ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาและการปรับแนวคิดของลูกบ้านทุกคนให้เล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะควรมีการโฆษณา และการประชาสัมพันธ์ให้บุคคล หรือหน่วยงานจังหวัดอื่นๆ ได้รู้จักชุมชนบ้านโคกเมืองเพิ่มมากขึ้น โดยอาศัยสื่อโซเชียลต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ชุมชนเอง ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะควรมีหน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารส่วนต่างๆ ของชุมชนมากที่สุด ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะควรเพิ่มบ้านพักโฮสเทลเพื่อให้เพียงพอต่อนักท่องเที่ยวและผู้เข้ามาศึกษาดูงานภายในชุมชน ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะควรมีการให้ความรู้และการสืบทอดเรื่องราวโบราณสถานแก่คนรุ่นหลังอย่างถูกต้อง ตามลำดับ

ส่วนที่ 5 สรุปผลการวิจัยการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปได้ว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านโคกเมืองอยู่ในระดับ ปานกลาง ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้าน อายุ สถานภาพ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน และรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีผลต่อการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

2. อภิปรายผลการศึกษา

จากศึกษาค้นคว้าเรื่อง การมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ศึกษาขออภิปรายผลการศึกษาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ดังนี้

ส่วนที่ 1 การอภิปรายผลด้านระดับการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

ผลการศึกษา ระดับการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โดยภาพรวมระดับของการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง

การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลางซึ่งได้แก่ ด้านการปฏิบัติการประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านการเสนอความคิด การวางแผน และการตัดสินใจ ด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ และด้านการติดตามและการประเมินผล ตามลำดับ และสอดคล้องกับ คมลักษณ์ สงทิพย์ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประชาชนตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำวัดตะเคียน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในความคิดเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่า ในทุกโครงการของการพัฒนาชุมชนนั้น สมาชิกในชุมชนทุกคนย่อมมีส่วนได้รับผลประโยชน์หรือเสียผลประโยชน์ทั้งในทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งการจัดการหรือการพัฒนา นั้นย่อมส่งผลทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนนั้นๆเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น แต่สำหรับสมาชิกในชุมชนบ้าน โลกเมืองนั้นยังขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ขาดความร่วมมือในการดำเนินงานทำให้ระดับความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชนบ้าน โลกเมืองในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนอยู่ในระดับ ปานกลาง ผู้ศึกษาของอภิปรายเป็นรายด้านดังนี้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน และการตัดสินใจ พบว่า สมาชิกในชุมชนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ในความคิดเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่า สมาชิกในชุมชนยังขาดโอกาสในการวางแผน และการแสดงความคิดเห็นรวมถึงข้อเสนอแนะในการจัดการและเตรียมความพร้อมยังไม่ทั่วถึง ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงของการประชุมปรึกษาหารือในแต่ละครั้ง เพื่อพัฒนาพื้นที่การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนให้ดีขึ้นเป็นประจำ

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน พบว่า สมาชิกในชุมชนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ในความคิดเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่า สมาชิกในชุมชนสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ และได้เข้าร่วมในการปฏิบัติตามกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชนร่วมสนับสนุนงบประมาณวัสดุ หรืออุปกรณ์ต่างๆ ในการจัดกิจกรรมของชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถดำเนินการปฏิบัติการได้ดีพอสมควร

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ พบว่า สมาชิกในชุมชนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง ในความคิดเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่า สมาชิกของชุมชนบางกลุ่มได้มีโอกาสเข้าไปจำหน่ายสินค้าที่ระลึกในท้องถิ่นมากกว่าคนกลุ่มอื่นอีกทั้งรายได้จากกิจกรรมหรือโครงการต่างๆของชุมชน ส่วนใหญ่ จะเป็นสมาชิกในกลุ่มของชุมชนบริหารจัดการกันเอง ดังนั้น ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแลและตรวจสอบการแบ่งปันส่วน

ของรายได้ และ โอกาสในการที่สมาชิกคนอื่นๆของชุมชนจะได้มีพื้นที่ขายสินค้า และได้เข้าไปมีส่วนร่วมในแต่ละกิจกรรม/โครงการของชุมชนให้มากกว่านี้

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่า สมาชิกในชุมชนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ในความคิดเห็นของผู้วิจัยจากกล่าวได้ว่า ส่วนใหญ่ด้านการติดตามและการประเมินผลในกิจกรรม หรือ โครงการต่างๆของชุมชนจะเป็นหน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้สมาชิกในชุมชนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องได้น้อย แต่สมาชิกของชุมชนบ้าน โลกเมืองก็มีมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลได้ดีพอสมควร เช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมในการติดตามและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขในกิจกรรมต่างๆ /โครงการต่างๆของชุมชน เช่น ติดตามและประเมินผลความสำเร็จของแหล่งเรียนรู้มัคคุเทศก์น้อย แหล่งเรียนรู้การแปรรูปเสื่อกก เป็นต้น รวมถึงการติดตามและประเมินผลด้านข้อมูลสถิติต่างๆ เช่น สถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมชุมชน ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว

ส่วนที่ 2 การอธิบายผลด้านปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2.1 สมาชิกในชุมชนที่มี เพศ ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนบ้าน โลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของกุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา (2555) การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ทัศนศึกษา อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ประชาชนที่มีเพศต่างกัน พบว่าระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมในทุกด้านไม่แตกต่างกัน ในความคิดเห็นของผู้วิจัยจากกล่าวได้ว่า ในปัจจุบันผู้หญิงมีบทบาทในสังคมหลาย ๆ เรื่อง ทำให้มีความเสมอภาคกับผู้ชายจนทำให้ผู้หญิงมีสิทธิ์มีเสียงในการแสดงออกการมีส่วนร่วมมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมาทำให้ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมจัดการแหล่งท่องเที่ยว อำเภออินทร์บุรี เพศหญิงกับเพศชายจึงมีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน

2.2 สมาชิกในชุมชน ที่มี อายุ ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนบ้าน โลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ วิษณุหยกจินดา (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ประชาชนที่มีอายุต่างกัน พบว่าระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมในทุกด้านแตกต่างกัน ในความคิดเห็นของผู้วิจัยจากกล่าวได้ว่า ยุคสมัยปัจจุบันนี้ไม่ว่าจะอายุมากหรือน้อยทุกคนก็สามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของชุมชนได้ โดยการช่วยเหลือหรือการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามความถนัด ความรู้ และความสามารถที่มีทำให้ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมจัดการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนบ้าน โลกเมือง อายุ ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวที่ไม่แตกต่างกัน

2.3 สมาชิกในชุมชนที่มี สถานภาพ ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนบ้าน โลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเดิม แพทย์รัมย์ (2556) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพการสมรสต่างกันมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นที่ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในความคิดเห็นของผู้วิจัยจากกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการทำงานที่ต้องมีการเสียสละเวลาทำงานเพื่อชุมชน ดังนั้นสมาชิกในชุมชนสามารถดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆควบคู่กับการดำเนินชีวิตประจำวันได้ของตนเองได้ เพราะเป็นการทำงานอยู่ภายใต้บริบทของชุมชนของตนเองที่อาศัยอยู่ ทำให้ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี สถานภาพการสมรส ต่างกันมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นที่ ไม่แตกต่างกัน

2.4 สมาชิกในชุมชนที่มี อาชีพ ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนบ้าน โลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ไม่แตกต่างกัน ขัดแย้งกับงานวิจัยของ ปรีชา คำมาดี, สมพงษ์ อัครวิชัยปิติ (2559) การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเยาวชน ในจังหวัดชลบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มี อาชีพแตกต่างกันมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในความคิดเห็นของผู้วิจัยจากกล่าวได้ว่า อาชีพที่ต่างกันแต่อยู่ในสังคม/ชุมชน เดียวกัน และมีการดำเนินงานร่วมกันในแต่ละกิจกรรม /โครงการต่างๆ ของชุมชนจึงไม่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ทำให้ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมจัดการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนบ้าน โลกเมือง อาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวที่ไม่แตกต่างกัน

2.5 สมาชิกในชุมชนที่มี ระดับการศึกษา ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนบ้าน โลกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมตตา สินยบุตร (2547) การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ศึกษากรณีหมู่ที่4 ตำบลบ้านร่อม อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชนที่ไม่แตกต่างกัน ในความคิดเห็นของผู้วิจัยจากกล่าวได้ว่า ในการเข้ามามีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนนั้น สมาชิกในชุมชนอาจจะไม่ต้องมีระดับการศึกษาที่สูงมากแต่เป็นการอาศัย ทักษะ ประสบการณ์ ความชำนาญ ความกระตือรือร้น และความพร้อมที่จะเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อชุมชน ทำให้

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ระดับการศึกษาจึงไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.6 สมาชิกในชุมชนที่มี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล เหลืองอ่อน (2555) การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านตำบล สระสีเหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมและรายด้านก็ไม่แตกต่างกัน ในความคิดเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่า สังคมในปัจจุบันนี้การดำรงชีพในแต่ละวันต้องใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้มาซึ่งอาหารและของใช้จำเป็นต่าง ๆ แต่ไม่ว่าจะมีรายได้มากหรือน้อยในแต่ละวันของกลุ่มอาชีพเกษตรกรก็มีการจับจ่ายซื้อหาอาหารและของใช้ตามปกติเหมือนเดิม ทำให้ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจึงไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน

ส่วนที่ 3 การอภิปรายผลด้านแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโคกเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ปลายเปิดมีแนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันออกไปแต่เมื่อวิเคราะห์ภาพรวมที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ การขยายหรือการเพิ่มฐานการเรียนรู้ของชุมชน การจัดภูมิทัศน์โดยรอบของชุมชนให้ดูสะอาดและสวยงาม การทำนุบำรุง และการดูแลความสะอาดสถานที่ท่องเที่ยว และแหล่งโบราณสถานที่อยู่ภายในชุมชน การพัฒนาเรื่องความสะดวกในการใช้เงินสดภายในชุมชน คือชุมชนควรมีตู้ ATM เพื่อความสะดวกของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว การพัฒนาถนนหนทางและไฟส่องสว่างทางเข้าหมู่บ้านเพื่อความสะดวกและปลอดภัยต่อผู้มาท่องเที่ยวและคนในชุมชน การพัฒนาการบริหารจัดการในเรื่องของขยะเพราะมีบางส่วนที่ยังขาดจิตสำนึกในการทิ้งขยะ การพัฒนาสินค้าและการผลิตสินค้า OTOP การพัฒนาในส่วนของผู้นำชุมชนซึ่งผู้นำชุมชนยังขาดวิสัยทัศน์และความกระตือรือร้นในการทำงานและการจัดกิจกรรมตามประเพณีต่างๆของชุมชน และสุดท้ายการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนและภาษาในการสื่อสารกับชาวต่างชาติ ตามลำดับ ในความคิดเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่า ชุมชนบ้านโคกเมืองนั้นมีความได้เปรียบในด้านทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย เช่น ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ศิลปะหัตถกรรม สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น แต่ชุมชนก็ยังคงขาดโอกาส

ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญ และขาดความสามัคคีภายในกลุ่ม ดังนั้นชุมชนควรมีการบริหารจัดการความได้เปรียบในด้านทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนต่อสมาชิกภายในชุมชน เพื่อให้เกิดการดำเนินงานและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในอนาคต

3 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

3.1 ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะด้านนโยบายดังนี้

1. ควรได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ หรือภาคเอกชน เพื่อพัฒนาสภาพเศรษฐกิจของชุมชนเป็นการส่งเสริม และการพัฒนาอาชีพในรูปแบบการส่งเสริมอาชีพ และพัฒนากลุ่มอาชีพสินค้าพื้นบ้าน ศิลปะหัตถกรรม และสินค้าฝีมือต่างๆ รวมถึงสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเพื่อเพิ่มโอกาสในการแปรรูปและการผลิตสินค้าใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้นและเป็นที่ยอมรับในตลาดสากลได้

2. ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนให้มากขึ้น มีการจัดระบบตรวจสอบควบคุมคุณภาพ การวางแผนการบริหารเงินกองทุนเป็นงบประมาณในด้านต่างๆ และมีการส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนกู้ยืมเพื่อการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อการบริหารที่เป็นระบบโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

3. การศึกษารวบรวมภูมิปัญญาที่สำคัญของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาที่มีให้สามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างยั่งยืนต่อไป

4. การโฆษณาและประชาสัมพันธ์หน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวควรมีบทบาทในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้สาธารณชนได้รับรู้และทราบให้มากที่สุด

3.2 ข้อเสนอแนะด้านการปฏิบัติ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะด้านการปฏิบัติดังนี้

1. ด้านการวางแผนและการตัดสินใจ ควรมีการวางแผนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวควรมีการประชาสัมพันธ์ที่ดีและทั่วถึงให้แก่ประชาชนทุกคน เช่น การจัดนิทรรศการเชิญชวนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เพื่อฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวโดยรวมให้ดีขึ้น และควรจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาเพื่อเสาะหาความต้องการและข้อเสนอแนะโดยตรงจากประชาชน/นักท่องเที่ยว

2. ด้านการปฏิบัติการ คณะกรรมการ และผู้นำชุมชนควรมีการไปดูงานการจัดการท่องเที่ยวที่จังหวัดอื่น หรือชุมชนอื่นๆ เพื่อมาใช้ปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนให้ดีขึ้น

3. ด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ ควรจัดให้มีคณะกรรมการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในชุมชน เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดสรรแบ่งสัดส่วนพื้นที่การขายของและการจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก รวมถึงการแบ่งผลกำไรในการดำเนินงานด้านกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน

4. ด้านการติดตามและการประเมินผล ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องติดตาม ผลงานหรือกิจกรรมต่างๆ ให้มากขึ้นเพื่อจะสามารถนำสิ่งที่บกพร่องต่างๆ มาแก้ไขปรับปรุงและเตรียมพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กุลจิรา เสาวลักษณ์จินดา. (2555). “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร”. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี สืบค้นจาก <http://www.singburi.go.th/.pdf>.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545). “นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ข้อมูลคำบลดจรเข้มากร อำเภอบระโคนชัย บุรีรัมย์. (2558). สืบค้นจาก: <https://www.thaitambon.com>
- ข้อมูลการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สืบค้นจาก www.thailandtouristmaps.com
- เครื่องข่ายการการเรียนรู้และการประสานงานวิจัยการท่องเที่ยวโดยชุมชน *วารสารประชาคมวิจัย* ฉบับที่ 57 สืบค้นจาก http://rescom.trf.or.th/display/keydefault.aspx?id_colum=276
- ณัฐพัชร มณีโรจน์. (2560). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โครงการประสานงานวิจัย และพัฒนา เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ณัฐพร ดอกบุญนาค, ฐาปนกรณ์ ทองคานุช. (2556). วิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ การท่องเที่ยว ภูมิศึกษา ชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุก อำเภอสสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี.
- ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน สืบค้นจาก <http://www.Baanjumyut.com>
- ทศพล ชื่นอุปการนันท์. (2549). *แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเก่าลพบุรี อย่างยั่งยืน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.
- ธนชชา ฤทธิเดช. (2558). รายงานผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวและ แหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนของตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม.
- ธนพล จันทร์เรืองฤทธิ. (2561). *แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน ภูมิศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบุรี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี*. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ สืบค้นจาก : http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/3887/3/thanaphol_chanr.pdf
- นุศรา พันธรักษ์. (2555). งานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ภูมิศึกษา พื้นที่ตำบลคลองจุกกระเฉด อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา. มหาวิทยาลัยบูรพา สำนักหอสมุด สืบค้นจาก <http://newtdc.thailis.or.th/docview.aspx?tdcid=285832>

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). “อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวธุรกิจที่ไม่มีวันตายของประเทศไทย”.

กรุงเทพฯ : ซี.พี.บุ๊ก สแตนดาร์ด.

บ้านโคกเมือง. ไทย สืบค้นจาก <http://www.bankokmuang.in.th>, www.Facebook.com

ปรีชา คำมาดี, สมพงษ์ อัสวริยธิปิติ. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
ของนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเยาวชน ในจังหวัดชลบุรี.

ปรัชญากรณ์ ไชยคช, นิสาชล สกุลชาญณรงค์, และนิชิตติกานต์ เหมสุวรรณ. (2559). “ศักยภาพ
การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาหมู่บ้านจุฬารัตน์พัฒนา 10 อำเภอเบตง
จังหวัดยะลา”. การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 7 :
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ประชัย ศรีจามร. (2549). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปลูกป่าภาครัฐ กรณีศึกษา ตำบลป่า
อ้อคอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ประเดิม แพทย์รังสี. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา
เทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

แผนพัฒนาห้าปีองค์การบริหารส่วนตำบลจระเข้มาก (พ.ศ 2561-2565) สืบค้นจาก

<http://www.chorakhemak.go.th>

พื้นที่ป่าชุมชนเขาปลายบัด Google Maps สืบค้นจาก: <https://www.google.co.th/maps>.

พจนาน สุวนศรี และ สมภพ ยี่จ้อหอ. (2556). คู่มือมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน. เชียงใหม่:

เมตตา สินขบุตร. (2547). งานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน

ตามโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ศึกษากรณีหมู่บ้าน ตำบลบ้านร่ม
อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สืบค้นจาก

<http://www2.gspa.buu.ac.th/library/is/mpa47/47930628.pdf>

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2547). ความหมายของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism)

สืบค้นจาก <http://dcms.lib.nu.ac.th/dcms/TDC2552/0680/chapter2.pdf>

วิษณุ หยกจินดา. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง

ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

วิภาดา มุกดา. (2558). การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภออุ้มผาง

จังหวัดตาก คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

- วิระพล ทองมา. (2559). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาคเหนือของประเทศไทย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วิสาหกิจกลุ่มชุมชนบ้านโคกเมือง สืบค้นจาก <https://www.thailandvillageacademy.com>
- หมู่บ้านโคกเมือง โครงการส่งเสริมวิถีชีวิตเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดบุรีรัมย์ สืบค้นจาก www.Facebook.com
- สมบัติ นามบุรี. (2562). ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในงานรัฐประศาสนศาสตร์. *วารสารวิจัยวิชาการปีที่ 2 ฉบับที่ (1 มกราคม-เมษายน)* มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต.
- สุดถนอม ตันเจริญ (2560) การศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบางขันแตก จ.สมุทรสงคราม.
- _____. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบางขันแตก จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารวิชาการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ* ปีที่ 13 ฉบับที่ 12/2560 : กรุงเทพฯ.
- สุวิมล เหลืองอ่อน. (2555). *การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านตำบลสระสี่เหลี่ยม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี : สำนักหอสมุดสืบค้นจาก <http://newtdc.thailis.or.th/docview.aspx?tdcid=285833>
- สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว. (ออนไลน์). “คำนิยามของการท่องเที่ยว” สืบค้นจาก: <http://www.tourism.go.th>
- สมพร คารัมย์. (2558). “มหัศจรรย์ถิ่นภูเขาไฟ ภาค 2 ตะลุยค้นหาภูเขาไฟบุรีรัมย์ 4 ลูกที่เหลือ Hug Buriram” สืบค้นจาก <http://www.hugburiram.com/wp-content/uploads/2017/02/02-AUGUST-2558.pdf>
- อัจฉรา ศรีลาชัย. (2559). *แนวทางการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก <http://dspace.bu.ac.th/jspui/handle/123456789/2231>
- CBT Youth Club.(ออนไลน์). กลุ่มเยาวชน CBT โดย สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT-I รู้จักการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) สืบค้นจาก <https://cbtyouth.wordpress.com>.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

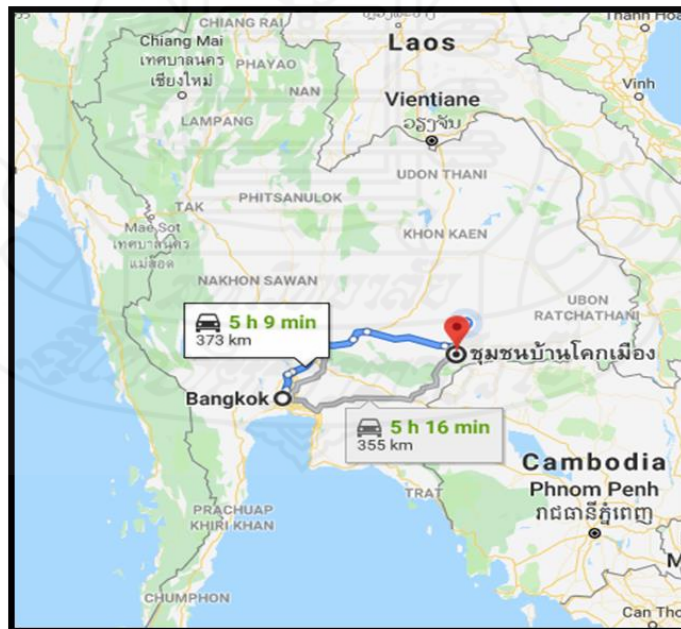
สกลนครราชภัฏ

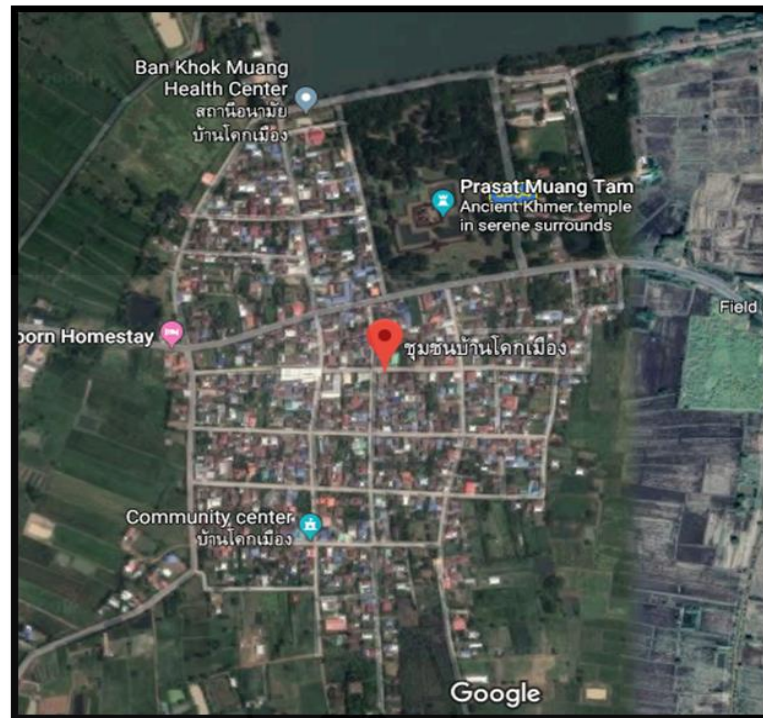
ภาคผนวก ก
ชุมชนบ้านโลกเมือง

ภาพที่ 1 บริบทของชุมชน

ภาพที่ 2 แผนที่หมู่บ้านแสดงระยะทางคมนาคมห่างจากกรุงเทพมหานคร

ภาพที่: 3 แผนที่หมู่บ้านแสดงที่ตั้งชุมชนบ้านโคกเมือง แสดงอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านใกล้เคียง

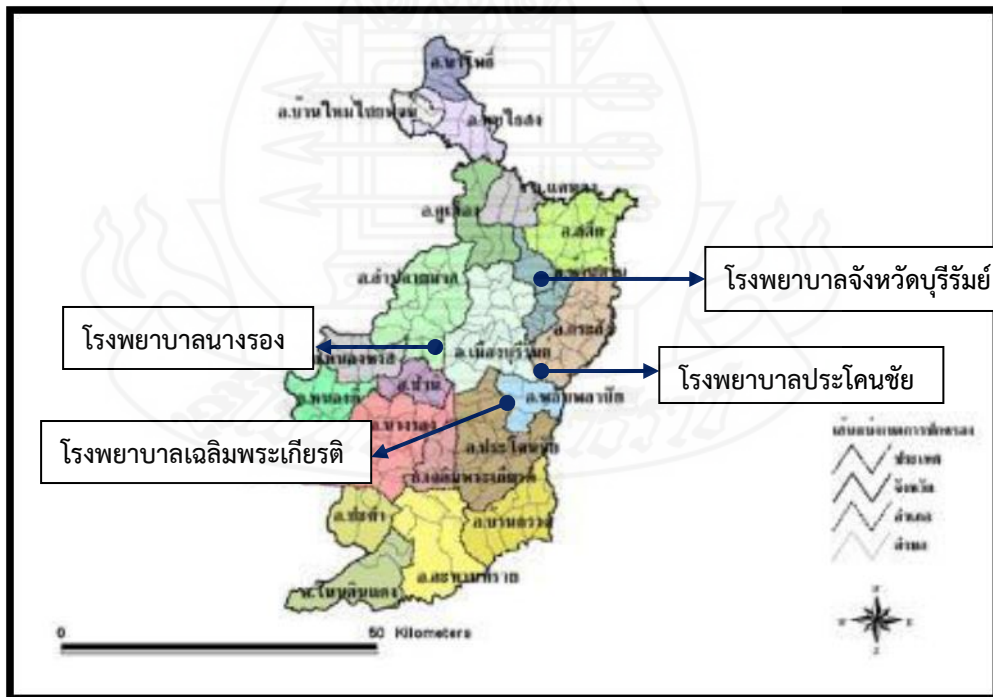

ภาพที่: 4 ภาพมุมสูงของชุมชนหมู่บ้านบ้านโคกเมือง

ภาพที่ 5 ภาพมุมสูงของชุมชนหมู่บ้านบ้าน โลกเมือง

ภาพที่ 6 ที่ตั้งของ โรงพยาบาลในพื้นที่ใกล้เคียงชุมชนบ้าน โลกเมือง

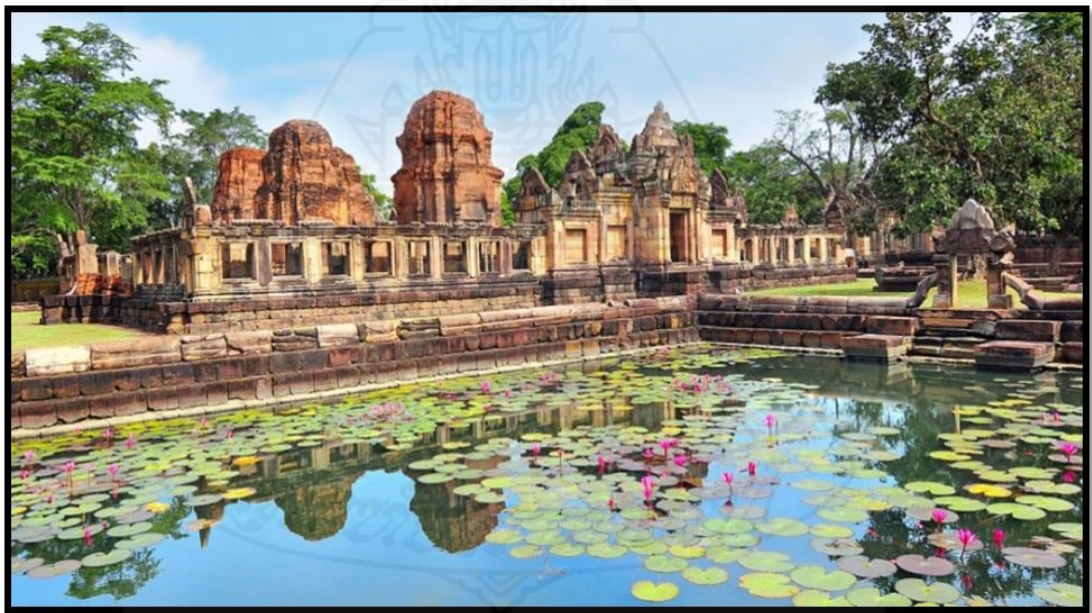
ภาพที่ : 7 บารายเมืองต่ำ

ภาพที่ : 8 บารายเมืองต่ำ

ภาพที่: 9 ปราสาทเมืองต่ำ

ภาพที่: 10 ปราสาทเมืองต่ำ

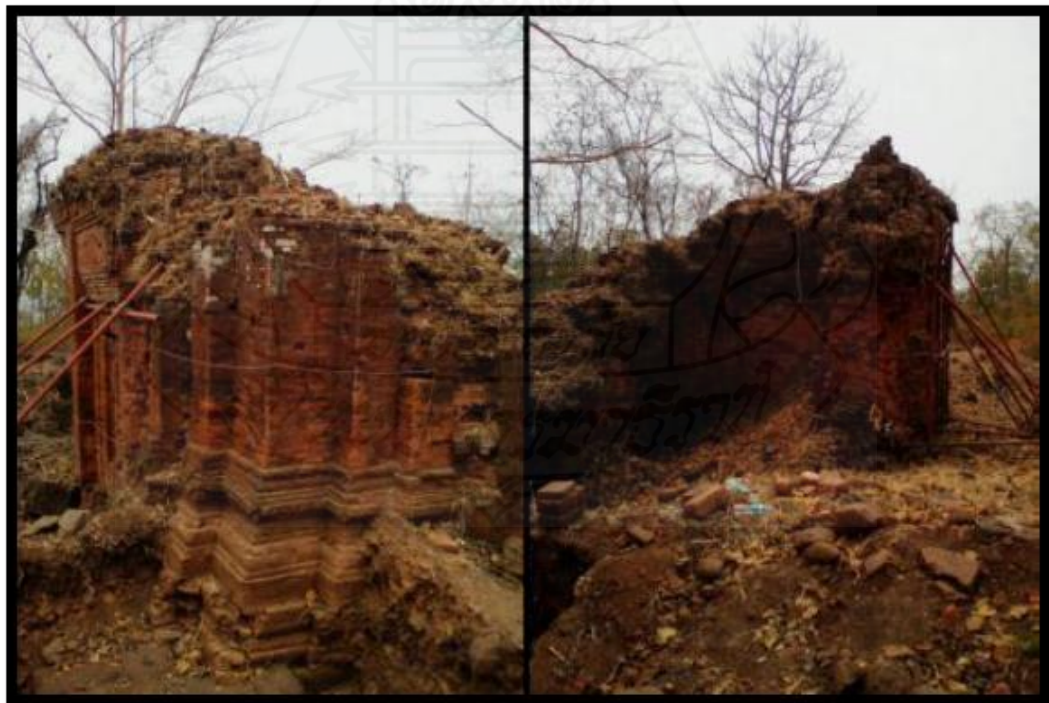
ภาพที่: 11 กุฏิฤๅษีบ้านโคกเมือง หรืออโรคยาศาล

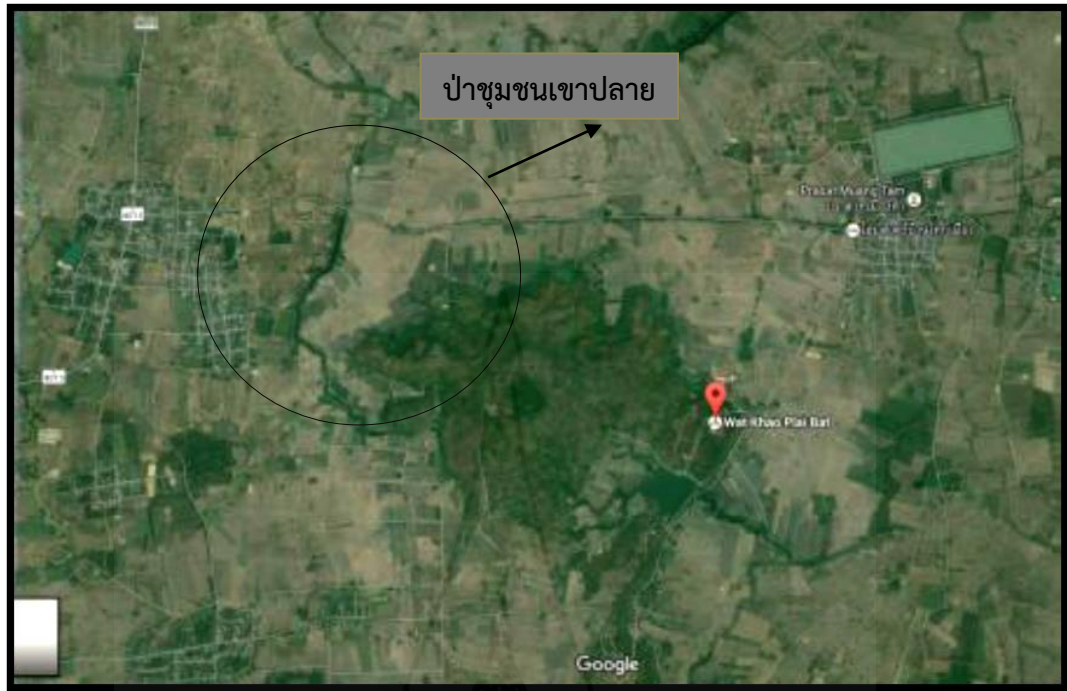
ภาพที่ : 12 ด้านข้างกุฏิฤๅษีบ้านโคกเมือง หรืออโรคยาศาล

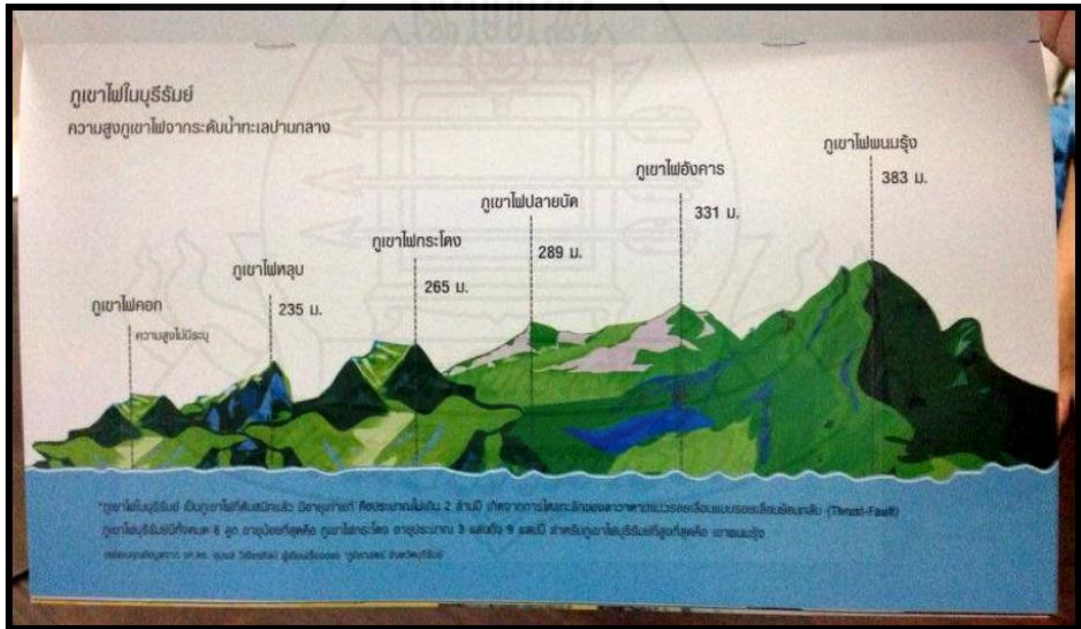
ภาพที่: 13 ปราสาทเขาปลายบัด 1

ภาพที่: 14 ปราสาทเขาปลายบัด 2

ภาพที่: 15 ภาพแสดงพื้นที่ป่าชุมชน เขาปลายบัด

ภาพที่: 16 ภูเขาไฟในบุรีรัมย์

ภาพที่: 19 งานประเพณีท้องถิ่นเกี่ยวปราสาทเมืองต่ำ “ตามรอยอารยธรรมขอม”

ภาพที่ : 20 เป็นศาลปู่ตา หรือ ศาลเทพารักษ์ประจำหมู่บ้าน

ภาพที่ : 21 แหล่งเรียนรู้ฐานมัคคุเทศก์น้อย

ภาพที่ : 22 แหล่งเรียนรู้ฐานสมุนไพรภูเขาไฟ เขาปลายบัด

ภาพที่ : 23 สมุนไพรภูเขาไฟ เขาปลายบัด

ภาพที่ : 24 แหล่งเรียนรู้ฐานการแปรรูปเสื่อกก

ภาพที่ : 25 แหล่งเรียนรู้กลุ่มข้าวภูเขาไฟ

ภาพที่ : 26 แหล่งเรียนรู้กลุ่มข้าวภูเขาไฟ

ภาพที่ : 27 น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น

ภาพที่ : 28 แหล่งเรียนรู้ฐานกระถางปูนปั้นไม้ประดับมากประโยชน์

ภาพที่ : 29 แหล่งเรียนรู้ฐานเส้นพลาสติก

ภาพที่ : 30 แหล่งเรียนรู้ฐานผ้าหมักโคลน

ภาพที่ : 31 แหล่งเรียนรู้ฐานเกษตรกรรมยั่งยืนและป๋วย 8 เซียน

ภาพที่ : 32 ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร อาหารปลอดภัยสมุนไพรเพื่อสุขภาพ

ภาพที่ : 33 ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร

ภาพที่ : 34 สถานกิจกรรมการเรียนรู้คนเอาถ่าน

ภาพที่ : 35 บ้านพักโฮมสเตย์บ้านโคกเมือง

ภาพที่ : 36 ป้ายได้รับรางวัลมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย ในปี พ.ศ. 2555 – 2557

ภาพที่ : 37 สมาชิกของกลุ่มโฮมสเตย์ชุมชนบ้านโคกเมือง

ภาพที่ : 38 อาหารสำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยว

ภาพที่ : 39 ศูนย์แสดงและจำหน่ายสินค้า OTOP

ภาพที่ : 40 ตลาดเช้า – เย็นของชุมชนบ้าน โลกเมือง

ภาพที่ : 41 ศูนย์สาธิตการตลาด ร้านค้าชุมชนบ้านโคกเมือง

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

กรณีศึกษา : บ้าน โคนเมือง อ.ประโคนชัย จ.บุรีรัมย์

เอกสารชุดนี้เป็นแบบสอบถาม เพื่อทำวิจัยการค้นคว้าแบบอิสระตามหลักสูตรการศึกษา ระดับปริญญาโท สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความร่วมมือจากทุกๆ ท่านที่ให้ข้อมูลและความคิดเห็นตามแบบสอบถามนี้การตอบคำถามในแบบสอบถามครั้งนี้จะถูกนำมาใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้นซึ่งเป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการ ผู้วิจัยจึงขอความอนุเคราะห์จากทุกๆ ท่านโปรดได้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามอย่างตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริงและตามความรู้สึกร่วมนี้กคคของตัวท่านเอง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านเป็นอย่างดีและขอขอบพระคุณ ณ โอกาสนี้

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน บ้าน โคนเมือง

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน บ้าน โคนเมือง

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางและข้อเสนอแนะทั่วไปในการพัฒนาการมีส่วนร่วม การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้าน โคนเมือง

ขอบพระคุณในความร่วมมือของทุกท่าน

นางสาวนุชบากร ดาษดา

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย $\surd$ ในช่องว่างที่ตรงกับคำตอบ

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ

1. ต่ำกว่า 20 ปี 2. 20 - 30 ปี
 3. 30 - 40 ปี 4. 40 - 50 ปี
 5. 50 - 60 ปี 6. 60 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพสมรส

1. โสด 2. สมรส
 3. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

4. ประกอบอาชีพหลัก

1. เกษตรกรรม 2. ค้าขาย
 3. รับราชการ 4. พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 5. รับจ้างทั่วไป 6. อื่นๆ.....

5. ระดับการศึกษา

1. ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า 2. มัธยมศึกษา
 3. อนุปริญญา หรือเทียบเท่า 4. ปริญญาตรี
 5. สูงกว่าปริญญาตรี

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

1. ไม่เกิน 5,000 บาท   2. 5,001 – 10,000 บาท
 3. 10,001 – 15,000 บาท   4. 15,001 – 20,000 บาท
 5. 20,001 – 25,000 บาท   6. 25,000 บาท ขึ้นไป

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับคำตอบ ดังต่อไปนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโคกเมือง

การมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจ					
1. ท่านมีส่วนร่วมในประเพณีเกี่ยวกับ โครงการและ กิจกรรมต่างๆ ที่มีในแหล่งท่องเที่ยวเช่น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นต้น					
2. ท่านมีโอกาสนในการวางแผนจัดการและเตรียม ความพร้อม รวมถึงอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว					
3. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับคนในชุมชน					
4. ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา หรืออุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น ได้ในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน					
5. ท่านมีโอกาสนเสนอโครงการ กิจกรรมของชุมชน					

การมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน					
6.ท่านได้เข้าร่วมในการปฏิบัติตามแผนด้านการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเช่น บริการที่พักที่จอดรถ เป็นต้น					
7.ท่านมีส่วนร่วมในด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชน เช่น กิจกรรมปั่นจักรยานเยี่ยมชมวิถีชุมชน กิจกรรมขายของที่ระลึก เป็นต้น					
8.ท่านได้มีโอกาสในการปฏิบัติตามแผนเกี่ยวกับการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เช่น ททท.ประจำจังหวัดบุรีรัมย์					
9.ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณวัสดุ หรืออุปกรณ์ต่างๆ ในการจัดกิจกรรมของชุมชน					
10. ท่านปฏิบัติตามกฎระเบียบ หรือมาตรการการดูแลรักษาชุมชนของท่าน					
การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์					
11.ท่านได้รับผลประโยชน์จากโครงการ/กิจกรรมทางการท่องเที่ยว ของชุมชน เช่น โครงการบริการที่พักโฮมสเตย์ เป็นต้น					
12.ท่านได้รับผลประโยชน์จากการจำหน่ายสินค้าที่ระลึกประจำท้องถิ่น					
13.ท่านได้รับผลประโยชน์และการแบ่งรายได้จากการดำเนินกิจกรรมต่างๆของชุมชน					

การมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์					
14. ท่านได้รับผลประโยชน์จากการแบ่งรายได้จากเงินช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวชุมชน					
15. ท่านได้รับผลประโยชน์จากการเข้าร่วมเป็นบุคลากรประจำสถานที่ท่องเที่ยวชุมชน					
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล					
16. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้านการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยว					
17. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลความสำเร็จของ กิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เช่น แหล่งเรียนรู้ฐานมัลลเทศก์น้อย ฐานการแปรรูปเสื่อกก เป็น					
18. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้านข้อมูลสถิติต่างๆ เช่น สถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมชุมชน ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น					
19. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้านปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน					
20. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการติดตามและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขในกิจกรรมต่างๆ / โครงการต่างๆ ของชุมชน					

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโคกเมือง

ข้อมูล	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์					
1. การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น					
2. สมาชิกในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์					
3. กิจกรรมการเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน ทำให้คนรู้จักชุมชนบ้านโคกเมืองเพิ่มมากขึ้น					
4. ชุมชนสามารถอนุรักษ์ และรักษาสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ประเพณีที่อยู่ในอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท					
5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมต่างๆของชุมชน					
6. การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชนบทเป็นการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของชุมชน ให้คงอยู่					
7. สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาฟื้นฟู สถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนที่เสื่อมโทรมอยู่เสมอ					
8. ชุมชนมีการพัฒนาทางกายภาพของสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน เช่น ระบบสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวก					

ข้อมูล	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์					
9. ชุมชนสามารถสร้างสรรค์กิจกรรมต่างๆร่วมกันได้ อย่างมีประสิทธิภาพ					
10. ชุมชนสามารถรวมตัวเพื่อทำกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การจัดตั้งกลุ่ม ชมรม องค์กร					
11. การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของชุมชนมีการดำเนินการ โดยคำนึงถึงศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว					
12. สมาชิกในชุมชนมีความภูมิใจและพึงพอใจในคุณภาพ มาตรฐานของการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ บ้าน โลกเมือง					

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางและข้อเสนอแนะทั่วไปในการพัฒนาการมีส่วนร่วมการจัดการ
ท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโคกเมือง

1. ท่านคิดว่าจุดเด่นของการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านโคกเมือง คืออะไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโคกเมืองมีปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้น
อะไรบ้าง และเกิดจากสาเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

3. ท่านอยากให้แหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกเมืองมีการพัฒนาในด้านใดมากที่สุด
เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

4. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

*****ขอบพระคุณที่สละเวลาให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้*****

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวบุษบากร ดายดา
วัน เดือน ปีเกิด	7 พฤษภาคม 2535
สถานที่	อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา
ประวัติการศึกษา	ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ (แขนงวิชาการเงินและการธนาคาร) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พ.ศ. 2557
สถานที่ทำงาน	2/21 ถนนนิवास ตำบลในเมือง อำเภอในเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
ตำแหน่ง	เจ้าของกิจการ

